

**Izborni program
Domovinskog pokreta
za lokalne izbore u
gradu Zagrebu
2021. godine**

SADRŽAJ

1.	Uvod	12
2.	Polazišta iz temeljnih dokumenata Stranke	13
3.	Programska načela i smjernice	14
4.	Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine	18
4.1.	Financije, gospodarstvo i EU Fondovi	19
4.1.1.	Uvod	19
4.1.2.	Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu	19
4.1.2.1.	Prioritetni problem 1 – Javne financije, javna nabava, revizija i gradska imovina	20
4.1.2.1.1.	Analiza stanja.....	20
4.1.2.1.2.	Prijedlog aktivnosti koje treba poduzeti u javnim financijama, javnoj nabavi, reviziji i gradskoj imovini	21
4.1.2.1.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	21
4.1.2.1.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	25
4.1.2.1.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	25
4.1.2.1.3.	Zaključak	28
4.1.2.2.	Prioritetni problem 2 – Poduzetništvo.....	29
4.1.2.2.1.	Analiza stanja.....	29
4.1.2.2.2.	Prijedlog aktivnosti koje treba poduzeti za jačanje poduzetništva.....	31
4.1.2.2.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	31
4.1.2.2.2.2.	Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti.....	32
4.1.2.2.3.	Zaključak o jačanju poduzetništva	34
4.1.2.3.	Prioritetni problem 3 – EU fondovi.....	35
4.1.2.3.1.	Analiza postojećeg stanja.....	35
4.1.2.3.2.	Prijedlog aktivnosti	36

4.1.2.3.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	36
4.1.2.3.2.1.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	36
4.1.2.3.2.2.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	37
4.1.2.3.3.	Zaključak.....	38
4.1.2.4.	Prioritetni problem 4 – Zagrebački holding.....	39
4.1.2.4.1.	Analiza stanja.....	39
4.1.2.4.2.	Prijedlog aktivnosti	40
4.1.2.4.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	40
4.1.2.4.2.1.	Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti.....	40
4.1.2.4.3.	Zaključak.....	43
4.2.	Promet, energetika, komunalni sektor i zaštita okoliša.....	46
4.2.1.	Uvod.....	46
4.2.2.	Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu	46
4.2.2.1.	Prioritetni problem 1 – Promet	47
4.2.2.1.1.	Analiza stanja	47
4.2.2.1.2.	Prijedlog aktivnosti	48
4.2.2.1.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	48
4.2.2.1.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	52
4.2.2.1.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	54
4.2.2.1.3.	Zaključak.....	55
4.2.2.2.	Prioritetni problem 2 – Gospodarenje otpadom	56
4.2.2.2.1.	Analiza stanja	56
4.2.2.2.2.	Prijedlog aktivnosti	56
4.2.2.2.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	57
4.2.2.2.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	58
4.2.2.2.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	59
4.2.2.2.3.	Zaključak.....	60
4.2.2.3.	Prioritetni problem 3 – Vodoopskrba i odvodnja.....	61
4.2.2.3.1.	Analiza stanja.....	61
4.2.2.3.2.	Prijedlog aktivnosti	62

4.2.2.3.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	62
4.2.2.3.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	63
4.2.2.3.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	64
4.2.2.3.3.	Zaključak.....	64
4.2.2.4.	Prioritetni problem 4 – Energetika i energetska tranzicija	65
4.2.2.4.1.	Analiza stanja.....	65
4.2.2.4.2.	Prijedlog aktivnosti	65
4.2.2.4.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	66
4.2.2.4.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	67
4.2.2.4.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	67
4.2.2.4.3.	Zaključak.....	68
4.2.2.5.	Prioritetni problem 5 – Zaštita i unaprjeđenje okoliša	69
4.2.2.5.1.	Analiza stanja.....	69
4.2.2.5.2.	Prijedlog aktivnosti	70
4.2.2.5.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	70
4.2.2.5.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	71
4.2.2.5.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	72
4.2.2.5.3.	Zaključak.....	73
4.3.	Prostorno i strategijsko planiranje, lokalna samouprava, zaštita prirode, poljoprivreda i šumarstvo, graditeljstvo i obnova nakon potresa	76
4.3.1.	Uvod.....	76
4.3.2.	Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu	77
4.3.2.1.	Prioritetni problem 1 – Prostorno i strategijsko planiranje	78
4.3.2.1.1.	Analiza stanja.....	78
4.3.2.1.2.	Prijedlog aktivnosti	78
4.3.2.1.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	79
4.3.2.1.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	79
4.3.2.1.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	79
4.3.2.1.3.	Zaključak.....	80
4.3.2.2.	Prioritetni problem 2 – Lokalna samouprava	81
4.3.2.2.1.	Analiza stanja.....	81

4.3.2.2.2.	Prijedlog aktivnosti	81
4.3.2.2.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	81
4.3.2.2.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	81
4.3.2.2.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	82
4.3.2.2.3.	Zaključak.....	82
4.3.2.3.	Prioritetni problem 3 – Zaštita prirode	83
4.3.2.3.1.	Analiza stanja.....	83
4.3.2.3.2.	Prijedlog aktivnosti	83
4.3.2.3.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	84
4.3.2.3.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	85
4.3.2.3.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	86
4.3.2.3.3.	Zaključak.....	86
4.3.2.4.	Prioritetni problem 4 – Poljoprivreda i šumarstvo	87
4.3.2.4.1.	Analiza stanja.....	87
4.3.2.4.2.	Prijedlog aktivnosti	88
4.3.2.4.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	89
4.3.2.4.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	89
4.3.2.4.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	90
4.3.2.4.3.	Zaključak.....	90
4.3.2.5.	Prioritetni problem 5 – Obnova nakon potresa.....	91
4.3.2.5.1.	Analiza stanja.....	91
4.3.2.5.2.	Prijedlog aktivnosti	92
4.3.2.5.2.1.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	93
4.4.	Obrazovanje, sport, kultura, mladi i demografija	96
4.4.1.	Uvod.....	96
4.4.2.	Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu	96
4.4.2.1.	Prioritetni problem 1 – Mladi, demografija i pronatalitetna populacijska politika	97
4.4.2.1.1.	Analiza stanja.....	97
4.4.2.1.2.	Prijedlog aktivnosti	97
4.4.2.1.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	98

4.4.2.1.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	99
4.4.2.1.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	99
4.4.2.1.3.	Zaključak	100
4.4.2.2.	Prioritetni problem 2 – Jaslice i vrtići	101
4.4.2.2.1.	Analiza stanja	101
4.4.2.2.2.	Prijedlog aktivnosti	101
4.4.2.2.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti	102
4.4.2.2.2.1.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	102
4.4.2.2.3.	Zaključak	103
4.4.2.3.	Prioritetni problem 3 – Osnovno i srednje školstvo	104
4.4.2.3.1.	Analiza stanja	104
4.4.2.3.2.	Prijedlog aktivnosti	104
4.4.2.3.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti	105
4.4.2.3.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	105
4.4.2.3.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	106
4.4.2.3.3.	Zaključak	106
4.4.2.4.	Prioritetni problem 4 – Kultura	107
4.4.2.4.1.	Analiza stanja	107
4.4.2.4.2.	Prijedlog aktivnosti	107
4.4.2.4.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti	108
4.4.2.4.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	108
4.4.2.4.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	109
4.4.2.4.3.	Zaključak	109
4.4.2.5.	Prioritetni problem 5 – Sport	110
4.4.2.5.1.	Analiza stanja	110
4.4.2.5.2.	Prijedlog aktivnosti	110
4.4.2.5.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti	111
4.4.2.5.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	111
4.4.2.5.2.3.	Prijedlog dugoročnih aktivnosti	112
4.4.2.5.3.	Zaključak	112

4.4.2.6.	Prioritetni problem 6 – Povratak iseljenika i iseljeničkih obitelji	113
4.4.2.6.1.	Analiza stanja.....	113
4.4.2.6.1.1.	Prijedlog aktivnosti	113
4.4.2.6.1.2.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	113
4.4.2.6.1.3.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	114
4.4.2.6.2.	Zaključak.....	114
4.5.	Zdravstvo, branitelji, umirovljenici i socijalna skrb	116
4.5.1.	Uvod.....	116
4.5.2.	Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu	117
4.5.2.1.	Prioritetni problem 1 – Zdravstvo – poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti zdravstvene zaštite	118
4.5.2.1.1.	Analiza stanja.....	118
4.5.2.1.2.	Prijedlog aktivnosti	119
4.5.2.1.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	119
4.5.2.1.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	119
4.5.2.2.	Prioritetni problem 2 – Sveučilišna bolnica Blato	120
4.5.2.2.1.	Analiza stanja.....	120
4.5.2.2.2.	Prijedlog aktivnosti	120
4.5.2.2.2.1.	Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti.....	120
4.5.2.3.	Prioritetni problem 3 – Imunološki zavod.....	121
4.5.2.3.1.	Analiza stanja.....	121
4.5.2.3.2.	Prijedlog aktivnosti	122
4.5.2.3.2.1.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	122
4.5.2.4.	Prioritetni problem 4 – Socijalna skrb – prevencija ovisnosti.....	123
4.5.2.4.1.	Analiza stanja.....	123
4.5.2.4.2.	Prijedlog aktivnosti	123
4.5.2.4.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	123
4.5.2.5.	Prioritetni problem 5 – Socijalna skrb – suzbijanje dječjeg siromaštva i pomoć roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju	125
4.5.2.5.1.	Analiza stanja.....	125
4.5.2.5.2.	Prijedlog aktivnosti	125

4.5.2.5.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	125
4.5.2.6.	Prioritetni problem 6 – Osobe s invaliditetom.....	126
4.5.2.6.1.	Analiza stanja.....	126
4.5.2.6.2.	Prijedlog aktivnosti	126
4.5.2.6.2.1.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	126
4.5.2.7.	Prioritetni problem 7 – Branitelji	127
4.5.2.7.1.	Analiza stanja.....	127
4.5.2.7.2.	Prijedlog aktivnosti	127
4.5.2.7.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	127
4.5.2.7.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	128
4.5.2.8.	Prioritetni problem 8 – Umirovljenici – izvor mudrosti	129
4.5.2.8.1.	Analiza stanja.....	129
4.5.2.8.2.	Prijedlog aktivnosti	129
4.5.2.8.2.1.	Prijedlog kratkoročnih aktivnosti.....	129
4.5.2.8.2.2.	Prijedlog srednjoročnih aktivnosti	130
4.6.	Rasprava o Programu s predstavnicima društvenih skupina u gradu Zagrebu	132
4.7.	Zaključak Programa i poveznica na programe Domovinskog pokreta u gradskim četvrtima i mjesnim odborima.....	133

GRAD ZA SVE NAS

1.	Uvod	12
2.	Polazišta iz temeljnih dokumenata Stranke	13
3.	Programska načela i smjernice.....	14

1. Uvod

Predsjedništvo podružnice Domovinskog pokreta Grada Zagreba na svojoj 2. sjednici održanoj 14. 1. 2021. godine osnovalo je i zadužilo radnu skupinu pod vodstvom dr. sc. Slavena Dobrovića za izradu Programa Domovinskog pokreta za lokalne izbore 2021. godine (u nastavku teksta: Program).

Zadatak je radne skupine da okupi relevantne stručnjake i članove Domovinskog pokreta koji žive i rade u gradu Zagrebu kako bi predložili tijelima Domovinskog pokreta Program utemeljen na Statutu, temeljnim dokumentima, programskim načelima i smjernicama Domovinskog pokreta.

Program obuhvaća ključne probleme koji muče građane i poduzetnike grada Zagreba te nudi realna, provediva i ekonomski održiva rješenja tih problema na korist svih građana grada Zagreba i Hrvatske.

2. Polazišta iz temeljnih dokumenata Stranke

Uzimajući u obzir službene dokumente Stranke:

- Statut Domovinskog pokreta
- Ključne programske točke Domovinskog pokreta za parlamentarne izbore 2020. godine
- Gospodarski program Domovinskog pokreta za parlamentarne izbore 2020. godine i
- Program djelovanja – Domovinski pokret

te polazeći od temeljnih vrijednosti koje Stranka promiče i zastupa:

- hrvatski nacionalni interesi i domoljublje te promicanje nacionalnog ponosa
- poštivanje i zaštita tradicionalnih obiteljskih vrijednosti i zaštita života od začeca
- sloboda vjeroispovijesti i pravo na javno svjedočenje vlastite vjere
- jednakost građana pred zakonom i tijelima državne uprave i samouprave
- zaštita privatnog vlasništva i slobodnog poduzetništva
- posebna zaštita ranjivih i socijalno ugroženih pojedinaca i društvenih skupina
- zaštita okoliša, prirode i biološke raznolikosti
- poticanje umjetnosti, kreativnosti i poštivanje prava znanstvenika na slobodno istraživanje, bez političkog nametanja
- poštivanje prava građana na slobodno izražavanje mišljenja i uvjerenja, bez zabranjenih tema i propisanih „istina“, uz jednak odnos prema svim totalitarnim režimima
- sukladnost s uobičajenom svjetskom i europskom demokratskom i zakonodavnom praksom
- pravo svakoga građana na zdravlje, na vlastito odlučivanje o svom zdravlju i na dostupnost kvalitetnih zdravstvenih usluga u najkraćem roku.

Podružnica Domovinskog pokreta Grada Zagreba donosi sljedeća programska načela i smjernice za izradu Programa Domovinskog pokreta:

3. Programska načela i smjernice

1. rad javne uprave i s time povezana javna potrošnja mora biti isključivo u službi poboljšavanja kvalitete i uvjeta života svih građana grada Zagreba
2. dodatna javna davanja dopuštena su isključivo kao podrška ostvarivanju temeljnih vrijednosti
3. smanjenje udjela proračunske potrošnje, smanjenje parafiskalnih nameta i porezne presije nužno je kako bi se pomoglo rastu gospodarstva, privatnog sektora i većim prihodima kućanstava
4. ustrojavanje novog sustava revizije potrebno je radi nemilosrdne i učinkovite borbe protiv raskoraka našega društva, a to su korupcija, ratno profiterstvo, privatizacijski i gospodarski kriminal, klijentelizam i nepotizam
5. decentralizacija gradske uprave i financija te ostvarenje ekonomski održivog sustava upravljanja gradom i gradskim četvrtima doprinijet će načelima dobre vladavine
6. prilikom planiranja poreza ili bilo kojih drugih financijskih obveza na umu treba imati prvenstveno dobrobit i financijsko rasterećenje građana grada Zagreba – njihovi troškovi moraju padati
7. promoviranje privatnog poduzetništva u svim segmentima društva kao promjene paradigme bujanja javnog sektora, zbog socijalističkog tipa upravljanja i porasta broja građana koji ovise o plaćama iz javnih izvora
8. promjena paradigme poticanja društveno korisnog rada nevladinih udruga građana uvođenjem transparentnosti financiranja i potrošnje javnog novca putem poreznih olakšica na donacije koje bi se odbijale od poreza, preusmjeravajući tako financiranje na ono što građani, a ne vlast, smatraju potrebnim i korisnim za društvo
9. digitalizacija javnog sustava, potpuno transparentno trošenje javnoga novca, cjelovito informatičko i podatkovno integriranje istog te zaštita građana od cyber-kriminala
10. revitalizacija ruralnih područja pomoću izgradnje infrastrukture i poticane stanogradnje te razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava promoviranjem domaćih proizvoda na području grada Zagreba
11. nastavak i promjene postojećih programa koji trebaju pomagati obiteljima s troje i više djece te štititi primanja žena na rodiljnom dopustu, omogućiti fleksibilnost radnog vremena za oba roditelja, zadržavanje na tržištu rada, ali i dati dodatak na mirovinu svim majkama u svrhu smanjivanja razlika u primanjima
12. sustav odgoja i obrazovanja koji se mora temeljiti na dobrim iskustvima hrvatskog školstva, ali i na korištenju pozitivnih iskustava zemalja koje prednjače u kvaliteti obrazovanja
13. sloboda znanstvenog, istraživačkog i izumiteljskog rada te uključivanje znanstvene zajednice u svekoliki tehnološki, ekonomski i društveni razvoj
14. posebna briga o blagostanju, zdravlju i dostojanstvu svih građana grada Zagreba, a to znači poticajne mjere za ostvarivanje minimalne plaće od 5.000 kuna, dostojanstven život u mirovini – putem povećanja dodataka na mirovine, pogotovo dodatka na mirovinu svim majkama u svrhu smanjivanja razlike u visini prihoda majki
15. posebna briga o dostojanstvu hrvatskih branitelja

16. afirmacija, poticanje i olakšavanje provedbe referenduma kao neotuđive izborne volje građana Zagreba
17. cjelovitije uključivanje hrvatskog iseljništva u gospodarski, kulturni i svekoliki razvoj grada
18. dostupniji sport za stanovništvo, prvenstveno mlade, putem financijskih olakšica, vaučera, su-financiranih liječničkih pregleda i veće dostupnosti sportske infrastrukture u svim dijelovima grada Zagreba.

Programski prioriteti nametnuti izvanrednim okolnostima uslijed pandemije koronavirusa i potresa u Zagrebu:

19. stranka će se zalagati i boriti za najbolju moguću sanitarnu i javnozdravstvenu zaštitu najranjivijih društvenih skupina uz istovremeno održavanje gospodarskog, poslovnog i društvenog života. Hrvatski građani tijekom prvog vala pandemije dokazali su da su odgovorni, ali i da ne žele „koronakraciju“ i „stožerokraciju“
20. potres u Zagrebu ponovno je pokazao da se državna i gradska vlast ne znaju nositi s izazovima koje nose velike prirodne katastrofe niti se za te izazove pripremaju. To potvrđuje činjenica da građani Zagreba i građani Hrvatske izlaze na birališta, a da nisu usvojeni zakoni potrebni za revitalizaciju i oporavak zajednice. Domovinski pokret osigurat će da Grad Zagreb ispuni svoje obveze propisane Zakonom o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba.

Sve politike, aktivnosti i mjere sadržane u ovom Programu u skladu su s navedenim smjernicama.

Za izradu Programa formirane su sljedeće radne skupine po tematskim cjelinama s voditeljima i njihovim zamjenicima:

1. RADNA SKUPINA ZA FINACIJE, GOSPODARSTVO I EU FONDOVE

Voditeljica radne skupine Ljiljana Vuletić, zamjenik Mislav Barišić

2. RADNA SKUPINA ZA PROMET, ENERGETIKU, KOMUNALNI SEKTOR I ZAŠTITU OKOLIŠA

Voditelj radne skupine Slaven Dobrović, zamjenik Domagoj Stjepan Krnjak

3. RADNA SKUPINA ZA PROSTORNO I STRATEGIJSKO PLANIRANJE, LOKALNU SAMOUPRAVU, ZAŠTITU PRIRODE I OBNOVU NAKON POTRESA

Voditeljica radne skupine Sandra Bartulović, zamjenik Mario Vrkljan

4. RADNA SKUPINA ZA OBRAZOVANJE, SPORT, KULTURU, MLADE I DEMOGRAFIJU

Voditeljica radne skupine Branka Lozo, zamjenik Ivo Kaleb

5. RADNA SKUPINA ZA ZDRAVSTVO, BRANITELJE, UMIROVLJENIKE I SOCIJALNU SKRB

Voditelj radne skupine Vlado Marić, zamjenik Davor Jandrić

- 4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine
- 4.1. Financije, gospodarstvo i EU Fondovi 18

4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine

Grad Zagreb glavni je grad Republike Hrvatske i glavni grad hrvatskoga naroda. Svojom ekonomskom snagom grad Zagreb mora biti oslonac ravnomjernom razvoju Hrvatske. Jednako tako, grad Zagreb mora biti ugodno i prijateljsko mjesto za život za sve njegove stanovnike i mjesto poželjno za posjet za sve njegove posjetitelje.

Dosadašnje mogućnosti Zagreba nisu iskorištene, grad Zagreb nije se razvio u snažnu i prepoznatljivu europsku metropolu,¹ a mogućnost da građani grada saznaju realno i usporedivo stanje grada Zagreba u odnosu na druge velike gradove Europe uskraćena im je kukavičkim povlačenjem kandidature za sjedište Europske agencije za lijekove.

Loše politike potrebno je mijenjati, a dobre donositi i odgovorno provoditi.

Domovinski pokret ima snage i znanja preuzeti kormilo grada Zagreba, osigurati financijsku održivost gospodarjenja gradom i uspostaviti funkcionalnu gradsku upravu koja će raditi isključivo u korist građana i domovine. Kako bi se ostvarila želja građana da žive u urednoj, uljuđenoj i funkcionalnoj urbanoj sredini ugodnoj za život, radna skupina za izradu Programa predlaže realne i provedive politike i aktivnosti raspodijeljene u pet područja koja su često međuvisna, međusobno se dodiruju ili isprepliću. To su:

- financije, gospodarstvo i EU fondovi
- energetika, komunalni sektor i zaštita okoliša
- prostorno i strategijsko planiranje, lokalna samouprava, zaštita prirode, obnova nakon potresa
- obrazovanje, sport, kultura, mladi i demografija
- zdravstvo, branitelji, umirovljenici i socijalna skrb.

Predložene politike i aktivnosti razmatrane su u tri vremenska horizonta provedivosti – kratkoročno, srednjoročno i dugoročno.

Kod kratkoročnih aktivnosti predlažu se politike, aktivnosti i mjere koje treba poduzeti u prvih tri do šest mjeseci obnašanja vlasti, eventualno tijekom prve godine. Te politike prvenstveno imaju za cilj zaustaviti politike i aktivnosti koje su štetne, ne daju rezultate i/ili nerazmjerno troše novac poreznih obveznika, građana grada Zagreba. One zatim uključuju poduzimanje brzih, učinkovitih i ekonomski nezahtjevnih mjera koje u kratkom roku mogu postići dobre rezultate. Takve mjere planirane su s vizijom cilja koji se želi postići i prvi su korak prema uspješnom razvoju srednjoročnih i dugoročnih mjera.

Srednjoročne aktivnosti nastavljaju se na kratkoročne aktivnosti. Srednjoročne aktivnosti moraju biti provedene unutar jednog mandata (4 godine). S obzirom na projektni ciklus, provedba mjera mora započeti u 3. ili 4. godini mandata, dok 1. i 2. godina služe za pripremu dokumentacije i zatvaranje financijske konstrukcije. One osiguravaju provođenje ključnih točaka programa mandata te pripremaju temelje za projekte koji se trebaju ostvariti tijekom sljedećeg mandata.

Dugoročne aktivnosti nastavljaju se na srednjoročne i odnose se na projekte i aktivnosti strateškog karaktera koje traju dulje od jednog mandata. Obično se uz njih vežu znatna financijska sredstva, te stoga moraju biti dobro osmišljene, javno komunicirane te donesene uza znatnu podršku građana.

¹ Izbor za sjedište Europske agencije za lijekove

4.1. Financije, gospodarstvo i EU Fondovi

4.1.1. Uvod

Dobro vođenje financija i javne nabave te sprečavanje korupcije pomažu povećati gradske prihode i poboljšati pružanje usluga te potiču povjerenje građana u javnu politiku. Izazov s kojim se suočava lokalna samouprava jest razvijanje inovativnih načina izgradnje učinkovitih, odgovornih i transparentnih sustava. Da bi se postigli konkretni i trajni rezultati, često je važno odstupanje od tradicionalnih načina poslovanja. Snažna politička volja, glas građana, odgovarajuća tehnička podrška i realna dugoročna strategija provedbe ključni su za uspjeh. Domovinski pokret svjestan je izazova te je ovim Programom pokrenuo dublje reforme sustava kao temelj buduće politike vođenja grada Zagreba kao glavnoga grada Republike Hrvatske. Zato je osnovna zadaća Programa ponuditi građanima upravljanje proračunom na pravi način jer to može postati poluga za postizanje mnogo širih ciljeva, ne samo financijskog opstanka nego i prenamjene odnosa između građana i lokalne vlasti.

4.1.2. Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu

Ova radna skupina predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti kao prioritetni problemi odrede:

1. javne financije, javna nabava, revizija i gradska imovina
2. poduzetništvo
3. EU fondovi
4. ZG Holding.

4.1.2.1. Prioritetni problem 1 – Javne financije, javna nabava, revizija i gradska imovina

4.1.2.1.1. Analiza stanja

Financije i javna nabava osnovni su zamašnjak svih programa u politici Grada Zagreba. Ako se proračun temelji na lošem planiranju ili se sredstva koriste nenamjenski, dolazi do rizika vezano za upravljanje svim segmentima grada. Rekorder u Republici Hrvatskoj po prirezu na dohodak i dalje je grad Zagreb s 18 %. Taj je prirez npr. u gradu Dubrovniku iznosio visokih 15 %, no prije 7 godina smanjen je na 10 %.

Proračun Grada Zagreba rastao je desetljećima, usporedno s rastom i širenjem grada u cjelini. No ako se želi shvatiti financije, mora se razumjeti što znači PROGRESIVNOST PRORAČUNA.

Progresivan je onaj proračun kod kojeg prosječna porezna stopa raste s porastom dohotka, odnosno kako se gospodarstvo grada razvija i kako dohodak stanovništva raste, tako i raste prosječna porezna stopa. No to na žalost nije slučaj kod proračuna Grada Zagreba. Rezultati istraživanja pokazuju da je prosječno opterećenje porezom i prirezom na dohodak u usporedbi s rastom gospodarstva u stalnom opadanju, tj. u regresiji umjesto u progresiji.²

Analizirajući javno dostupne dokumente poput proračuna Grada Zagreba³ s njegovim rebalansima u 2020. godini i Izvješće državne revizije iz 2020. godine,⁴ moguće je istaknuti:

- kako je u III. rebalansu proračuna⁵ rezervirano 5.500.000,00 kuna samo za održavanje fotokopirnih uređaja te 12.000.000,00 kuna za nabavu informatičkih programskih alata
- kako je iznos troška idejnog rješenja za gradski projekt središta Trešnjevke povećan s 950.000,00 kuna na čak 6.000.000,00 kuna⁵
- kako se naknade isplaćuju samo jednom članu povjerenstva za tehničke preglede u bruto iznosu od 6.804.264,00 kuna⁴
- kako Grad Zagreb trenutačno, uz svoje zaposlene odvjetnike, ima ugovor s još 215 odvjetničkih ureda
- kako je prema nalazu državne revizije utvrđeno da su neki poslovni prostori u vlasništvu Grada dani na korištenje bez provođenja javnog natječaja
- kako gradska imovina nije adekvatno registrirana ni upisana te su otvorene mnoge mogućnosti za malverzaciju⁴

2 Izvor istraživanja: Institut za javne financije

3 Proračun Grada Zagreba za 2020. godinu

4 Izvješće državne revizije, klasa 041-01/19-02/7, od 20. veljače 2020. godine

5 III. rebalans proračuna, prosinac 2020. godine

- kako su proračunske stavke korištene namjenski pa se sredstva koja su namijenjena za osobe ugrožene potresom koriste za financiranje raznih manifestacija i ugošćavanje.

Nažalost, upravo situacija koja se dogodila s potresom u ožujku 2020. godine obistinila je predviđanja Domovinskog pokreta da će lošom poslovnom politikom građani grada Zagreba biti iznimno ugroženi. Sredstva koja su bila namijenjena za potres iskorištena su i Grad Zagreb godinu dana nije učinio ništa da pomogne svojim građanima u toj katastrofi jer su sredstva prenamijenjena i iskorištena, a sada se čeka europski novac, za koji je pitanje kad će doći i kome će biti namijenjen.⁴

Ukupni dug iznosi 4 milijarde kuna, od čega je 1,7 milijardi kuna financijskog duga. **Postotak duga u ukupnim prihodima iznosi više od 33 %.**³

4.1.2.1.2. Prijedlog aktivnosti koje treba poduzeti u javnim financijama, javnoj nabavi, reviziji i gradskoj imovini

Dosadašnje vođenje financija Grada Zagreba obavijeno je velom tajne. Kako bi politike koje predlaže Domovinski pokret bile ostvarive, nužno je brinuti se o proračunskom novcu i imovini Grada Zagreba – vlasništvu njegovih građana, brigom dobroga gospodara.

Domovinski pokret stoga predlaže financijsku forenziku i utvrđivanje stvarnog stanja financija Grada Zagreba. Nakon utvrđivanja svih ugovornih obveza i stanja blagajne pristupilo bi se hitnoj racionalizaciji rashodovne strane proračuna, a zatim i uravnoteženju prihodovne strane proračuna u korist građana i poduzetnika.

Ovaj Program koji će donijeti prosperitet i pravednost svim građanima grada Zagreba promatra se u tri vremenska horizonta: kratkoročnom, srednjoročnom i dugoročnom.

4.1.2.1.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

U razmatranju kratkoročnih aktivnosti uspoređuje se plan aktualne Gradske uprave s prijedlogom Domovinskog pokreta vezanim za proračun Grada Zagreba od 11,72 milijardi kuna.

PLAN AKTUALNE VLASTI GRADA ZAGREBA

	Izraženo u milijunima kuna	PRIHODOVNA STRANA	PLAN	POVEĆANJE
		2020.	2021.	
1.	POREZ NA DOHODAK I PRIREZ	5300	5500	3,77 %
2.	POMOĆ I DONACIJE	2500	3100	24,00 %
3.	PRODAJA DUGOTRAJNE IMOVINE	125	1200	860,00 %
4.	EU FONDOVI	498	898	80,32 %
		TROŠKOVNA STRANA		
5.	TROŠAK ZAPOSLENIH	-4600	-4800	4,35 %
6.	MATERIJALNI RASHODI	-3500	-3700	5,71 %
7.	NABAVA DUGOTRAJNE IMOVINE	-1600	-1800	12,50 %
8.	SUBVENCIJE ZA PODUZETNIKE	-539	-193	-64,19 %
		-1816	205	

POD OBJAŠNJENJA TABLICE

1.	Računa se na rast plaća	3,77 %
2.	Računa se na subvencije za potres	24,00 %
3.	Prodaja dugotrajne imovine – rast 8 x	860,00 %
4.	Prihod od EU-a, od toga 421 bolnica Srebrnjak – dugoročni projekt, ne jednogodišnji, te je realno 4 %	80,32 %
5.	Planira se povećanje broja zaposlenih	4,35 %
6.	Planira se povećanje općih troškova	5,71 %
7.	Planira se povećanje javne nabave	12,50 %
8.	Smanjenje poticaja, kraj poticaja za poduzetništvo i ugrožene skupine	-64,19 %

Velike gubitke u planu aktualne Gradske uprave nastoji se pokriti prodajom vrijedne imovine Grada Zagreba. Nasuprot rasprodaji gradske imovine, Domovinski pokret u svom kratkoročnom planu nudi odgovoran koncept gospodarenja javnom imovinom i javnim novcem.

PRIJEDLOG DOMOVINSKOG POKRETA

	Izraženo u milijunima kuna	PRIHODOVNA STRANA	PLAN	POVEĆANJE
		2020.	2021.	
1.	POREZ NA DOHODAK I PRIREZ	5300	5375	1,42 %
2.	POMOĆ I DONACIJE	2500	3100	24,00 %
3.	PRODAJA DUGOTRAJNE IMOVINE	125	25	-80,00 %
4.	EU FONDOVI	498	1000	100,80 %
		TROŠKOVNA STRANA		
5.	TROŠAK ZAPOSLENIH	-4600	-4600	0,00 %
6.	MATERIJALNI RASHODI	-3500	-2500	-28,57 %
7.	NABAVA DUGOTRAJNE IMOVINE	-1600	-1000	-37,50 %
8.	SUBVENCije ZA PODUZETNIKE	-539	-1000	85,53 %
		-1816	400	

POD OBJAŠNENJA TABLICE

1.	Povećanje prihoda uza smanjenje prireza za 3 %	1,42 %
2.	Realan prosjek za pomoć i donacije u usporedbi s tekućom 2020.	24,00 %
3.	Pokazatelj negativnog trenda prodaje dugotrajne imovine	-80,00 %
4.	Puno bolje iskorištavanje EU fondova	100,80 %
5.	Bez promjene broja zaposlenih uz povećanu učinkovitost lokalne samouprave	0,00 %
6.	Smanjenje materijalnih rashoda	-28,57 %
7.	Revizija javne nabave uzrokovala bi negativan trend troškova u nabavi dugotrajne imovine	-37,50 %
8.	Povećanje poticaja za poduzetnike i ugrožene skupine	85,53 %

Kratkoročno pokriće gubitka od 2,2 milijarde kuna moguće je postići transparentnošću poslovanja!

Budući da:

- samo za rashode za ugovor o djelu potrošeno je 15,5 milijuna kuna⁶
- samo za naknade članovima raznih predstavničkih tijela isplaćeno je 49 milijuna kuna³
- ugovori o javnoj nabavi iznose 25 milijardi kuna⁷
- upitni karakter III. rebalansa proračuna, iznos 41 milijun kuna⁸
- obveze iznose 4 milijarde kuna, a od toga se 1.639.784.053,00 kune odnosi na kreditne obveze⁹
- iznos 3 % prireza iznosi samo 0,5 % ugovora o javnoj nabavi za koju znamo da je 50 % kontaminirana.⁴

Financijski teret smanjivanja prireza za proračun Grada Zagreba

Smanjenje prireza za 1 % smanjuje prihod za 41 milijun kuna ili 0,35 % ukupnog prihoda

Smanjenje prireza za 2 % smanjuje prihod za 83 milijuna kuna ili 0,7 % ukupnog prihoda

Smanjenje prireza za 3 % smanjuje prihod za 125 milijuna kuna ili 1 % ukupnog prihoda

Može se zaključiti da smanjenje prireza i od 3 %, dakle s 18 % na 15 %, ne predstavlja posebnu ugrozu za proračun Grada Zagreba.

⁶ Izvješće državne revizije, klasa 041-01/19-02/7, od 20. veljače 2020. godine

⁷ Statističko izvješće o javnoj nabavi Ministarstva gospodarstva, lipanj 2020. godine

⁸ III. rebalans proračuna, prosinac 2020. godine

⁹ Proračun Grada Zagreba za 2020. godinu

4.1.2.1.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Osnivanje snažnog revizijskog tijela s kvalitetnim kadrom putem horizontalnog i vertikalnog načela i izravno povezivanje s pravosuđem:

- digitalnim povezivanjem internih kontrola proračuna s planom proračuna osigurala bi se transparentnost cijelog sustava
- revizija postojećih ugovora i javne nabave te poseban pravilnik Grada Zagreba za javnu nabavu (sprječavanje rascjepkavanja tematskih cjelina do bagatelne nabave, sprječavanje promjena ugovora od 20–100 %)
- jačanje sustava kontrola u području naplate prihoda po različitim osnovama
- sprječavanje klijentelizma u poslovnim ugovorima s Gradom Zagrebom
- savjetovanje revizijskog tijela u području planiranja proračuna
- forenzičko računovodstvo sa stručnim kadrom
- jačanje sustava kontrola u području upravljanja imovinom, trenutačno više od 50 % gradske imovine uopće nije popisano (negativno revizorsko mišljenje Državne revizije)⁴
- jačanje transparentnosti dodjele potpora i donacija
- revizija gradske imovine i bolje upravljanje gradskom imovinom
- uvođenje sustava anonimne prijave za kaznena djela u Holdingu
- sistematizacija radnih mjesta – previše kadra, premala učinkovitost (interne kontrole učinkovitosti)
- reprogramiranje postojećih dugoročnih kredita uz niže kamate
- bolje iskorištavanje EU fondova uz jačanje kapaciteta i ljudstva
- više aktivnosti i projekata iz drugih izvora (nacionalni i međunarodni natječaji i dr.).

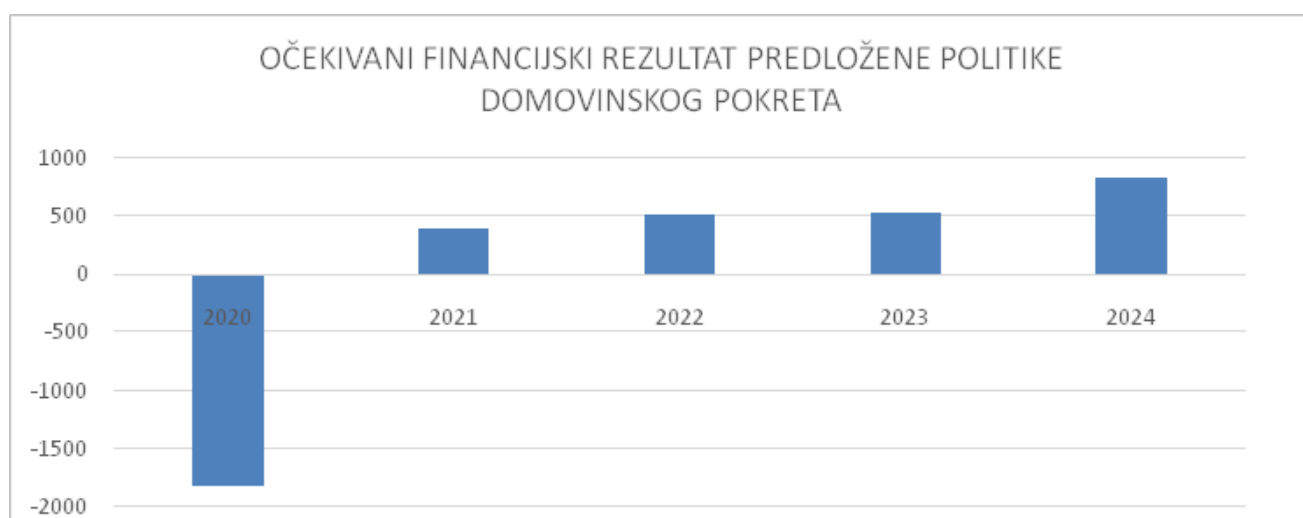
Postignute uštede u proračunu iskoristit će se za povećanje kvalitete usluge građanima, poput ulaganja u unaprjeđenje prometa, socijalna prava, kvalitetu okoliša, potporu poduzetništvu grada Zagreba i ostalo.

4.1.2.1.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Uspostavom odgovornog upravljanja gradskog blagajnom i javnim vlasništvom Grada Zagreba Domovinski pokret dugoročno će osigurati održive javne financije i osloboditi puni investicijski potencijal Grada Zagreba za stvaranje moderne metropole i podizanje kvalitete života građana.

PROJEKCIJE PLANA DOMOVINSKOG POKRETA

Izraženo u milijunima kuna	PRIHODOVNA STRANA		PLAN	PLAN2	PLAN3	PLAN4
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	
POREZ NA DOHODAK I PRIREZ	5300	5375	5429	5483	5538	
POMOĆ I DONACIJE	2500	3100	3131	3162	3194	
PRODAJA DUGOTRAJNE IMOVINE	125	20	25	30	35	
EU FONDOVI	498	1000	1300	1500	2000	
	TROŠKOVNA STRANA					
TROŠAK ZAPOSLENIH	-4600	-4600	-4692	-4786	-4882	
MATERIJALNI RASHODI	-3500	-2500	-2550	-2601	-2653	
NABAVA DUGOTRAJNE IMOVINE	-1600	-1000	-1020	-1040	-1061	
SUBVENCIJE ZA PODUZETNIKE	-539	-1000	-1100	-1210	-1331	
REZULTAT	-1816	395	523	538	840	

Iznosi izraženi u milijunima kuna odnose se na vremensko razdoblje od 2020. do 2024. godine.

Navedeno je moguće ostvariti zbog:

- bolje kontrole javne nabave i ugovora općenito
- učinkovitosti ljudskih resursa bez otpuštanja radnika
- poticanja poduzetništva
- preraspodjele boljih kreditnih uvjeta, reprogramiranja postojećih dugoročnih kredita uz niže kamatne stope

- boljeg upravljanja gradskom imovinom
- transparentnosti poslovanja
- forenzičkog računovodstva.

4.1.2.1.3. Zaključak

Izvješće državne revizije iz veljače 2020. godine¹⁰ utvrđuje da Grad Zagreb već nekoliko godina zaredom ne poštuje evidencije gradske imovine te da financijska izvješća nisu usklađena s glavnom knjigom računovodstva (glavna evidencija svih proračunskih stavki). Sve to ukazuje na to da su financijska izvješća nevjerođostojna i upitna.

Analizom proračuna i provedenih rebalansa proračuna Grada Zagreba tijekom 2020. godine, a povezano s Izvješćem državne revizije iz veljače 2020., može se zaključiti kako postoji više nego dovoljno prostora za značajne uštede u poslovanju Grada Zagreba od najmanje 2,6 milijarde kuna. Te uštede mogu se iskoristiti za povećanje kvalitete usluge građanima ulaganjem u unaprjeđenje prometa, socijalna prava, unaprjeđenje okoliša, potporu mladima, potporu poduzetništvu grada Zagreba i ostalo.

Zato Domovinski pokret predlaže:

- dubinsku analizu proračuna i forenziku poslovanja s ciljem utvrđivanja pravog stanja financija Grada Zagreba
- uspostavu održivog financijskog poslovanja Grada Zagreba s ciljem podmirivanja obveza, zadobivanja povjerenja građana i investitora pomoću povećanja transparentnosti poslovanja.

Predložene mjere u Programu Domovinskog pokreta omogućit će dugoročno održive javne financije Grada Zagreba uz dugoročan potencijal smanjenja gradskog poreznog opterećenja.

---

10 Izvješće državne revizije, klasa 041-01/19-02/7, od 20. veljače 2020. godine

4.1.2.2. Prioritetni problem 2 – Poduzetništvo

Glavni gradovi Europe središta su poticanja konkurentnosti i zapošljavanja i mogu se smatrati pokretačima inovacija i rasta, kao i centrima za obrazovanje, znanost, socijalnu i kulturnu raznolikost, poštujući i potičući pritom vlastiti nacionalni identitet te pružajući niz gospodarskih usluga i kulturnih atrakcija u svom okruženju.

Zagreb je grad optimalne veličine, sa svojih 800.000 stanovnika izuzetno dobro lociran na razmeđu europskih prometnih koridora, koji može pojačati svoj značaj u europskim i svjetskim ekonomskim kretanjima. Ako se zna da 350 najvećih svjetskih gradova čini gotovo 40 % BDP-a cijelog svijeta, realno je postaviti kao cilj da se Zagreb u narednim dvama mandatima gradske vlasti pojavi na karti važnih gradova u svjetskim ekonomskim razmjerima.

Grad Zagreb ima presudan značaj za gospodarstvo Hrvatske. Udio broja poduzetnika grada Zagreba u RH iznosi 32,9 %, udio broja zaposlenih osoba u gradu Zagrebu u ukupnom broju zaposlenih u Republici Hrvatskoj iznosi 39,4 %, dok je udio grada Zagreba u ukupnim prihodima hrvatskoga gospodarstva 51,3 %.¹¹

4.1.2.2.1. Analiza stanja

„Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine“¹² krunski je dokaz da postojeća administracija u više mandata nije provodila strateške smjernice gospodarskog razvoja grada Zagreba. U ovom poglavlju obrađuju se teme vezane za razvoj poduzetništva prikazujući „SWOT analizu“ (snage, slabosti, prilike, prijetnje) razvoja poduzetništva u gradu Zagrebu, prema kojoj grad Zagreb nije iskoristio prilike, nije umanjio slabosti i nema odgovor na moguće prijetnje za razvoj poduzetništva:

Snage:	Slabosti:
<ul style="list-style-type: none"> - koncentracija poslovnih subjekata i zaposlenost - obrazovana radna snaga - rastuće turističko središte - razvoj suvremene poslovne infrastrukture - raznovrsna ponuda specijaliziranih poslovnih usluga - razvijenost pojedinih visokotehnoških sektora gospodarstva - tradicija inovacije - tradicionalni obrti grada Zagreba - tržište s najvećom kupovnom moći	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak strategije i provedbenih mjera za razvoj gospodarstva - nedostatak suradnje s drugim županijama u pripremi zajedničkih razvojnih gospodarskih projekata - neiskorišteni potencijal gradske imovine - nepostojanje prometno i komunalno opremljenih poslovnih zona spremnih za ulaganje - nedovoljno razvijena ulična i šinska mreža - nepostojanje sustava praćenja učinka gospodarskih mjera - nerazvijena suvremena poslovna infrastruktura (poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi) - slaba percepcija o vrijednosti kulturne i prirodne baštine kao resursa za razvoj - siva ekonomija

11 www.fina.hr

12 <https://www.zagreb.hr/razvojna-strategija-grada-zagreba/47768>

<p>Prilike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bolji pristup tržištu proizvoda i usluga ulaskom u EU - otvorenje novog putničkog terminala MZLZ - korištenje ESI fondova za razvoj malog i srednjeg poduzetništva - modernizacija prometnih koridora Vb i X - mogućnost smještaja sjedišta europskih institucija i multinacionalnih kompanija - pozicioniranje kao poveznica između EU-a i jugoistočne Europe - svjetski trendovi porasta potražnje za urbanim, kulturnim, kongresnim, zdravstvenim turizmom i agroturizmom - usmjeravanje industrije na proizvode veće dodane vrijednosti 	<p>Prijetnje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - administrativne barijere prilikom ulaganja u razvoj poduzetništva - konkurencija drugih europskih gradova u tržišnom natjecanju - konkurencija jeftinije inozemne proizvodnje - konkurencija susjednih županija zbog nižih troškova poslovanja - privlačnost vanjskog okruženja za odljev radne snage
---	--

4.1.2.2.2. Prijedlog aktivnosti koje treba poduzeti za jačanje poduzetništva

4.1.2.2.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Grad Zagreb dio je hrvatskog, europskog i globalnoga gospodarstva u kojem je sve mjerljivo, usporedivo, u kojem vlada jaka konkurencija, a zahtjevi tržišta neprestano se mijenjaju. Uspjeh poduzetništva u gradu Zagrebu ovisit će o prilagodbi svakog poduzetnika na svjetske globalne trendove, ali će biti gotovo nemoguć ako se gradska (i državna) administracija ne prilagodi uvjetima gospodarstva 21. stoljeća.

Nijedna mjera, prijedlog, strategija neće se moći realizirati bez reorganizacije (reforme) gradske administracije, prilagodbe iste strateškim prioritetima razvoja grada, a to je uvijek i u svakom slučaju razvoj gospodarstva, tj. poduzetništvo. Trenutačna organizacijska shema gradskih ureda pokazuje da je sama sebi svrha, odnosno da nije prilagođena krajnjim korisnicima zbog kojih bi trebala postojati. Kao primjer navodi se niz gradskih ureda koji izravno i neizravno utječu na gospodarstvo u gradu Zagrebu:¹³

- Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
- Gradski ured za opću upravu
- Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša
- Gradski ured za obrazovanje
- Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo
- Gradski ured za upravljanje imovinom Grada
- Gradski ured za imovinsko - pravne poslove
- Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
- Gradski ured za katastar i geodetske poslove
- Gradski ured za financije
- Ured za javnu nabavu
- Ured za programe i projekte Europske unije.

Gradska administracija nepotrebno je kompleksna i izrazito birokratizirana, nije u službi gospodarstva i poduzetništva Zagreba i nije u službi poreznih obveznika, što predstavlja jedan od najvećih problema za razvoj grada općenito. Nema jasne parametre poslovanja ni kvalitetu usluge. Birokracija u smislu u kojem je građani Zagreba percipiraju ostavština je jugoslavenskog socijalizma te joj kao takvoj nema mjesta u suvremenoj hrvatskoj državi, članici Europske unije. Sve postkomunističke

13 <https://www.zagreb.hr/gradski-uredi-zavodi-i-sluzbe/763>

zemlje provele su ili ubrzano provode digitalnu transformaciju javne gradske uprave i javnih gradskih poduzeća. Domovinski pokret Grada Zagreba drži da je reforma gradske administracije prvi i osnovni preduvjet za gospodarski razvoj grada. Prioritet gradske administracije treba biti podrška i pomoć poduzetnicima putem novog integriranoga Gradskog ureda za gospodarstvo, poduzetništvo i EU fondove, u kojem će educirani djelatnici s iskustvom i osjećajem za realnu ekonomiju raditi na digitalnoj i projektno-savjetodavnoj platformi, kako slijedi:

- digitalna platforma pružat će jasne, kratke, brze i besplatne digitalne usluge od značaja za poslovanje poduzetnika (sustav mora integrirati sve gradske i državne sustave)
- projektno-savjetodavna platforma po načelu „osobnog bankara“ koncentrirat će na jednome mjestu sve informacije koje poduzetnici trebaju („one-stop shop“), od ekonomskih, finansijskih i pravnih upita na gradskoj razini do savjetovanja na razini projektno-tehničke dokumentacije (dozvole gradskih i državnih tijela, mogućnosti dobivanja gradskih subvencija, prijava za sredstva iz EU fondova, planirane gradske investicije, urbanistički planovi i projekti, javni natječaj i dr.)
- transparentna aktivacija gradske imovine u gospodarske svrhe i revizija postojećih ugovora
- specijalistička savjetodavna usluga u provođenju projekata za pristup EU fondovima, „klastelizacija“ poslovnih subjekata na gradskoj razini za lakše zajedničko pristupanje EU fondovima. Republika Hrvatska ima na raspolaganju oko 14 milijardi eura putem Višegodišnjeg finansijskog okvira (2021.–2027.) te još oko 10 milijardi eura putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.¹⁴ Može se očekivati da će Republika Hrvatska dio tih sredstava programirati za privatni sektor. Na tom tragu Grad Zagreb treba biti partner, podrška i pomoć svojim poduzetnicima
- planska suradnja s HZZ-om i obrazovnim institucijama s ciljem smanjenja nezaposlenosti domicilnog stanovništva. Učinkovitiji i jednostavniji programi samozapošljavanja. Programi subvencija za zapošljavanje teže zapošljivih skupina stanovništva
- unutarnja podorganizacija Ureda prema gospodarskim djelatnostima (ITC, (zdravstveni) turizam, OPG-ovi grada Zagreba i susjednih županija, privlačenje stranih investicija, finansijski sektor i sektor osiguranja i sl.)
- poslovna suradnja gradskih poduzeća kao pokretača razvoja sa sektorom malog i srednjeg poduzetništva (od uslužnih do proizvodnih djelatnosti) po modelu nekonkuriranja sektoru poduzetnika u pružanju tržišnih usluga.

4.1.2.2.2. Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti

U nastavku se navode gospodarski ciljevi Grada Zagreba te izazovi realnoga gospodarstva srednjoročne i dugoročne perspektive:

- **diversifikacija industrije i gospodarstva** u Zagrebu trebala bi biti bazirana na razvojnoj strategiji gospodarstva grada u partnerskim odnosima sa svim pravnim osobama i građanima, sazdana na novim inovativnim tehnologijama, visokoinovativnim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i zelenoj energetskej obnovi grada. Pokretači razvoja gospodarstva grada

14 <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/eu-fondovi-2021-2027/>

Zagreba u sljedećim dvama mandatima gradske administracije jesu:

- digitalna transformacija grada Zagreba i gradskih poduzeća
  - ekologija, upravljanje otpadom
  - zelena energetska obnova
  - arhitektonska i građevinska obnova nakon potresa
  - EU fondovi za povećanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva.
- **razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja:** potrebno je definirati gradsku politiku podrške u strategiji promocije i investiranja u Zagreb kao turistički, zdravstveni, informacijski, financijski i ICT centar te proizvodni inkubator za nove tehnologije ovog dijela EU-a. Bliska suradnja Grada Zagreba i poduzetnika uz pozitivne, afirmativne i transparentne subvencije partnera i ulagatelja.
  - **održivi razvoj turizma:** potrebno je unaprijediti promociju Zagreba kao turističkog brenda središnjeg EU-a i svjetske destinacije (u zajedništvu s promocijom cijele države) koja je nezaobilazna turistička cestovna i zračna destinacija tijekom cijele godine, ne samo kao „city-break“ već i kao lječilišna, kongresna, etno-, gastro- i sportska destinacija. Suradnja javnog i privatnog partnerstva u izgradnji prateće infrastrukture na transparentnim osnovama uz pomoć domaćega gospodarstva, dijaspore i EU fondova (prometna i komunalna infrastruktura) omogućila bi hiperskok u daljnji turistički razvoj grada. Pritom ne treba zanemariti ni širi zagrebački prsten (Zagrebačku županiju, Banovinu, Zagorje), koji bi također dobio nezanemarlivu pomoć (uza subvenciju grada i države, na obostrano korektnim poslovnim odnosima), jer bi se sve odvijalo sinergijski (lokalna zeleno-plava transverzala, zelena okolica grada i plava boja našega grada). Takav razvoj turizma bio bi glavni zamašnjak obiteljskim poljoprivrednim domaćinstvima, proizvodnji domaće hrane i razvoju svih drugih popratnih lokalnih obrta i djelatnosti.
  - **jačanje poduzetničke infrastrukture:** potrebno je u GUP uvrstiti izgradnju istraživačko-poslovno-industrijskih zona („porezne oaze“) na širem zagrebačkom području, u kojima bi Grad Zagreb pripremio svu potrebnu dokumentaciju i infrastrukturu (komunalne priključke, ceste, internet, pripadajuće uslužne djelatnosti) te bi ih ponudio poduzetnicima na korištenje po povoljnim uvjetima za izgradnju proizvodnih pogona (koncesija). Dostupnost i blizina obrazovne radne snage bila bi ključna prednost. Industrije koje se može privući jesu inovacijsko-tehnološko-istraživački centri, industrija softvera, dijelovi automobilske industrije. U tu svrhu potrebno je reorganizirati gradske službe, koje će davati maksimalnu podršku poduzetnicima i koje će moći organizirati zajedničku platformu za prijavu za EU sredstva, kao i podršku platformi na načelu klastera unutar istih industrija za izlazak na međunarodna tržišta.
  - **osnivanje financijske institucije Grada Zagreba:** takva financijska institucija (fond, banka i dr.) u vlasništvu Grada Zagreba i drugih zainteresiranih investitora osigurala bi gospodarski poticajno financiranje projekata gradskih poduzetnika i projekata Grada Zagreba, dostupnost kreditnih linija za strateške gospodarske grane za Grad Zagreb, smanjenje troškova financijskog poslovanja Grada Zagreba, koncentraciju i pojeftinjenje platnog prometa, povoljne uvjete bankarskog poslovanja za sve druge fizičke i pravne osobe, privukla bi hrvatsku dijasporu investiranju u domovini te ojačala ukupnu poduzetničku klimu putem institucionalne brige za lokalno gospodarstvo.

4.1.2.2.3. Zaključak o jačanju poduzetništva

Domovinski pokret u gospodarskom će se smislu koncentrirati na još uvijek postojeće prednosti grada Zagreba ne samo u odnosu na druge županije nego i, što je puno važnije, u odnosu na druge europske gradove. Pritom se želi naglasiti da je i uzrok i posljedica gospodarskih problema nedosljednost, odnosno neprovođenje strategije razvoja gospodarstva, što je neodrživi model upravljanja gradom Zagrebom. Zaključno, Grad Zagreb nije u mogućnosti provesti nijednu strategiju, pa tako ni strategiju razvoja poduzetništva, isključivo zbog vlastite gradske administracije i modela političkog upravljanja gradom u posljednjih 20 godina. O tome svjedoče neiskorištene prilike, slabosti i prijetnje iz priložene „SWOT analize“, dok su snage koje Zagreb posjeduje same po sebi razumljive i nisu proizvod strateškog promišljanja gradske administracije.

4.1.2.3. Prioritetni problem 3 – EU fondovi

Republika Hrvatska kao punopravna članica Europske unije, putem Sporazuma o partnerstvu za proračunsko razdoblje Europske unije 2014.–2020., izradila je i usvojila 4 operativna programa za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova ukupne alokacije 10,6 milijardi eura (OP Konkurentnost i kohezija, OP Učinkoviti ljudski potencijali, OP Ruralni razvoj, OP Pomorstvo i ribarstvo), uz dodatnu mogućnost sudjelovanja u centraliziranim programima Europske unije (Erasmus+, Obzor 2020. itd.).¹⁵

Prioriteti po navedenim operativnim programima prema kojima Republika Hrvatska, a prema tome i Grad Zagreb, može povlačiti sredstva po modelu N+3 (dakle još 3 godine) sljedeći su:

1. jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. poboljšani pristup, korištenje i kvaliteta informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (SME), poljoprivrednog sektora
4. podrška prijelazu na ekonomiju temeljenu na niskoj razini emisije CO₂ u svim sektorima
5. promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizicima
6. zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla (barijera) u ključnoj infrastrukturi
8. promicanje zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage
9. promicanje socijalnog uključivanja i borba protiv siromaštva
10. ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
11. jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

S obzirom na specifičnost grada Zagreba, treba izuzeti alokaciju za OP Ruralni razvoj i OP Pomorstvo i ribarstvo i tako ukupnu alokaciju svesti na nacionalnu razinu od 8,397 milijardi eura.

4.1.2.3.1. Analiza postojećeg stanja

Grad Zagreb u projektima se prema navedenim operativnim programima može pojaviti kao Prijavitelj, Korisnik, Partner ili Suradnik. U svakom slučaju, na dan 30. 9. 2020. godine Grad Zagreb uspješno je proveo EU projekte u vrijednosti od 164.314.755 eura, odnosno 1,96 % ukupnih raspoloživih sredstava za RH, što čini 2,04 % sedmogodišnjeg proračuna grada Zagreba (2014.–2020.). Dodatno, Grad Zagreb ima u provedbi EU projekte u vrijednosti od 387.995.597 eura, odnosno 4,62 % ukupnih raspoloživih sredstava za RH, što čini 4,82 % sedmogodišnjeg proračuna Grada Zagreba (2014.–2020.). Od toga se za 2021. godinu u gradskom proračunu planira iznos od 898 milijuna kuna, odnosno 30 % projekata u provedbi (čija se pak realizacija u 2021. godini ne može sa sigurnošću potvrditi, npr. bolnica Srebrnjak).¹⁶

¹⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>

¹⁶ <https://www.zagreb.hr/projekti-grada-zagreba/106304>

4.1.2.3.2. Prijedlog aktivnosti

4.1.2.3.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Grad Zagreb u svojoj organizacijskoj strukturi ima Ured za programe i projekte Europske unije, u kojem radi 30-ak djelatnika. Ured će odmah dobiti zadatak napraviti akcijski plan unaprjeđenja aktivnosti za mandatno razdoblje nove gradske vlasti i ponuditi rješenja koja za cilj imaju povećanje broja prijavljenih i odobrenih projekata Grada Zagreba za financiranje iz EU fondova.

Potrebno je ojačati i formalizirati odnose i suradnju Grada Zagreba s državnim koordinacijskim tijelom (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije) i s upravljačkim tijelima države prema operativnim programima (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije i Ministarstvo rada i mirovinskog sustava) te konačno sa Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranja programa i projekata Europske unije, kako bi se zajednički sudjelovalo u kreiranju programa od interesa za Grad Zagreb.

Ured za programe i projekte Europske unije treba podići na višu razinu odlučivanja u gradskoj upravi te ustrojiti na način da može proaktivno sudjelovati u radu cjelokupne gradske organizacije prilikom planiranja investicija i razvoja grada. Voditelj ureda treba biti dio užeg tima gradonačelnika.

Ured za programe i projekte Europske unije treba se organizacijski dodatno prilagoditi ciljnoj skupini **poduzetnika** (mikro, malo i srednje poduzetništvo), kao i drugim javnim, nacionalnim i međunarodnim institucijama s kojima bi Grad Zagreb mogao sudjelovati u projektima kao Partner.

Ured za programe i projekte Europske unije treba u ime Grada Zagreba dodatno olakšati pristup EU projektima za zagrebačke poduzetnike. Dosadašnja iskustva potvrđuju složenu proceduru prijavljanja na natječaje koja je prosječnom poduzetniku prekomplikirana, vremenski i financijski zahtjevnija. Grad Zagreb treba stvoriti vlastitu platformu za poduzetnike Grada Zagreba te pružati savjetodavnu pomoć i podršku u izradi, prijavi i provedbi EU projekata.

Ured za programe i projekte Europske unije treba dodatno ojačati svoje ljudske potencijale na način da u njemu rade najbolji stručnjaci na tržištu s dokazanim rezultatima na području EU fondova. Usporedno s time, napraviti će se analiza učinkovitosti i produktivnosti gradskog Ureda za programe i projekte Europske unije u odnosu na dostupne konzultantske usluge koje pružaju poduzeća na slobodnom tržištu. Grad Zagreb mora imati na raspolaganju najbolje stručnjake za EU fondove.

4.1.2.3.2.1. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Ured za programe i projekte Europske unije treba proaktivno nastupati prema svim tijelima gradske uprave i gradskih poduzeća i s razine gradske uprave i gradonačelnika predlagati područja u kojima je moguće prijaviti projekte (obrazovanje, prometna i komunalna infrastruktura, zapošljavanje, zaštita okoliša, energetika, zbrinjavanje otpada itd.).

Ured treba kontinuirano provoditi edukacije svih relevantnih dužnosnika i zaposlenika gradske uprave i gradskih vijećnika, kao i informirati gradsku javnost, poduzetnike i građane o prednostima i prilikama koje pružaju EU fondovi.

Istovremeno, na razini gradonačelnika, gradske skupštine i gradske uprave, tema financiranja gradskih projekata iz EU fondova treba zbog dugoročnih strateških i razvojnih koristi za grad imati prioritet na način da je proceduralno potrebno sve gradske investicije provjeriti i usmjeriti prema mogućnostima financiranja iz EU fondova.

Grad Zagreb u sljedećemu mandatnom razdoblju od 4 godine treba povećati udio projekata u provedbi na razinu 10 % četverogodišnjeg proračuna Grada Zagreba (za razliku od dosadašnjih oko 5 % za sedmogodišnje razdoblje).

Naime, Republika Hrvatska ima na raspolaganju oko 14 milijardi eura tijekom Višegodišnjeg financijskog okvira (2021.–2027.) te oko 10 milijardi eura putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.

4.1.2.3.2.2. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Na razini Europskog parlamenta, država članica EU-a i Europske komisije u studenom 2020. godine dogovoren je (dosad najveći) proračun za sljedeće proračunsko razdoblje 2021.–2027. u iznosu od 1.074 + 750 milijardi eura. Sektori koji su potencijalno od interesa za Grad Zagreb uključuju: Jedinstveno tržište-inovacije-digitalizacija, Kohezija-otpornost-vrijednosti, Prirodni resursi i okoliš, Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

Republika Hrvatska imat će na raspolaganju 24,2 milijarde eura (dvostruko više nego u prethodnom proračunskom razdoblju). Grad Zagreb u sljedećim će dvama mandatima gradske vlasti imati povijesnu priliku za gospodarski i društveni iskorak ako se gradske politike i administracija budu sinkronizirale s EU politikama i načinom njihova provođenja.

Na tom tragu, Grad Zagreb treba postaviti visoke ciljeve izrade projekata za povlačenje sredstava iz EU fondova. Do kraja proračunskog razdoblja 2021.–2027., u mandatu gradske vlasti 2025.–2029., Grad Zagreb treba biti ustrojbeno sposoban povlačiti sredstva iz EU fondova u visini 25 % godišnjega gradskog proračuna.

Stoga prioritet gradske vlasti u Gradu Zagrebu treba biti upravo prilagodba gradske organizacije, gradskih ureda i gradskih poduzeća za što veći potencijal apsorpcije sredstava iz EU fondova. To znači, između ostalog, osiguravanje sustava kontrole nad provođenjem javnih nabava, s nultom stopom tolerancije na korupciju i klijentelizam.

Fondovi Europske unije mogu značajno pomoći u smanjenju korupcije, transformaciji grada u „Smart City“ 21. stoljeća, postizanju održive zelene kružne ekonomije, najviše razine zaštite okoliša, kvalitete vode i zraka i općenito najviše razine kvalitete života za građane.

4.1.2.3.3. Zaključak

Grad Zagreb nije doživio značajniji investicijski ni ukupni financijski učinak članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji jer u zanemarivoj mjeri sudjeluje u pripremi, prijavi i provođenju EU projekata. Za razliku od pojedinih hrvatskih gradova gdje gradski projekti financirani iz EU fondova predstavljaju veliki udio u odnosu na gradski proračun (Šibenik, op. a.), Grad Zagreb do danas (nakon osam godina članstva RH u EU-u) još uvijek nema jasan politički stav prema projektima financiranim iz EU fondova. Bez obzira na pojedine projekte financirane iz EU fondova (prometni rotor Remetinec, nabavka autobusa za javni gradski prijevoz, dnevna bolnica Sv. Duh), činjenice pokazuju da Grad Zagreb ekonomski i društveno-politički neobjašnjivo nedovoljno sudjeluje u EU projektima i time propušta priliku da se kao metropola zemlje članice EU-a razvije u moderan grad europskog standarda življenja.

EU fondovi mijenjaju Hrvatsku, ali ne i njezin glavni grad.

4.1.2.4. Prioritetni problem 4 – Zagrebački holding

Zagrebački holding d.o.o. u stopostotnom je vlasništvu Grada Zagreba.

Na mrežnoj stranici zgh.hr stoji da je ukupan broj zaposlenih 7.877 bez društava s ograničenom odgovornošću, dok s njima premašuje 11.400. Prema podacima iz FINA-e, broj zaposlenih za 2019. godinu bio je kako slijedi: Zagrebački holding 5.082, Zagrebački električni tramvaj 3.807, Vodoopskrba i odvodnja 1.178, Gradska plinara Zagreb 407, Gradske ljekarne Zagreb 342, GSKG 326, Zagrebački velesajam 116, Gradska plinara Zagreb Opskrba 122, AGM 26, Zagreb plakat 12 itd.¹⁷

U svakom slučaju i prema svim ekonomskim parametrima (prihod, broj zaposlenih itd.) Zagrebački holding jedan je od najvećih gospodarskih subjekata u Republici Hrvatskoj. Temeljna zadaća Zagrebačkog holdinga učinkovito je i trajno obavljanje **usluga od javnog interesa** uz maksimalnu zaštitu okoliša i zaštitu interesa lokalne zajednice u kojoj djelujemo.

4.1.2.4.1. Analiza stanja

Djelatnosti društva Zagrebački holding d.o.o. odvijaju se preko 23 organizacijske cjeline (AGM, Arena Zagreb, Autobusni kolodvor, Centar, Čistoća, Gradska groblja, Gradska ljekarna Zagreb, Gradska plinara Zagreb, Gradska plinara Zagreb Opskrba, Gradsko stambeno komunalno gospodarstvo, Robni terminali Zagreb, Upravljanje nekretninama, Upravljanje projektima, Tržnice Zagreb, Vladimir Nazor, Vodoopskrba i odvodnja, Zagreb plakat, Zagrebačka stanogradnja, Zagrebparking, Zagrebačke ceste, Zagrebački digitalni grad, ZGOS, Zrinjevac), koje su pak grupirane su u pet poslovnih područja: komunalne djelatnosti, tržišne djelatnosti, energetske djelatnosti, ljekarnička djelatnost, poslovno područje javne vodoopskrbe i javne odvodnje.¹⁸

Poslovna područja komunalne djelatnosti, energetske djelatnosti i poslovno područje javne vodoopskrbe i javne odvodnje sama su po sebi razumljiva i predstavljaju osnovne djelatnosti više gradskih poduzeća ili jednoga gradskog holdinga. Međutim, poslovna područja tržišne djelatnosti i ljekarnička djelatnost kao takva nisu osnovna djelatnost te ih treba detaljnije opisati. Na službenim mrežnim stanicama zgh.hr stoji sljedeće:

Tržišne djelatnosti obuhvaćaju usluge upravljanja i održavanja zgrada i sportskih građevina, gradnju i prodaju stanova, izdavačku i izložbenu djelatnost, organizaciju putovanja i odmora djece i mladih, ugostiteljstvo i turizam, skladištenje, čuvanje robe, parkiranje teretnih vozila i usluge Slobodne zone Zagreb, vanjsko oglašavanje i usluge tržnice na veliko. U tržišne djelatnosti također spada zbrinjavanje otpada, sakupljanje otpada od fizičkih osoba (kućanstava) te održavanje, zaštita, upravljanje, rekonstrukcija i izgradnja regionalnih i lokalnih cesta i drugih javno prometnih površina te održavanje opreme na cestama.

17 www.fina.hr

18 <https://www.zgh.hr/o-nama/profil/13>

Kao posebna djelatnost izdvaja se opskrba i izrada lijekova, opskrba medicinskim proizvodima, dječjom hranom, kozmetičkim i drugim sredstvima za zaštitu zdravlja u sklopu koje djeluju galenski i analitički laboratorij.

4.1.2.4.2. Prijedlog aktivnosti

4.1.2.4.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Zagrebački holding sa svim svojim sastavnicama trgovačko je društvo koje po Zakonu o trgovačkim društvima ima skupštinu dioničara, nadzorni odbor i upravu. S obzirom na dosadašnju praksu ogromne koncentracije upravljačkih prava u jednoj osobi gradonačelnika, koja je protivna ekonomskoj logici upravljanja i trgovačkom pravu, potrebno je odmah promijeniti sustav upravljanja Zagrebačkim holdingom. Skupštinu dioničara trebaju predstavljati vijećnici gradske skupštine ili njihova predstavnička tijela, koja će u maniri dobrog gospodarstva i zaštite interesa Grada Zagreba imenovati članove nadzornih odbora i uprava po načelu profesionalnosti i stručnosti. Postojeći model upravljanja potrebno je odmah promijeniti.

U prva tri mjeseca nove gradske vlasti, bez zadiranja u postojeću organizacijsku strukturu i stečena prava zaposlenika, potrebno je u prvom koraku provesti javne natječaje za sve pozicije na višoj razini upravljanja (direktori, članovi uprave, nadzorni odbori). Odabirom najboljih kandidata na tržištu započeo bi novi proces profesionalnog i stručnog upravljanja Zagrebačkim holdingom. Gradska administracija osigurat će transparentnost i zaštitu načela profesionalnosti i stručnosti.

Uprava Zagrebačkog holdinga treba preispitati smisao, poslovnu i političku logiku postojanja i održavanja poslovnih područja tržišnih djelatnosti i ljekarničke djelatnosti, koja ne predstavljaju njegovu osnovnu djelatnost. Grad Zagreb ne smije biti konkurent privatnim poduzećima na slobodnom tržištu i treba se usredotočiti isključivo na usluge u javnom interesu građana grada Zagreba. Zagrebački holding značajan je partner malom i srednjem poduzetništvu i gospodarskom sektoru u cjelini kao jedan od većih kupaca roba i usluga na tržištu, ali kao takav ne smije konkurirati istima na slobodnom tržištu u realnom sektoru.

4.1.2.4.2.1. Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti

U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju potrebno je provesti restrukturiranje i modernizaciju poslovanja Zagrebačkog holdinga. Naime, Republika Hrvatska ima na raspolaganju oko 14 milijardi eura tijekom Višegodišnjeg financijskog okvira (2021.–2027.) te još oko 10 milijardi eura putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti. Jedan od strateških ciljeva EU-a u sljedećem proračunskom razdoblju jest program Digitalna Europa. Prilika je to da Grad Zagreb provede reorganizaciju Zagrebačkog holdinga putem digitalne transformacije cjelokupnog poslovanja. Svaka transformacija poslovne organizacije zahtijeva strateški plan, dugoročnu viziju razvoja, financijska sredstva te uključenost i suradnju svih razina upravljačkih struktura i zaposlenika, kao i dulje vrijeme provedbe. U izradi strateškog plana za Zagrebački holding i projekta reorganizacije poslovanja trebaju sudjelovati stručnjaci Ekonomskog fakulteta, Ekonomskog instituta i vrhunski poslovni konzultanti, ali svakako i djelatnici samog Zagrebačkog holdinga sa svojim neprocjenjivim iskustvom.

Redizajn poslovne organizacije u srednjoročnom razdoblju

Raščlamba i projektiranje poslovnog ustroja koji će maksimizirati pozitivne učinke integracije poslovnih funkcija i minimizirati moguće nepovoljne učinke, poput povećanih poslovnih rashoda. Potreban je cjelokupni poslovni preustroj Zagrebačkog holdinga i svih njegovih sastavnica s nužnim opisom svakog posla i poslovne funkcije, s detaljnim procedurama za svaku poslovnu operaciju i svako radno mjesto.

Složenost, osjetljivost i veliki sigurnosni i drugi rizici poslovanja Zagrebačkog holdinga zahtijevaju oprez, izbjegavanje radikalnih organizacijskih zahvata i minimalno eksperimentiranje s modelima poslovnog ustroja. U projektiranju novog poslovnog ustroja potrebno je izdvajanje i centraliziranje potpornih funkcija poput informatike, financija, planiranja, marketinga i upravljanja ljudskim resursima.

Redizajn/reorganizacija Zagrebačkog holdinga d.o.o. definirana je brojem zaposlenih, ukupnim prihodom i vrstama usluga koje se pružaju građanima. Svrha reorganizacije organizirati je rad društva prema poslovnim procesima, a ne prema zaposlenicima. Cilj je maksimizirati pozitivne učinke integracije poslovnih funkcija i minimizirati moguće nepovoljne učinke potencijalnih poslovnih rizika.

Reorganizacija je potrebna za uspješno poslovanje jer površne i nestručne organizacijske promjene koje zaobilaze kriterije poslovne racionalnosti mogu uništiti poslovnu afirmaciju društva i uzrokovati veliku reputacijsku štetu.

Ljudski resursi

Projektiranje djelotvornog modela razvoja ljudskih resursa započinje promjenama koje podrazumijevaju tretiranje ulaganja u razvoj ljudskih potencijala kao ključnu razvojnu investiciju, a ne kao trošak. Razvoj znanja, vještina i talenata treba postati glavna tržišna prednost, a treba razraditi sustav financijske i moralne potpore svim oblicima stručnog i cjeloživotnog osposobljavanja, kao i drugim programima i aktivnostima upravljanja razvojem ljudskih potencijala.

Ciljevi razvoja ljudskih resursa:

1. ugradba i integracija razvoja ljudskih resursa u strategijski menadžment Zagrebačkog holdinga
2. uporaba i ulaganje u razvoj kreativnih sposobnosti, znanja i vještina zaposlenika
3. kreiranje „benchmarkinga“ najbolje prakse na temelju vanjskih standarda razvoja i učinkovitosti ljudskih potencijala
4. razvoj kontinuiranih inovacija i klime dinamičkih promjena, koja doprinosi usvajanju koncepcije dugoročnih promjena kao preduvjeta uspješnog poslovanja Zagrebačkog holdinga.

Uspostava centra za korisnike

Potrebno je uspostaviti centar za korisnike Zagrebačkog holdinga d.o.o. na lokacijama Zagreb – jug, Zagreb – zapad, Zagreb – istok prema modelu centra za korisnike u Direkciji Zagrebačkog holdinga d.o.o., Ulica grada Vukovara 41. Cilj je omogućiti građanima brži, lakši i sigurniji pristup uslugama Zagrebačkog holdinga d.o.o.

Izgradnja zajedničkog informacijskog sustava Zagrebačkog holdinga d.o.o. u fazama:

1. snimanje postojećeg stanja informacijskog sustava
2. detaljna analiza informacijskih sustava

3. ocjena kvalitete postojećih rješenja
4. oblikovanje i razvoj informacijskog sustava na razini ZGH d.o.o. u skladu s djelatnostima.

Svrha uspostave zajedničkog informacijskog sustava jest harmonizacija programskih rješenja i poslovnih procesa, s ciljem smanjivanjem troškova uspostavljanja i održavanja velikog broja različitih, međusobno nekompatibilnih informacijskih rješenja. Kako bi se navedeni cilj mogao ostvariti, potrebno je uspostaviti korporativnu IT službu u Direkciji Zagrebačkog holdinga d.o.o.

Jedinstveni digitalizirani katalog komunalne infrastrukture u dugoročnom razdoblju

Potrebno je uspostaviti jedinstveni digitalizirani katalog komunalne infrastrukture i na temelju toga uspostaviti i sustav radova na komunalnoj infrastrukturi. Navedeno bi omogućilo zajedničku strategiju i usklađene operativne planove svih aspekata komunalne infrastrukture, kao što su vodovodi, plinovodi, elektroenergetski i telekomunikacijski kanali, pločnici, kolnici, tramvajske pruge, zelene površine itd.

Vremensko usklađivanje svih potrebnih radova značajno smanjuje ponavljanje građevinskih radova i troškova, skraćuje vrijeme nefunkcioniranja prometne i druge infrastrukture te poboljšava kvalitetu javnih usluga.

Uspostavljanje kataloga komunalne infrastrukture odvijalo bi se u 3 faze:

1. F1: inventura
2. F2: harmonizacija
3. F3: projektno komunalno upravljanje.

Faza 1

U fazi 1 svaka podružnica treba izvršiti „inventuru“, koja podrazumijeva sljedeće korake:

1. digitaliziranje projektne dokumentacije kompletne infrastrukture
2. analiza zatečenog stanja infrastrukture evidentiranjem dosad izvršenih radova na održavanju, popravljanju i obnovi infrastrukture, uključujući i vremenski slijed planiranih intervencija
3. studija utjecaja na okoliš; terenska provjera fizičkog stanja, funkcionalnosti i sigurnosti, kompletne infrastrukturne mreže.

Faza 2

Faza 2 podrazumijeva harmonizaciju, što uključuje procjenu komunalnog razvojnog kapaciteta, uspostavu sustava istodobnog pregleda cjelokupne infrastrukture Zagrebačkog holdinga i trenutalnog stanja iste te izradu algoritma za automatsko usklađivanje planova održavanja i obnove.

Harmoniziranje poslovnih planova i aktivnosti podružnica omogućava fazu 3, u kojoj se rezultati svih prethodnih koraka iz prvih dviju faza koriste za sustavno organiziranje i uspostavljanje poslovnih procesa u službenu strategiju i plan poslovanja za dugoročno učinkovito projektno komunalno upravljanje. Time se optimiziraju poslovni procesi u odnosu na materijale, opremu i ljude, što povećava učinkovitost i smanjuje troškove sustava komunalnih radova.

4.1.2.4.3. Zaključak

Organizacijska struktura Zagrebačkog holdinga d.o.o. vrlo je kompleksna i jedinstvena. Zagrebački holding d.o.o. uz razlog svoga osnivanja, a to je prema misiji društva učinkovito i trajno obavljanje **usluga od javnog interesa** uz maksimalnu zaštitu okoliša i interesa lokalne zajednice u kojoj djeluje, bavi se i nizom drugih tržišnih djelatnosti. Tržišne aktivnosti Zagrebačkog holdinga nisu usluge od javnog interesa pa prema tome nisu ni svrha ni smisao postojanja poduzeća u vlasništvu grada.

Dodatno opterećenje za samo funkcioniranje jedne takve organizacije i sustava upravljanja predstavlja paradigma političkog upravljanja i donošenja političkih odluka umjesto poslovno uvjetovanih i održivih poslovnih odluka. Zagrebački holding d.o.o. sa svim svojim sastavnicama predstavlja poslovno neodrživ, neučinkovit i iracionalan sustav poslovanja, kojim se cijena javnih usluga za građane povećava, a kvaliteta istih smanjuje.

Poseban problem u poslovanju Zagrebačkog holdinga d.o.o. predstavlja tzv. političko kadrovanje umjesto zapošljavanja najboljih kandidata na tržištu, čime se dodatno slabi potencijal za rast i razvoj najvažnijeg poduzeća u gradu Zagrebu.

U slučaju Zagrebačkog holdinga d.o.o. presudna je politička volja nove gradske administracije da se pomoću apsorpcije dostupnih financijskih sredstava iz fondova EU-a provede sveobuhvatan projekt digitalizacije javnih usluga, dostupnosti javnih usluga po mjeri građana, racionalizacije poslovanja, povećanja kvalitete gradskih usluga, smanjenja cijena gradskih usluga i tako postignu europski standardi prometne javne infrastrukture, zaštite okoliša, emisija CO₂, upravljanja otpadom i dr. Transformacija poslovanja Zagrebačkog holdinga d.o.o. omogućila bi novi gospodarski zamašnjak za malo i srednje poduzetništvo te zapošljavanje mladih stručnjaka iz različitih sektora gospodarstva, povećala kvalitetu života u Zagrebu i ostvarila sukladnost s ciljevima EU-a u odnosu na CO₂ neutralnu održivu zelenu ekonomiju i moderno gradsko življenje u 21. stoljeću.

Konačno, sastavnice Zagrebačkog holdinga koje ne posluju na slobodnom tržištu nego pružaju monopolističku javnu uslugu ne sadrže u svojoj kulturi poslovanja razumijevanje važnosti procesa racionalizacije i općenito unaprjeđenja poslovanja, opet zbog iste političke paradigme po kojoj se svi nastali dugovi pokrivaju iz gradskog proračuna, a gradska društva koriste kao garancija za nova kreditna zaduženja. Racionalizacija poslovanja gradskih poduzeća ne podrazumijeva smanjenje ukupnog broja zaposlenih, dapače; ona podrazumijeva skraćivanje i pojednostavljivanje radnih procesa, uvođenje novih tehnologija i u konačnici pojeftinjenje javnih usluga. Racionalizacija poslovanja Zagrebačkog električnog tramvaja zasigurno ne bi značila smanjenje broja vozača.

4.	Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine	
4.2.	Promet, energetika, komunalni sektor i zaštita okoliša	46

4.2. Promet, energetika, komunalni sektor i zaštita okoliša

U europskim se prijestolnicama uspješnost gradske uprave ocjenjuje prema kvaliteti života i dostupnih sadržaja, uključujući organiziranost prometa, komunalnog sektora i njegovih usluga, u odnosu na cijenu koju građani za tu uslugu plaćaju u urbanoj cjelini u kojoj žive.

Domovinski pokret nudi sustavna rješenja i politike za sve navedene probleme u tom sektoru, brinući za grad Zagreb i njegove stanovnike u maniri dobrog gospodarstva. Temeljna načela Domovinskog pokreta jamče da će politike za grad Zagreb biti u korist građana, ekonomski opravdane i održive, uz brigu o svakoj kuni proračunskog novca – svakoj kuni građana grada Zagreba.

4.2.1. Uvod

Radna skupina za promet, energetiku, komunalni sektor i zaštitu okoliša odgovara na ključna pitanja i probleme koji muče građane grada Zagreba, pokazujući da održivi razvoj i zelena transformacija nisu teme rezervirane isključivo za progresivnu ljevicu i s njima povezane „sisače“ javnoga novca, već da se politike zelene transformacije mogu provoditi tako da se građane ne opterećuje novim davanjima, a da gospodarenje otpadom, komunalnom infrastrukturom i prometom bude što je to moguće više zasnovano na tržišnim načelima sa što manjom potrebom trošenja javnoga novca, preuzimajući i prilagođavajući najbolja iskustva europskih gradova u području prometa, energetike, kvalitete okoliša, komunalnog sektora i gospodarenja otpadom.

4.2.2. Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu

U posljednjih pedesetak godina Grad Zagreb, vođen “partijskim kadrom”, napravio je malo ili gotovo ništa da navedene probleme riješi. Štoviše, u nedostatku ideja i odlučnosti, te se probleme sustavno “guralo pod tepih”, osim ako to nije išlo u prilog nekoj od interesnih skupina, posve oslonjenoj na izdašnu gradsku blagajnu. U odnosu na vrijeme od prije 50-ak godina, grad Zagreb u svim tim područjima propada, a mjere koje se provode neplanske su, stihijske, oblikovane u svrhu zarade interesnih skupina ili pak u svrhu vođenja predizborne kampanje, bez dugoročne vizije, dostatne financijske potpore i realne programske podloge za koju bi potom bilo odlučnosti da je se i provede.

Zato ova radna skupina predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti kao prioritetni problemi odrede:

1. promet
2. gospodarenje otpadom
3. vodoopskrba i odvodnja
4. energetska niskougljična tranzicija
5. zaštita i unaprjeđenje okoliša.

4.2.2.1. Prioritetni problem 1 – Promet¹⁹

Grad Zagreb, kao glavni i najveći grad u Republici Hrvatskoj kojemu neposredno gravitira gotovo polovina stanovništva Republike Hrvatske, za svoje funkcioniranje treba posvetiti značajnu pažnju upravo kvalitetnom razvoju prometnog sustava. Prometni sustav grada Zagreba nužno je razvijati na načelima održivog prometnog planiranja. Postojeći prometni sustav sa stajališta mobilnosti nije održiv jer je gotovo isključivo baziran na razvitku cestovnog motornog prometa, koji ne može zadovoljiti postojeću prijevoznu potražnju, a još će manje moći zadovoljiti buduću. Osnovni razlog za to proizlazi iz nedostatnog prijevoznog kapaciteta u cestovnom prometu u odnosu na javni prijevoz, kao i nedostatka prostora za značajnije povećanje cestovnih kapaciteta. Shodno tomu, primarna funkcija prometnog sustava treba biti održavanje mobilnosti građana, ne automobila. Nedostatak kapaciteta cestovnog prometa nužno je rješavati smanjivanjem potražnje za cestovnim prometom putem razvoja ostalih oblika gradskog prometa, a sekundarno izgradnjom novih kapaciteta. Kako bi se to postiglo, mobilnost je nužno temeljiti na javnom gradskom prijevozu sa željezničkim prometom kao okosnicom sustava, koji će autobusni i tramvajski javni prijevoz snabdijevati putnicima. Željeznicu kao okosnicu prometnog sustava posebno je nužno promatrati u povezivanju funkcionalne cjeline grada Zagreba, koja je znatno šira od administrativnih granica Grada. Tako će se spriječiti dolazak značajnog broja cestovnih motornih vozila u šire i uže gradsko središte, što će rezultirati pozitivnim utjecajem na prometna zagušenja, sigurnost i samu kvalitetu gradskog zraka. Osim toga, omogućit će se prenamjena cestovnog prostora u gradskom središtu za potrebe kvalitetnog razvoja aktivnih oblika prometovanja (pješačenje i biciklizam), kao i povećanje razine uslužnosti tramvajskog i autobusnog prijevoza putnika. Razvojem prometnog sustava na takav način u središte planiranja stavljaju se čovjek i njegova kvaliteta života, a ne motorna vozila.

Problematika prometa u urbanim sredinama često se prezentira u okviru dvaju glavnih elemenata – cijene i utjecaja na okoliš. Cijena uključuje i vrijeme koje građani dnevno provedu u prometu, primjerice u odlasku na posao i povratku s posla, iz škole, drugih aktivnosti. Vrijeme provedeno u prometu također utječe i na potrošnju energenata za potrebe prijevoza, a potrošnja energenta utječe na onečišćenje zraka, koje se opet pretvara u cijenu liječenja respiratornih bolesti kojima onečišćenje zraka značajno doprinosi.

4.2.2.1.1. Analiza stanja

Budući da je postojeći prometni sustav grada Zagreba rezultat dosadašnjeg načina prometnog planiranja koji je u središtu pozornosti imao cestovni promet, nužne su značajnije promjene u planiranju te oblikovanju i namjeni prometnog prostora, koji je u urbanim sredinama značajnije ograničen i sve dragocjeniji. U postojećem stanju mobilnost grada Zagreba temelji se na cestovnom prometu, što nije u skladu s održivim prometnim planiranjem. Kao rezultat toga javljaju se konstantna prometna zagušenja cestovne mreže, koja imaju značajan negativan utjecaj na javni prijevoz putnika, koji se trenutačno temelji na autobusnom i tramvajskom prijevozu. Primjerice, posljedica cestovnih zagušenja niska je operativna brzina tramvajskog prometa, koja u prosjeku iznosi svega oko 13 km/h, dok autobusni prijevoz nema prioritet i u većini slučajeva prometuje zajedno s cestovnim motornim prometom. Takva prometna politika u konačnici destimulira korištenje održivih oblika prometovanja (javni prijevoz, biciklizam i pješačenje) i korisnicima ne ostavlja izbor, nego oni zbog loše razine uslužnosti održivih oblika prometovanja za potrebe svakodnevnih putovanja budu primorani koristiti osobna vozila. S obzirom na to da Grad Zagreb bilježi konstantno povećanje prijevozne po-

19 Prema prijedlogu prometnih rješenja za grad Zagreb – prof. dr. sc. Grgo Luburić

tražnje, nastavak takvog prometnog planiranja imat će za posljedicu veća prometna zagušenja, a shodno tome još slabije korištenje održivih oblika prometovanja i još manju učinkovitost prometnog sustava. Dosadašnji isključivi razvoj cestovnog prometa također je rezultirao značajnim problemima u sustavu parkiranja, pa je tako u postojećem stanju gotovo 80 % prostora ulica gradskog središta namijenjeno isključivo za potrebe osobnih vozila, a ne za povećanje kvalitete života stanovnika. Osim toga, nekvalitetna parkirna politika rezultirala je prosječnom dnevnom popunjenosti parkirališta na području gradskog središta, ali već i na području širega gradskog središta, od oko 85 do 100 %. U tom pogledu, prosječna vremena zadržavanja veća su od četiri sata, dok se na parkirališnim mjestima tijekom dana izmijeni svega 1,5 do 3,5 vozila. Uz navedeno, jedan je od osnovnih problema postojećeg stanja i provođenje prostornog planiranja bez kvalitetnog prometnog planiranja i analize.

4.2.2.1.2. Prijedlog aktivnosti

Vezano za navedeno, radna skupina predlaže aktivnosti i mjere u pet prioriternih smjerova djelovanja tijekom triju vremenskih horizonata – kratkoročno, srednjoročno i dugoročno:

1. razvoj javnoga gradskog prijevoza putnika
2. razvoj aktivnih oblika prometovanja
3. optimizacija cestovnog motornog prometa
4. unaprjeđenje sustava parkiranja
5. povećanje sigurnosti prometa

Za više pojedinosti o svakom smjeru djelovanja konzultirati prilog 1.

4.2.2.1.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne aktivnosti one su koje se mogu relativno brzo provesti, a već donose određeno poboljšanje prometnog sustava. Te kratkoročne aktivnosti ujedno stvaraju uvjete za složenije aktivnosti srednjeg i dugog roka u pogledu predloženih prioriternih smjerova razvoja tog sektora. U kratkoročnim aktivnostima naglasak je stavljen na rješavanje kritičnih točaka u cestovnom prometu, bolje organiziranje javnog prijevoza u okviru postojećeg stanja i postavljanje temelja za značajniji razvoj javnoga gradskog prijevoza putnika.

Razvoj javnoga gradskog prijevoza putnika

- linije javnog prijevoza nisu ažurirane više od 30 godina, a u tom su se razdoblju odredišno/ishodišne matrice putovanja građana višestruko primijenile. Kreće se s detaljnom analizom želja putnika i građana kako bi im se ponudile odgovarajuće linije s određenim frekvencijama polazaka
- izrada detaljnog plana integracije javnog prijevoza na svim razinama sa željeznicom kao oko-

snicom prijevoza putnika. Vozni redovi autobusa i tramvaja nisu usklađeni i potrebno ih je uskladiti unutar podsustava. Usklađivanje se provodi i s linijama HŽ-a i ostalih prijevoznika na području grada Zagreba

- otklanjanje prepreka za intenzivnije korištenje već postojećih željezničkih gradskih putničkih linija. Inzistiranje na pridržavanju rasporeda vožnje, bolja i pravovremena komunikacija s putnicima
- izrada strategijskog plana razvoja gradskog prometnog sektora s ciljem potpune dekarbonizacije javnog prijevoza do 2030. godine
- izrada strategijskog plana za razvoj gradske željezničke infrastrukture
- pripreme za prvu prioritetnu fazu razvoja željeznice – povezivanje zračne luke Dr. Franjo Tuđman linijom željezničkog prijevoza postojećom trasom pruge koja je od novog terminala udaljena manje od 3 km
- pripreme i izrada plana proširenja linija tramvajskog prometa:
  - povezivanje naselja Malešnica i Špansko na tramvajsku mrežu
  - povezivanje Arena centra tramvajskim linijama
  - spojevi tramvajske pruge:
    - Črnomerec – Horvaćanska
    - Dubrava – Ulica grada Gospića
    - KB Dubrava
    - Sarajevska/od Zapruđa ispod ranžirnog kolodvora do Kosnice/ kako bi se dobila dva ulaza s obilaznice/.
- izrada plana sustava parkirališta po modelu *Park & Ride* na svim krajnjim postajama/terminalima javnog prometa.

Razvoj aktivnih oblika prometovanja

- izrada sektorskog plana razvoja aktivnih oblika prometovanja
- spajanje postojeće biciklističke infrastrukture u logičnu funkcionalnu cjelinu biciklističke mreže s naglaskom na primarnu biciklističku mrežu:
  - postojeće su staze neadekvatno izvedene, imaju previše prepreka i nisu kontinuirane – nisu povezane u cjelinu
  - rješavanje biciklističkog prometa na raskrižjima kvalitetnijom prometnom signalizacijom.
- poboljšavanje infrastrukture pješačkog prometa s naglaskom na sigurnost:
  - onemogućivanje parkiranja automobila, osiguravanje pristupačnosti osobama s invaliditetom (posebno slijepim i slabovidnim osobama u zoni terminala javnog prijevoza)
  - osiguravanje dostupnosti pješačkih komunikacija na lokacijama kojima se naj-

češće koriste djeca (u zoni škola). To je posebno važno u nekim dijelovima grada, npr. podsljemenskoj zoni.

- reguliranje prometa romobila (ograničenje brzine do 30 km/h i usmjeravanje na biciklističke staze)
- popularizacija aktivnih oblika prometovanja uz edukaciju

Optimizacija cestovnog motornog prometa

- izrada programa poticanja električnih (bezemisijских) vozila
- pripreme za izgradnju Jarunskog mosta (spoj Petrovaradinske ulice i Jadranske avenije)
- pripreme i planiranje denivelacija ispod pruge na potezu od zapada prema istoku, a prioritetno:
  - Jankomirska – Medpotoki
  - Gospodska – Stenjevec
  - Mandlova – Vukomerečka.
- izrada plana i pripreme denivelacija svih križanja na Slavenskoj-Zagrebačkoj-Ljubljanskoj aveniji, prioritetno:
  - Čavićeva
  - Kruge
  - Marohnićeva
  - Puljska
  - Golikova
  - Zagrebačka.
- uređenje semaforškog sustava, a prioritetno:
  - uređenje i koordiniranje semaforških uređaja na glavnim prometnicama po načelu zelenog vala:
    - Vukovarska
    - Branimirova
    - Maksimirska
    - Aleja Bologne
    - Heinzelova/Radnička
    - Držićeva
    - Zvonimirova
    - Avenija Dubrava
    - Kolakova
    - Avenija Dubrovnik.

- uvođenje sustava centralnog nadzora i upravljanja prometom – ustrojavanje Centra za upravljanje prometom u gradu Zagrebu
- uspostava sustava jednosmjernih regulacija prometa s ciljem kvalitetnijeg razvoja aktivnih oblika prometovanja te povećanja sigurnosti i propusne moći
- izrada plana i pripreme za fazno izvođenje sjeverne zagrebačke obilaznice:
  - prioritarno ostvarivanje kvalitetne veze između Ksavera i Britanca te spoj R. Kolačka sa Sesvetama.

Unaprjeđenje sustava parkiranja

- izrada sektorskog plana razvoja sustava parkiranja
- uređivanje parkirališne ponude u stambenim ulicama i površinama koje se koriste za parkiranje, a to po svojoj funkciji nisu
- definiranje logične cjeline zone naplate s ciljem sprječavanja točkastog modela zone naplate
- uređenje tarifne politike tako da se destimulira ulično parkiranje
- definiranje novih uvjeta za korištenje povlaštenih karata
- postupno uvođenje *Park & Ride* sustava.

Povećanje sigurnosti prometa

- provođenje sustavne analize sigurnosti prometa i utvrđivanje kritičnih lokacija
- izrada plana zahvata s ciljem povećanja sigurnosti kritičnih lokacija
- uklanjanje nepotrebnih uspornika, smanjenje intenziteta uspornika, sustavan pristup toj metodi ograničavanja brzine prometa uz povećanje nadzora prometa kamerama
- sustavno povećanje sigurnosti infrastrukture svih oblika prometovanja, posebice kad su u pitanju aktivni oblici prometovanja i u zonama škola
- utvrđivanje stanja s nepropisno ugrađenim šahtovima na kolnicima, definiranje plana zamjene/popravaka, utvrđivanje gradskog standarda za ugradnju šahtova (buka, denivelacija za kotače)
- edukacija javnosti.

4.2.2.1.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročne aktivnosti dobrim su dijelom uvjetovane i povezane kratkoročnim aktivnostima i traže vrijeme realizacije do jednog mandata. Naglasak je stavljen na razvoj javnoga gradskog prijevoza sa željeznicom kao okosnicom i promicanje aktivnih oblika prometovanja, s naglaskom na biciklističku i pješačku infrastrukturu.

Razvoj javnoga gradskog prijevoza putnika

- usklađivanje voznih redova javnog prijevoza prema potrebama korisnika
- povezivanje zračne luke Dr. Franjo Tuđman linijom željezničkog prijevoza postojećom trasom pruge koja je od novog terminala udaljena manje od 3 km
- povećanje broja stajališta gradske željeznice
- jačanje javnoga gradskog prometa uvođenjem novih autobusnih linija s autobusima na električni pogon. Naglasak je na glavnim gradskim prometnicama u smjeru istok – zapad (Slavonska – Ljubljanska i Branimirova – zeleni val – Ilica) i sjever – jug (Držićeva – Šubićeva, Savska, Zagrebačka)
- početak realizacije drugog kolosijeka željeznice od grada Zagreba prema svim urbanim središtima (npr. Karlovac, Krapina, Bjelovar, Sisak, Ivanić-Grad itd.)
- početak fazne denivelacije pruge na području Zagreba
- završetak pripremnih radnji za izgradnju obilazne pruge grada Zagreba za potrebe teretnog prometa
- započeto proširenje linija tramvajskog prometa:
  - izmještanje terminala Črnomerec i produljenje tramvajske pruge do križanja Ilica – Vrapčanska
  - izmještanje terminala Dubec i integracija sa željeznicom
- završetak pripremnih radnji za nova stajališta željezničkog prometa na terminalima Črnomerec i Dubec (nakon izmještanja)
- nastavak uređenja *Park & Ride* parkirališta na svim krajnjim postajama/terminalima javnog prometa, politika stimulatивne integralne naplate parkiranja i javnog prijevoza
- uvođenje mjera za destimulaciju prometovanja benzinskim i dizel vozilima u središtu grada, vremenska i područna ograničenja
- stimulacija električnih vozila (i drugih bezemisijских vozila) popustima za parkiranje i punjenje te dozvolom pristupa zonama s ograničenim prometom za klasična vozila.

Razvoj aktivnih oblika prometovanja

- izgradnja primarne biciklističke mreže
- izgradnja sekundarne biciklističke mreže

- razvoj rekreacijske biciklističke mreže
- proširenje pješačkih zona u gradskom središtu
- popularizacija aktivnih oblika prometovanja uz edukaciju.

Optimizacija cestovnog motornog prometa

- izvedba denivelacija ispod pruge, prioritetno: Jankomirska – Medpotoki, Gospodska – Stenjevec, Mandlova – Vukomerečka
- izgrađenost denivelacija većine križanja na Slavonskoj-Zagrebačkoj-Ljubljanskoj aveniji
- jačanje gradske infrastrukture za punjenje električnih osobnih automobila, uspostava stimulativnog modela za plaćanje energije, povezivanje na zeleni energetska sustav grada Zagreba
- zabrana dostavnih vozila na benzinska i dizel goriva u središtu grada i svim zelenim stambenim zonama grada
- destimulacija ulaska motornih vozila u gradsko središte – zabrane prometovanja i sl. (komplementarno s mjerama razvoja aktivnih oblika prometovanja, kao i sustava javnog prijevoza)
- izgradnja mosta Savica Šanci – Sajmišna cesta (uza zatvaranje i ozelenjavanje odlagališta kod Jakuševca)
- izgradnja prvih dionica sjeverne obilaznice – spoj Ksavera i Britanca te spoj R. Kolaka sa Svetama.

Unaprjeđenje sustava parkiranja

- proširenje parkirališne ponude prema potrebama i razvoju održivih oblika prometovanja
- sprječavanje nepropisnog parkiranja, pogotovo nakon osiguravanja parkirališne ponude
- povećanje broja garažnih kapaciteta s ciljem ukidanja uličnih parkirališnih mjesta, naglasak na jeftinijim nadzemnim izvedbama, posebno u gradskim četvrtima s naglašenim nedostatkom parkirališnog prostora
- definiranje tarifne politike koja će destimulirati dugotrajno zadržavanje, pogotovo u gradskom središtu
- definiranje novih uvjeta za dobivanje i korištenje povlaštenih karata
- uspostava i razvoj *Park & Ride* sustava parkiranja.

Povećanje sigurnosti prometa

- sustavno povećanje sigurnosti infrastrukture svih oblika prometovanja
- iniciranje i aktivna suradnja s MUP-om s ciljem intenzivnijeg nadzora prebrze vožnje kamera. Politika strožeg kažnjavanja opetovanih prekršitelja s naglaskom na brzinu i obijesnu vožnju, uz moguće vezivanje iznosa kazne s vrijednošću vozila ili dohotkom vlasnika
- edukacija javnosti.

4.2.2.1.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Dugoročne aktivnosti naslanjaju se na srednjoročne s istim istaknutim razvojnim pravcima.

Razvoj javnoga gradskog prijevoza putnika

- kompletiranje *Park & Ride* sustava parkirališta na svim krajnjim postajama/terminalima javnog prometa
- preusmjeravanje većine gradskog prometa putnika u javni sustav željeznice, autobusa i tramvaja
- potpuni prelazak svih gradskih autobusa na električni, bezemisijski pogon
- izgradnja drugog kolosijeka željeznice od grada Zagreba prema svim urbanim sredinama (npr. Karlovac, Krapina, Bjelovar, Sisak, Ivanić-Grad itd.)
- izgradnja obilazne pruge grada Zagreba za potrebe teretnog prometa.

Razvoj aktivnih oblika prometovanja

- kompletiranje protočne i sigurne biciklističke mreže
- kompletiranje pješačkih koridora s potpunom pristupačnošću osobama s posebnim potrebama
- proširenje pješačkih zona.

Optimizacija cestovnog motornog prometa

- izgradnja Jarunskog mosta (spoj Petrovaradinske ulice i Jadranske avenije)
- destimulacija ulaska motornih vozila u gradsko središte – komplementarno s mjerama razvoja aktivnih oblika prometovanja
- izgradnja sjeverne obilaznice
- zabrana dostavnih vozila na benzinska i dizel goriva na cijelom području grada
- rasterećenje zagrebačke obilaznice i tranzitnih pravaca poticanjem promjene modalne razdiobe putovanja i/ili novom distribucijom prometnih tokova (npr. izgradnja novih cestovnih spojeva između kontinentalnog i jadranskog djela zemlje – od Popovače do Bosiljeva i sl.).

Unaprjeđenje sustava parkiranja

- kompletiranje gradskih garažnih kapaciteta (montažno, nadzemno, podzemno), ukidanje uličnih parkirališnih mjesta
- definiranje novih uvjeta za dobivanje i korištenje povlaštenih karata uz ograničavanje mogućnosti dobivanja povlaštenih karata za korisnike koji imaju parkirališno mjesto i sl.
- nastavak razvoja *Park & Ride* sustava i poticanje razvoja istog i u drugim gradovima na području funkcionalne cjeline.

Povećanje sigurnosti prometa

- kontinuiran i sustavan rad na povećanju sigurnosti infrastrukture svih oblika prometovanja
- edukacija javnosti.

Posebni dugoročni pravci razvoja prometnog sektora

Zračni promet

- povećanje kapaciteta aerodroma Lučko uređenjem uzletno-sletne staze s voznim stazama i stajankom te pratećim objektima aerodroma Lučko
- proširenje operacijskih kapaciteta zračne luke Dr. Franjo Tuđman (izgradnja druge uzletno-sletne staze) i povećanje teretnih i svih pratećih kapaciteta. Pozicioniranje Međunarodne zračne luke Zagreb kao internacionalnog terminala za prekomorske destinacije.

Vodni promet

- u dugoročnoj viziji razvoja nužno je utvrditi jasan plan upravljanja rijekom Savom i njezine integracije kako u gospodarstvo tako i u prometni sustav grada, s ciljem iskorištavanja njezina potencijala kako za prometni sustav (uzimajući u obzir potencijal luke Sisak kao riječne luke grada Zagreba i postojeće prometne infrastrukture poput nove autoceste i željezničke pruge) tako i za energetiku i vodoopskrbu.

4.2.2.1.3. Zaključak

Prometni sustav grada Zagreba u vrlo je teškoj situaciji, što ima izravne posljedice na kvalitetu življenja zbog predugog dnevnog putovanja, ali i na lošu kvalitetu gradskog zraka i brojne s time povezane poznate i još neutvrđene posljedice. U gradu Zagrebu boljim je prometnim sustavom moguće dnevno sačuvati minimalno sto tisuća čovjek-sati (broj ljudi u prometu × vrijeme u gužvi), od čega se više od pola odnosi na zaposlene osobe. Budući da zasad ne postoji definirana jasna politika razvoja ni izrađena temeljna planska i studijska dokumentacija za razvoj prometnog sektora (uz određene parcijalne iznimke), potrebno je krenuti od gotovo samog početka. S obzirom na visoku financijsku zahtjevnost takvih infrastrukturnih zahvata nužno je uključiti fondove Europske unije, što na žalost dosad nije bio slučaj.

4.2.2.2. Prioritetni problem 2 – Gospodarenje otpadom

Kružno gospodarstvo nova je paradigma odnosa društva prema resursima i okolišu. Ona uključuje svakovrsno povećanje učinkovitosti u gospodarenju otpadom – sada primarno kao resursom, a sve manje kao problemom. Takav sustav traži odgovornost svih dionika sustava – od korisnika do pružatelja usluge, no građani su često obeshrabreni dosadašnjom praksom po kojoj jedna kategorija dionika plaća sve (i to svakim danom sve više) dok druge kategorije uz očitu neodgovornost i neučinkovitost još priskrbljuju nezasluzenu dobit. Većina građana grada Zagreba svjesno i odgovorno postupa prema okolišu, međutim sustav koji im gradska uprava stavlja na raspolaganje posljednjih tridesetak godina nije u skladu s potrebnom brigom o okolišu te je ispod razine koju građani zaslužuju i koju plaćaju.

4.2.2.2.1. Analiza stanja

Grad Zagreb na neslavnom je zadnjemu mjestu među prijestolnicama EU-a po postupanju s komunalnim otpadom.²⁰ To ujedno znači da Zagreb ne ispunjava ciljeve i obveze preuzete pristupnim ugovorom s EU-om (i zapisane u Zakonu o otpadu), a to su minimalne stope recikliranja od 50 % (do 2020. godine!) i uvjeti usklađenosti na odlagalištu. Također, provodeći sadašnju politiku gospodarenja otpadom, Grad Zagreb neće moći postići ni ciljeve iz novog zakonodavnog paketa EU-a o kružnom gospodarstvu, a svakim danom provođenja dosadašnjih politika sve se više riskira da osim rastućih troškova neučinkovitoga gospodarenja otpadom na građane padnu i sve izgledniji penali zbog niskih stopa recikliranja.

Svojim programom za grad Zagreb Domovinski pokret planira potpuno reorganizirati komunalni sustav u smjeru resursno učinkovitog i prema okolišu odgovornog kružnoga gospodarenja otpadom.

Naravno da se u obzir mora uzeti i trenutačno stanje tekućih projekata u tom sektoru, među kojima je i Centar za gospodarenje otpadom Zagreb, lociran u blizini Resnika. Budući da je dobro poznat prevladavajući koncept dosadašnjih struktura na vlasti, taj centar namijenjen je prvenstveno obradi neselektivno prikupljenog otpada, odnosno smeća. Takvo rješenje ne može se uskladiti s konceptom kružnoga gospodarenja otpadom. U tom smislu učinit će se sve potrebne promjene, a odgovornost je svakako na svima koji su godinama ignorirali smjer u kojem je sustav gospodarenja otpadom trebalo razvijati te su nastavili s istim zastarjelim konceptom prikupljanja i infrastrukture, što je dovelo do toga da je zajednički rezultat daleko ispod danas traženih visokih stopa recikliranja.

4.2.2.2.2. Prijedlog aktivnosti

Uspostava kružnog (cjelovitog ili ekološkog) sustava gospodarenja otpadom odvijat će se primjenom mjera u odnosu na tri vremenska horizonta u sljedećim skupinama aktivnosti:

1. stvaranje partnerskog odnosa građana (i ostalih korisnika) i Grada
2. uspostava učinkovitog sustava odvojenog prikupljanja

---

20 https://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/Separate%20collection_Final%20Report.pdf

3. uspostava infrastrukture za recikliranje i kompostiranje
4. uspostava mreže centara za ponovnu uporabu
5. individualizacija odgovornosti i pravedan sustav naplate.

4.2.2.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne mjere u gospodarenju otpadom uključuju aktivnosti koje se mogu provesti u roku od tri do šest mjeseci, uključuju nužno potrebnu analizu trenutnog stanja, donose inicijalne promjene i stvaraju preduvjete za razvoj sustava u novom smjeru kružnoga gospodarstva u gradu Zagrebu. U kratkoročnom razdoblju temeljito će se sagledati stanje svih tekućih projekata, među kojima je i do sada planirani Centar za gospodarenje otpadom Zagreb.

Stvaranje partnerskog odnosa građana (i ostalih korisnika) i Grada

- uvid u statističke pokazatelje kvalitete sustava, detekcija slabih točaka, informiranje građana i ostalih korisnika komunalne usluge
- početak edukacijsko-komunikacijske kampanje, uspostava dijaloga s korisnicima
- reorganizacija i povećanje razine usluge info centra komunalnog poduzeća
- razrada stimulativnih mjera za korištenje reciklažnih dvorišta (prikupljanje posebnih kategorija otpada)
- detekcija svih divljih odlagališta, informiranje javnosti.

Uspostava učinkovitog sustava odvojenog prikupljanja

- analiza sustava odvojenog prikupljanja, utvrđivanje ugovornih obveza
- detekcija kritičnih lokacija
- revidiranje rasporeda posuda
- analiza sustava kompostera
- izrada plana kampanje za uvođenje obveznog odvajanja biorazgradivog otpada
- izrada plana postupne individualizacije usluge korisnika
- razrada sustava za višestambene objekte.

Uspostava infrastrukture za recikliranje i kompostiranje

- uvid u postojeće planove i projekte te u organiziranost postojećeg sustava
- definiranje sustava reciklažnih centara i kompostišta
- definiranje minimalno triju lokacija za sortirnice i kompostišta
- priprema natječaja za gradnju i opremu

- rad na pronalasku partnera za prihvata sekundarne sirovine definiranih karakteristika.

Uspostava mreže centara za ponovnu uporabu (CPU)

- izrada plana uspostave centara za ponovnu uporabu
- komunikacija i suradnja s postojećim organizacijama programa
- definiranje lokacija i priprema dokumentacije
- izrada informativno-edukacijskog programa za CPU.

Individualizacija odgovornosti i pravedan sustav naplate

- pripremne radnje, izbor sustava za individualizaciju korisnika
- priprema plana za uvođenje individualizacije odgovornosti
- razrada pravednog sustava naplate komunalne usluge.

4.2.2.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročnim mjerama uspostavlja se glavnina novog sustava kružnoga gospodarenja otpadom u gradu Zagrebu. Rezultat je značajno poboljšanje kvalitete sustava i dostizanje razine od minimalno 60 % recikliranja. Grad Zagreb tako ulazi među prvih 50 %, dakle u bolju polovinu metropola Europske unije glede gospodarenja otpadom. Stječu se uvjeti za zatvaranje i završnu sanaciju odlagališta Prudinec kod Jakuševca. Svi tehnološki sadržaji izmještaju se na drugu lokaciju, znatno udaljeniju od prvih stambenih objekata.

Stvaranje partnerskog odnosa građana (i ostalih korisnika) i Grada

- odvijanje edukacijsko-komunikacijske kampanje
- postizanje pune funkcionalnosti info centra, povezivanje u zajednički digitalni sustav za praćenje i naplatu usluge
- kontinuirano praćenje posjećenosti reciklažnih dvorišta i centara za ponovnu uporabu, stimulativne mjere
- redovito izvješćivanje građana i korisnika usluge o postignutim rezultatima, bilanca otpadnih materijala i financijski pokazatelji, ukazivanje na slabe točke
- zaustavljanje divljeg odlaganja – ponudom alternative te otkrivanjem i kažnjavanjem prekršitelja.

Uspostava učinkovitog sustava odvojenog prikupljanja

- optimiziranje sustava odvojenog prikupljanja
- uspostavljanje sustava individualizirane odgovornosti korisnika
- postizanje urednog sustava prikupljanja i u višestambenim objektima

- detekcija mogućnosti daljnjeg poboljšanja.

Uspostava infrastrukture za recikliranje i kompostiranje

- izgradnja/opremanje minimalno triju reciklažnih centara sa sortirnicama za odvojeno prikupljeni otpad
- izgradnja/opremanje minimalno triju kompostišta za odvojeno prikupljeni biorazgradivi otpad
- zatvaranje kruga materijskog recikliranja, stvaranje mreže partnera i stvaranje uvjeta za novu gospodarsku aktivnost
- uspostava tehnoloških jedinica za obradu posebne kategorije otpada – pelene i higijenski materijal.

Uspostava mreže centara za ponovnu uporabu (CPU)

- uspostava minimalno pet centara za ponovnu uporabu
- iniciranje bezambalažnih trgovina za robu široke potrošnje
- provođenje informativno-edukacijskog programa za CPU
- stvaranje informacijskog sustava – katastar korisnih (uporabljivih) predmeta, materijala i opreme, za potrebe prodaje i programa socijalne pomoći.

Individualizacija odgovornosti i pravedan sustav naplate

- provedba i kontinuirano poboljšavanje sustava za individualizaciju korisnika
- provedba pravednog sustava naplate komunalne usluge, razlike u ponašanju u odnosu na odvajanje generiraju razlike u računu za komunalnu uslugu
- uspostava sustava nadzora i sankcioniranja.

4.2.2.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Dugoročnim mjerama nastavlja se jačanje sustava u smjeru kružnoga gospodarenja te se kao ciljana stopa odvojenog prikupljanja i recikliranja postavlja iznos od 75 %, što je u skladu sa sektorskim EU obvezama za 2030. godinu. Grad Zagreb i dalje će se penjati na ljestvici uspješnosti te će doseći jedno od prvih triju mjesta u Europskoj uniji.

Stvaranje partnerskog odnosa građana (i ostalih korisnika) i Grada

- nastavak edukacijsko-komunikacijske kampanje
- puna funkcionalnost centralnog informacijskog sustava koji uključuje i službu za korisnike, sve informacije, izvješća i katalog centara za ponovnu uporabu
- nastavak izvješćivanja građana i korisnika usluga, postizanje povjerenja i suradnje među dionicima sustava.

Uspostava učinkovitog sustava odvojenog prikupljanja

- kontinuiran rad na poboljšanju sustava odvojenog prikupljanja, povećanje stopa odvajanja
- njegovanje individualizirane odgovornosti korisnika.

Uspostava infrastrukture za recikliranje i kompostiranje

- puna funkcionalnost reciklažnih centara sa sortirnicama za odvojeno prikupljeni otpad
- puna funkcionalnost kompostišta za odvojeno prikupljeni biorazgradivi otpad
- kontinuirani poslovni odnos s reciklažerima koji preuzimaju odabranu otpadnu sirovinu, povećanje kvalitete i otklanjanje poteškoća – zatvaranje kruga gospodarenja otpadom
- kompletiranje tehnoloških jedinica za obradu posebne kategorije otpada – pelene i higijenski materijal.

Uspostava mreže centara za ponovnu uporabu (CPU)

- uspostava mreže centara za ponovnu uporabu
- razvoj mreže bezambalažnih trgovina za robu široke potrošnje
- kontinuirana provedba informativno-edukacijskog programa za CPU.

Individualizacija odgovornosti i pravedan sustav naplate

- provedba i kontinuirano poboljšavanje sustava za individualizaciju korisnika
- provedba pravednog sustava naplate komunalne usluge, razlike u ponašanju u odnosu na odvajanje generiraju razlike u računu za komunalnu uslugu
- kompletiranje sustava nadzora i sankcioniranja.

4.2.2.2.3. Zaključak

Sadašnji sustav gospodarenja otpadom u gradu Zagrebu nije ni blizu onom sustavu koji bi Zagreb mogao i trebao uspostaviti u relativno kratkom razdoblju. Osim što se po rezultatu nalazi u crvenom, nedozvoljenom području preniskih stopa recikliranja, sustav je iznimno skup za korisnike i štetan za stanovnike i okoliš zbog brojnih emisija zagađivala i zbog neodgovornog odnosa prema resursima.

Navedenim se mjerama grad Zagreb u suradnji s građanima može premjestiti tamo gdje objektivno i pripada, a to je civilizirani svijet visokih stopa recikliranja i kružnoga gospodarstva. Štoviše, tako uspostavljen i razvijen sustav dobar dio svojih novih troškova uspijeva namiriti pomoću sačuvane (tržišne!) vrijednosti sekundarnih sirovina. Neuredan sustav prikupljanja, bez nadzora, bez individualizacije korisnika i odgovornosti, godinama stvara velike troškove i slab materijski rezultat. To treba odmah početi mijenjati.

4.2.2.3. Prioritetni problem 3 – Vodoopskrba i odvodnja

Uz Opću deklaraciju o pravima čovjeka i ostale sporazume o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR) kao instrument koji je usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966. godine u New Yorku navodi da “ljudsko pravo na vodu daje svakome pravo na dovoljno sigurne, prihvatljive, fizički pristupačne i dostupne vode za osobnu upotrebu i domaćinstvo.”

4.2.2.3.1. Analiza stanja

Građani i poslovni korisnici usluge vodoopskrbe i odvodnje grada Zagreba izloženi su velikoj cijeni i slaboj kvaliteti pružene usluge. Gubici u vodoopskrbnoj mreži²¹ dosežu 49 %, a brojna naselja glavnoga grada nemaju osiguranu adekvatnu vodoopskrbu ni odvodnju. Iako se Grad Zagreb više puta zaduživao s opravdanjem da su potrebna ulaganja u zapuštenu i nikada do kraja izgrađenu vodoopskrbnu i odvodnu mrežu, do takvih sustavnih ulaganja nikad nije došlo. Jedno takvo zaduživanje dogodilo se 2007. godine, kada je na Londonskoj burzi prodano 300 milijuna obveznica Zagrebačkog holdinga. Međutim, novac je neodgovorno potrošen u druge svrhe, a zagrebački sustav vodoopskrbe i odvodnje ostao je bez širenja mreže i napretka u izdvajanju oborinskih voda iz sustava odvodnje, bez modernog nadzorno-upravljačkog sustava i na koncu s jednakim gubicima u vodoopskrbnoj mreži.

Kako bi se pravo na „dovoljno sigurne, prihvatljive, fizički pristupačne i dostupne vode za osobnu upotrebu i domaćinstvo“ po prihvatljivoj cijeni za građane zaista i ostvarilo, Domovinski pokret predlaže sustavne aktivnosti usmjerene na očuvanje postojećih izvora pitke vode grada Zagreba, smanjenje gubitaka vode u vodoopskrbnoj mreži, zadržavanje, pa čak i povećanje kvalitete pitke vode iz vodoopskrbne mreže i vođenje sektora u maniri dobrog gospodarstva, uz vaganje i brigu o svakoj kuni koju građani plaćaju za uslugu vodoopskrbe i odvodnje.

U Zagrebu je posebno osjetljivo pitanje odvodnje i pročišćavanja otpadne vode, što je povezano s brojnim aferama i nepravilnostima, a značajno je doprinijelo skokovitom porastu cijene vode u posljednjih dvadeset godina. Ovdje se u prvom redu nameće potreba za uvidom u odnose Grada Zagreba i koncesionara te otkrivanjem mogućnosti za smanjenje po mnogima neopravdano visokih troškova.

Pred Gradom Zagrebom stoji i obveza podizanja stupnja pročišćavanja na treći stupanj i daljnje proširenje mreže odvodnje.

Poznat je i gradski problem zbrinjavanja komunalnog mulja s pročišćivača otpadnih voda grada Zagreba, kojemu se godinama sustavno pogrešno prilazi, a neobično je isključen iz ugovornih obveza koncesionara.

Domovinski pokret može se odgovorno i u skladu s interesima građana uhvatiti u koštac sa svim tim problemima sektora vodoopskrbe i odvodnje.

21 https://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/prostorni_planovi/ppgz%20-%20strate%C5%A1ka%20procjena/konacna%20strateska/Strateska%20studija%20o%20utjecaju%20izmjena%20i%20dopuna%20PPGZ%20na%20okolis.pdf

4.2.2.3.2. Prijedlog aktivnosti

Poboljšanja komunalnog sektora vodoopskrbe i odvodnje provodit će se mjerama u tri vremenska okvira. Ciljane aktivnosti za poboljšanje vodoopskrbne usluge uključuju mjere za sustavno smanjenje gubitaka u mreži i poboljšanje kvalitete vode. Vodoopskrbna mreža ujedno se proširuje u područjima bez te temeljne komunalne usluge. Aktivnosti uključuju detekciju detaljnog stanja kvalitete vode svih izvorišta, posebice u pogledu nitrata i novih zagađivala, kao i definiranje odgovarajućih pojačanih vodozaštitnih mjera.

U sustavu odvodnje i pročišćavanja otpadne vode potrebno je inicijalno utvrđivanje činjenica u pogledu odnosa Grada Zagreba i koncesionara, što je važno s obzirom na aktivnosti proširenja uređaja i podizanja stupnja pročišćavanja,²² kao i otkrivanja mogućnosti za smanjenje troškova sustava za građane.

4.2.2.3.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Građani i poslovni korisnici navedene usluge grada Zagreba izloženi su velikoj cijeni i lošoj kvaliteti usluge. Sektor se ne vodi u maniri dobrog gospodarstva, zanemarene su sustavne mjere za smanjenje gubitaka vode u mreži, a i kvaliteta vode mogla bi biti bolja.

Uvid u činjenično stanje, analize i odluke

- analiza poslovanja, planova i realizacije Vodoopskrbe i odvodnje
- analiza dosadašnjih ugovora, odluka i obveza u vezi s pročišćivačima otpadne vode
- uvid u realizaciju plana Zagreb 2018.²³
- uvid u bazu analitičkih podataka o kvaliteti vode po crpilištima tijekom godina.

Razvoj vodoopskrbnog i odvodnog sustava

- revizija/potvrda plana razvoja vodoopskrbne i odvodne mreže
- revizija/potvrda plana razvoja centralnog nadzorno-upravljačkog sustava
- izrada sustavnog plana smanjenja gubitaka u sinergiji s planom investicijskog održavanja
- izrada plana poboljšanja kvalitete vode, posebice u pogledu dušika i novih zagađivala, po crpilištima
- izrada plana faznog izdvajanja oborinskih voda iz kanalizacijskog sustava
- revizija plana spajanja na centralnu mrežu odvodnje za sva udaljena prigradska naselja, razmatranje (cost-benefit analiza) decentraliziranog pristupa obradi otpadne vode

²² <https://www.zagreb.hr/userdocsimages/fotogalerija/gradske%20vijesti/Informacija%20-%20nadogradnja%20na%20III%20stupanj%20prociscavanja.pdf>

²³ <https://www.vio.hr/vio-projekti/projekt-zagreb-2018/2131>

- razmatranje mogućnosti korištenja obrađene otpadne vode u poljoprivredi i šumarstvu
- edukacija građana.

Razvoj sustava za pročišćavanje

- revizija/potvrda plana nadogradnje centralnog uređaja za pročišćavanje otpadne vode grada Zagreba na treći stupanj pročišćavanja
- izrada plana zbrinjavanja komunalnog mulja (digestata).

Hitne mjere za sprječavanje šteta

- utvrđivanje lokacija i provedba hitnih intervencija za sprječavanje štete od poplave zbog neadekvatnog sustava odvodnje.

4.2.2.3.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Razvoj vodoopskrbnog i odvodnog sustava

- racionalizacija poslovanja Vodoopskrbe i odvodnje
- realizacija plana razvoja vodoopskrbne mreže, uspostava centralnog nadzorno-upravljačkog sustava
- provedba mjera za smanjenje gubitaka, ostvarivanje smanjenja gubitaka od 10 %
- provedba plana izdvajanja oborinske vode iz kanalizacijskog sustava
- provedba plana poboljšanja kvalitete vode, sustavno praćenje kvalitete vode
- realizacija planova zaštite vodonosnika od onečišćenja poljoprivrednim djelatnostima i drugim izvorima
- nastavak spajanja na centralnu mrežu odvodnje, uključivanje i decentraliziranih sustava nakon potvrde investicijske opravdanosti
- razvoj sustava za korištenje obrađene otpadne vode za navodnjavanje
- valorizacija kvalitete vode i stavljanje u funkciju zapuštenih sljemenskih izvora vode
- jačanje mreže javnih slavina pitke vode – promicanje vode kao zdravog svakodnevnog napitka
- edukacija građana.

Razvoj sustava za pročišćavanje

- realizacija plana nadogradnje centralnog uređaja za pročišćavanje otpadne vode grada Zagreba na treći stupanj pročišćavanja
- realizacija zbrinjavanja komunalnog mulja (digestata) uz iskorištavanje nutritivnih svojstava i bez ugroze za okoliš. Moguća primjena kao gnojivo za podizanje kultura kratkih ophodnji na tlima uz industrijsku zonu, prometne koridore i na tlima niže razine kvalitete.,

4.2.2.3.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Razvoj vodoopskrbnog i odvodnog sustava

- nastavak rada na smanjenju troškova i racionalizaciji poslovanja Vodoopskrbe i odvodnje
- nastavak realizacije plana razvoja vodoopskrbne mreže, daljnje povećanje pokrivenosti uz zadržavanje zadovoljstva korisnika
- nastavak provedbe mjera za smanjenje gubitaka, smanjenje gubitaka u mreži na manje od 25 %
- zabilježene tendencije poboljšanja kvalitete vode, sustavno praćenje kvalitete vode
- nastavak vodozaštitnih aktivnosti vodocrpilišta, primarno od onečišćenja poljoprivrednim djelatnostima i drugim detektiranim izvorima onečišćenja
- nastavak spajanja na centralnu mrežu odvodnje, uključivanje i decentraliziranih sustava nakon potvrde investicijske opravdanosti
- prve primjene sustava za korištenje obrađene otpadne vode za navodnjavanje
- popularizacija čiste gradske vode kao zdravog svakodnevnog napitka.

Razvoj sustava za pročišćavanje

- realizacija plana nadogradnje centralnog uređaja za pročišćavanje otpadne vode grada Zagreba na treći stupanj pročišćavanja
- preuzimanje upravljanja uređajem za pročišćavanje otpadne vode grada Zagreba, racionalizacija troškova
- kompletiranje kružnoga gospodarenja komunalnim muljem – iskorištavanje nutritivnih svojstava i bez ugroze za okoliš.

4.2.2.3.3. Zaključak

U komunalnom sektoru vodoopskrbe i odvodnje grada Zagreba poboljšanja su moguća i krajnje potrebna, a do njih je moguće doći sustavnim i kompetentnim pristupom, ali i stavljanjem javnog interesa u prvi plan.

Tim se mjerama u vodoopskrbi grada može postići racionalnije poslovanje, niže gubitke u mreži i kvalitetniju, odnosno zdraviju vodu za korisnike. Gradski sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda također se može bitno unaprijediti širenjem mreže, nadogradnjom stupnja pročišćavanja, ali i uvođenjem sustava za ponovnu uporabu obrađene vode u poljoprivredne svrhe. Ono što je godinama problem – komunalni mulj – moguće je sinergijski iskoristiti u podizanju kultura kratkih ophodnji, što je također kružni, održivi koncept upravljanja gradom 21. stoljeća.

Nije ništa manje važno to što će racionalizacija poslovanja i raskidanje dosadašnjih klijentelističko-koruptivnih obrazaca upravljanja sektorom omogućiti smanjenje troškova i otvaranje mogućnosti za niže račune građana za istu, odnosno čak i bolju uslugu.

4.2.2.4. Prioritetni problem 4 – Energetika i energetska tranzicija

Zbog sve snažnijeg utjecaja energetskega sektora na globalno zatopljenje i klimatske promjene iznimno je važno povećati udio obnovljivih izvora u energetskega sektoru. Prema posljednjem nacionalnom izvješću, 75 % antropogenih emisija stakleničkih plinova odnosi se na energetiku Republike Hrvatske pa upravo taj sektor predstavlja značajan prostor za smanjenje emisija, na što smo se obvezali ratifikacijom Pariškog sporazuma iz 2015. godine. Novi paket energetskega propisa EU-a predviđa značajno smanjenje uporabe fosilnih goriva i povećanje udjela obnovljivih izvora energije. Traže se značajna smanjenja emisija stakleničkih plinova, za 40 % do 2030. i za 95 % do 2050. godine.

Stoga je potrebno snažno krenuti u niskougljičnu tranziciju energetskega sektora, u što je svakako potrebno uključiti i promet. Međutim, ulaganja u obnovljive izvore energije ne treba shvatiti kao teret jer, osim značajnih okolišnih i ekoloških prednosti, takva aktivnost generira i povoljne ekonomske učinke. Ulaganje građana ili poduzetnika u vlastite instalacije za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora podmiruje potrebe i generira ekonomsku aktivnost unutar lokalne zajednice, a istovremeno smanjuje uvoz energije iz drugih izvora.

4.2.2.4.1. Analiza stanja

Grad Zagreb daleko zaostaje za drugim gradovima EU-a u pogledu korištenja obnovljivih izvora energije (OIE) te se u kratko vrijeme mora dogoditi snažna tranzicija u tom smjeru. Suprotno uvriježenom mišljenju, energetskega tranziciju u pravilu financiraju sami građani i gospodarstvo država članica porezima i parafiskalnim nametima, a tek se neznatno financira putem linija financiranja EU-a za istraživanje, monitoring i planiranje (generalno postoje dvije iznimke – vidi paket energetskega zakona EU-a i NECP-a).^{24, 25}

Upravo zato dobro osmišljene mjere na lokalnoj razini moraju pomoći građanima da dio novca, koji će ionako morati platiti za tu energetskega tranziciju, završi u njihovim džepovima. Domovinski pokret svojim politikama predlaže programe kojima se osigurava da što veći dio tog novca ostane u rukama građana.

4.2.2.4.2. Prijedlog aktivnosti

Domovinski pokret predlaže sljedeće razvojne pravce razvoja sektora:

- razvoj integriranog energetskega-prometnog sektora s potporom OIE-a
- razvoj toplinarskega sektora i energetskega obnova zgrada
- poticajni program građanima i poduzetnicima za ulaganje u vlastite OIE-e.

24 <https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy-and-energy-union>

25 https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/hr_final_necp_main_hr.pdf

4.2.2.4.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Grad Zagreb potpuno zaostaje u pogledu korištenja obnovljivih izvora energije te se u kratko vrijeme mora odviti snažna tranzicija u tom smjeru. Zbog toga treba donijeti političke odluke i planove koji trebaju biti praćeni konkretnim mjerama.

Razvoj integriranog energetske-prometnog sektora s potporom OIE-a

- donošenje odluke i izrada plana razvoja integriranog energetske-prometnog sektora
  - mreža punionica električnih automobila, garaže i parkirališta s instaliranim fotonaponskim sustavom.
- učinkovita javna rasvjeta – izrada plana zamjene javne gradske rasvjete novom, energetske učinkovitom rasvjetom projektiranom protiv nepotrebnog rasipa svjetla u okoliš.

Razvoj toplinarskog sektora i energetska obnova zgrada

- odustajanje od plina kao dominantnog energenta. Prekid prakse stihijske instalacije kondenzacijskih plinskih bojlera koji su svega 5–10 % učinkovitiji od klasičnih plinskih bojlera
- utvrđivanje stanja projekta korištenja geotermalnih izvora kod Zagreba, razrada plana realizacije projekta
- analiza mogućnosti proširenja toplovodnog sustava u nepokrivene dijelove grada
- analiza mogućnosti spajanja geotermalnih izvora na toplovodnu gradsku mrežu
- bilanciranje gradske energetike u novim niskougličnim uvjetima
- revizija svih ugovora i natječaja za energetske obnove zgrada
- izrada programa energetske obnove zgrada.

Poticajni program građanima i poduzetnicima za ulaganje u vlastite OIE-e

- razrada programa poticanja modela proizvođača-potrošača (prema engl. *prosumers*) električne energije. To mogu biti građani i poduzetnici koji troše električnu energiju i koji ulaganjem u vlastite fotonaponske (ili druge OIE) instalacije postaju i proizvođači energije. Oni plaćaju samo razliku energije na mjesečnoj ili godišnjoj razini, evidentiranu pomoću pametnog dvo-smjernog brojila električne energije
- pomoć građanima kod projektiranja, procedura priključenja na mrežu
- osiguranje uvjeta da su svi zainteresirani u mogućnosti aplicirati na javnu dražbu za poticajnu cijenu ili tržišnu premiju još ove godine.

4.2.2.4.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Razvoj integriranog energetske-prometnog sektora s potporom OIE-a

- realizacija prve faze plana razvoja integriranog energetske-prometnog sektora. Definiranje uvjeta korištenja javnih parkirališta električnih automobila
- opremanje svih parkirališta i krovova u vlasništvu gradske uprave solarnim panelima
- učinkovita javna rasvjeta – realizacija prve faze plana zamjene javne gradske rasvjete novom, energetski učinkovitom rasvjetom projektiranom protiv nepotrebnog rasapa svjetla u okoliš.

Razvoj toplinarskog sektora i energetska obnova zgrada

- fazni razvoj projekta iskorištavanja geotermalnih izvora
- prva faza proširenja toplovodnog sustava u nepokrivene dijelove grada
- realizacija programa energetske obnove zgrada po fazama
- energetska obnova fasada zgrada u javnom vlasništvu po predviđenoj dinamici i prema raspoloživim sredstvima.

Poticajni program građanima i poduzetnicima za ulaganje u vlastite OIE-e

- realizacija programa poticanja modela proizvođača-potrošača (prema engl. *prosumers*) električne energije. To mogu biti građani i poduzetnici koji troše električnu energiju i koji ulaganjem u vlastite fotonaponske (ili druge OIE) instalacije postaju i proizvođači energije. Oni plaćaju samo razliku energije na mjesečnoj ili godišnjoj razini, evidentiranu pomoću pametnog dvosmjernog brojila električne energije
- kontinuirana pomoć i suradnja s građanima kod projektiranja, procedura priključenja na mrežu
- sustavna ugradnja pametnih brojila električne energije.

4.2.2.4.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Razvoj integriranog energetske-prometnog sektora s potporom OIE-a

- puna realizacija razvoja integriranog energetske-prometnog sektora. Osiguranje dovoljnog broja parkirališnih mjesta s punjačima za dnevno i noćno punjenje. Optimiziran energetski sustav punjenja i akumuliranja energije u kojem sudjeluju i brojni električni automobili i autobusi
- učinkovita javna rasvjeta – potpuna realizacija zamjene javne gradske rasvjete novom, energetski učinkovitom rasvjetom projektiranom protiv nepotrebnog rasapa svjetla u okoliš.

Razvoj toplinarskog sektora i energetska obnova zgrada

- zrela faza realizacije projekta geotermalni izvori Zagreb
- proširenje toplovodnog sustava u nepokrivene dijelove grada prema planu i mogućnostima
- realizacija programa energetske obnove zgrada prema planu i mogućnostima
- nastavak energetske obnove fasada zgrada u javnom vlasništvu.

Poticajni program građanima i poduzetnicima za ulaganje u vlastite OIE-e

- stalni servis zainteresiranim građanima i poduzetnicima pri projektiranju, instalaciji i spajanju fotonaponskih sustava na njihove objekte po modelu proizvođač-potrošač (prema engl. *prosumers*) električne energije
- sustavna ugradnja pametnih brojila električne energije.

4.2.2.4.3. Zaključak

Europska strategija niskougljičnog razvoja, uza željene okolišne i klimatske učinke, ima za cilj ostvarivanje financijskih ušteda smanjivanjem troškova za nabavku energenata i smanjivanje ovisnosti o uvozu energije. U toj tranziciji dobitnici moraju biti građani grada Zagreba i Hrvatske. Domovinski pokret predlaže politike usmjerene na ostvarivanje toga cilja u energetsom sektoru.

4.2.2.5. Prioritetni problem 5 – Zaštita i unaprjeđenje okoliša

Zaštita i unaprjeđenje okoliša osnovni je problem kojim se bavila ova radna skupina, a s rješavanjem tog izvornog problema povezano je više problema ove, ali i drugih radnih skupina. Pravo građana na zdrav život u zdravom okruženju temeljno je pravo čovjeka uređeno brojnim međunarodnim konvencijama i Ustavom RH. Zaštita okoliša zahtijeva strateški pristup rješavanju problema. On uključuje poboljšanja u brojnim drugim sektorima, a vizija razvoja grada Zagreba mora uvijek uzimati tu komponentu u obzir.

Zaštita okoliša povezana je s općom kvalitetom života, a uključuje kvalitetu zraka koji udišemo, kvalitetu vode koju pijemo i kvalitetu hrane koju jedemo. Sve je to izravna refleksija uređenosti funkcioniranja grada, posebno u prometnom, energetske i komunalnom sektoru. Poboljšanje sustava prometa, povećanje udjela obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti i bolje postupanje s otpadom ima izravne i trenutne učinke na poboljšanje kvalitete okoliša gradskog prostora u kojem živimo i kojim se krećemo.

4.2.2.5.1. Analiza stanja

Po brojnim pokazateljima grad Zagreb po kvaliteti života i okoliša zaostaje za urbanim središtima europskih zemalja. Prema ocjenama kvalitete života istraživačkih kuća Mercer i Moving kvaliteta života u gradu Zagrebu među najnižima je u Europskoj uniji. Po okolišnim pokazateljima povezanim s kvalitetom zraka grad Zagreb u posljednje se vrijeme kreće među najlošijima,²⁶ ali to je problem koji je prisutan već godinama.²⁷ Po troškovima života i kvaliteti javnih usluga u usporedbi s primanjima (medijan plaća) javne usluge, poput gospodarenja otpadom ili javnog prijevoza, daleko su skuplje nego u većini drugih usporedivih gradova.

Što se tiče buke i vibracija, građani središta Zagreba godinama imaju problema s bukom koju uzrokuje javni prijevoz (Glavni kolodvor), dok stanovnicima područja u blizini željezničkih pruga i velikih frekventnih prometnica buka narušava miran san.

Nepoznanice i nedostatna istraživanja o neionizirajućem elektromagnetskom zračenju povezanom s telekomunikacijskim uslugama, uz veliki nedostatak transparentnosti, produbljuju ionako veliko nepovjerenje građana. Provedba odgovarajućeg istraživanja i stalnog nadzora u kombinaciji s komunikacijom rezultata predstavljaju dobar put prema zaštiti građana od negativnih učinaka, ali i izgradnji povjerenja u institucije i davatelje usluga.

Iako se Zagreb hvali velikim područjima pod zelenilom, pravog urbanog zelenila i uređenih parkova u gradu Zagrebu nedostaje u usporedbi s vodećim gradovima EU-a poput Beča, Freiburga ili Seville. Zagreb ima tek 12,7 m² uređenog javnog zelenila po stanovniku.²⁸ Uređenje šetnica, staza za pješake i bicikliste u urbanim zonama i staza za jahanje u suburbanim zonama nužno je za povećanje kvalitete života građana.

26 <https://www.iqair.cn/cn-en/croatia/zagreb>

27 https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hr_en.pdf

28 <https://urban.jrc.ec.europa.eu/the-future-of-cities/space-and-the-city#the-chapter>

4.2.2.5.2. Prijedlog aktivnosti

U sektorskim politikama koje su raspisane u ovom i drugim poglavljima u obzir su uzeti utjecaji na sastavnice okoliša. Primjerice, onečišćenje zraka lebdećim česticama i prašinom uvjetovano je izvorima tog onečišćenja, a to su grijanje, energija, promet, neadekvatno gospodarenje otpadom i alergeni biološkog porijekla. Stoga se u razradi politika, mjera i aktivnosti, uz navedene izvore onečišćenja, vodi računa o smanjivanju pritisaka na izvore onečišćenja. To vrijedi i za ograničavanje buke, svjetlosnog i elektromagnetskog onečišćenja, ali i ograničavanje raspršivanja prirodnih alergena i širenja neugodnih mirisa. Ciljevi sektorskih politika u skladu su s ciljevima očuvanja okoliša i kvalitete života. Zato, uz sprječavanje pritisaka na okoliš, naš program daje prijedloge za uređenje i unaprjeđenje okoliša te otvaranje novih mogućnosti rekreacije u prirodnom okolišu s ciljem unaprjeđenja sadržaja i podizanja kvalitete života građana u svim gradskim četvrtima.

4.2.2.5.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Onečišćenje zraka

- ograničavanje dostave robe u središte grada na vrijeme prije jutarnje i poslije popodnevnog gužve odnosno vrijeme unutar radnog vremena od 10:00 do 15:00 sati, ovisno o preporukama brojnih postojećih prometnih studija koje su građani grada Zagreba već platili
- smanjivanje brzine vožnje uz povećanje protoka vozila
- pojačavanje javnog prijevoza ovisno o kapacitetima voznog parka – povećanje broja linija javnog prijevoza
- uvođenje žutih traka i nadzora
- redovito pranje ulica – uklanjanje istaloženih čestica
- provjera certifikata mjernih stanica za kakvoću zraka kako bi učinci mjera bili neosporni.

Buka

- smanjenje brzine vožnje uz povećanje protoka vozila, ograničavanje kretanja teških vozila
- popravak tramvajskih pruga
- utvrđivanje lokacija na kojima postoji potreba za izgradnjom bukobrana.

Elektromagnetsko zračenje

- izrada registra baznih stanica i nadzor usklađenosti s propisima mjerenjem elektromagnetskog zračenja – operateri će dobiti kraće vrijeme da sami izvrše prilagodbe prije uvođenja represivnih mjera.

Svjetlosno onečišćenje

- gašenje osvjetljenja pročelja zgrada nakon 24:00 sata
- gašenje reklamnih panoa nakon 24:00 sata.

Alergeni

- zaustavljanje sadnje alergenih biljaka na javnim površinama
- uklanjanje alergena s javnih površina
- propisivanje i nadzor obveze uređenja privatnih parcela s obzirom na alergene biljke.

Smanjivanje neugodnih mirisa

- uređenje sustava odvoza biorazgradivog otpada
- uklanjanje kanti za smeće koje godinama nisu oprane – povezano s uspostavom novog sustava prikupljanja otpada
- provjera odvoda u kojima se zadržava voda.

Uređenje okoliša

- uvođenje nadzora u obliku komunalnih redara na javnim površinama: parkovi, igrališta za djecu, šetnice i prostori za kućne ljubimce
- postavljanje posuda za otpad tamo gdje nedostaju.

4.2.2.5.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Provođenje javnih savjetovanja s građanima oko svih politika i aktivnosti, uključujući i one koje nemaju izravan utjecaj na okoliš.

Onečišćenje zraka

- uvođenje učinkovitog javnog prijevoza
- izgradnja dodatnih mjernih stanica za praćenje kakvoće zraka prema preporukama struke
- izgradnja zelenih barijera gdje god je to moguće
- poticanje proizvođača-potrošača (prema engl. *prosumers*) električne energije
- poticanje zajedničkih sustava grijanja i hlađenja (manja potrošnja fosilnih goriva – manje lebdećih čestica u zraku).

Buka

- izgradnja „zelenih barijera“ i bukobrana uz frekventne prometnice i željezničku prugu.

Svjetlosno onečišćenje

- planska zamjena javne rasvjete koja mora biti energetska učinkovita
- nova javna rasvjeta mora biti planirana i izgrađena sa što manjim rasipanjem svjetla.

Elektromagnetsko zračenje

- redoviti nadzor i praćenje usklađenosti s EU standardima

- priprema i mjere predostrožnosti za uvođenje 5G mreže povezano s iskustvima s 4G mrežom.

Uređenje i unaprjeđenje okoliša

- akcija Zagrebački potoci (s Medvednice) – čišćenje, čuvanje, zaustavljanje onečišćenja i uređenje šetnica. Poučne staze, ribe, rakovi, šetnice, možda koje jezerce – sve su to ukrasi grada
- zelene zone – poput Maksimira i Savice – pronaći lokacije gdje bi se mogle stvoriti, sačuvati ili pošumiti zelene zone, promocija šetnji i sportskih aktivnosti na otvorenom (te aktivnosti i mjere trebaju se iskoristiti u programima za zdrav život, za mlade i djecu, sport i socijalnu koheziju)
- sve mjere za otpad i promet imaju utjecaj na kvalitetu zraka – želimo zdrav život u zdravoj gradskoj atmosferi!
- uređenje i povezivanje savskih nasipa u zelenu infrastrukturu kao mogućnost proširenja sportskih aktivnosti na otvorenom, uključujući i stazu za bicikliste; uređenje biciklističke staze prema Samoboru kao povijesnom izletištu grada Zagreba
- uređenje pješačkih i biciklističkih staza u gradskim četvrtima s ciljem proširenja mogućnosti za fizičku aktivnost stanovnika
- planiranje razvoja urbanog prostora imajući na umu razvoj i povezivanje zelene infrastrukture – zar se ne biste željeli prošetati ili provesti biciklom od kuće do posla koristeći isključivo zelenu zonu bez prometa?

4.2.2.5.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Dugoročno će se uspostaviti učinkovit sustav praćenja stanja po sastavnicama okoliša s osiguranim održivim javnim financiranjem. To se ne smije smatrati troškom jer je trošak liječenja bolesti povezanih s lošom kvalitetom okoliša ekonomski nerazmjern.

Uspostavit će se sustavi planiranja koji će dugoročno:

- sagledavati interakciju planiranog s urbanim okolišem i zelenom infrastrukturom
- uzeti u obzir utjecaje na okoliš
- osigurati obvezno sudjelovanje javnosti u planiranju.

Donijet će se politike koje će dugoročno promovirati:

- veće korištenje javnog prijevoza
- veći udio korištenja OIE-a u energetsom miksu, s visokom postotkom sudjelovanja građana.

Uspostavit će se ravnoteža:

- uređivanja i očuvanja zelenih oaza, staništa ptica i zabraniti penetracija gradnje u postojeće parkove poput Savice, Medvednice
- zabranit će se i penetracija stambenih zona u poslovne i gospodarske zone

Obnovit će se vozni park javnog prijevoza električnim vozilima ili vozilima koja dodatno ne onečišćuju zrak. Razmotrit će se uključivanje novih naprednih oblika osobnog i javnog prijevoza koji su prikladni za grad Zagreb i zeleni prsten te lokalno podneblje.

4.2.2.5.3. Zaključak

Pritisci na okoliš u gradu Zagrebu primarno su povezani s energetikom i prometom. Industrija je desetkovana i to je jedini razlog zašto je stanje u Zagrebu još uvijek podnošljivo. Kratkoročne mjere koje Domovinski pokret predlaže mogu dati vrlo dobre, brze i vidljive učinke u kratkom vremenu i pripremiti nužne preduvjete za „zeleni“ razvoj grada.

- 4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine
- 4.3. Prostorno i strategijsko planiranje, lokalna samouprava, zaštita prirode, poljoprivreda i šumarstvo, graditeljstvo i obnova nakon potresa 76

4.3. Prostorno i strategijsko planiranje, lokalna samouprava, zaštita prirode, poljoprivreda i šumarstvo, graditeljstvo i obnova nakon potresa

Radna skupina za Prostorno i strategijsko planiranje, lokalnu samoupravu, zaštitu prirode, poljoprivredu i šumarstvo, graditeljstvo i obnovu nakon potresa obrađuje teme promišljenog i kvalitetnog prostornog razvoja grada, učinkovitog funkcioniranja lokalne samouprave, određivanja i kvalitetnog upravljanja gradskim prostorima u režimu zaštite prirode. Isto tako, tema je poljoprivreda i šumarstvo te vrlo važna i za Zagrepčane životna tema graditeljstva i obnove nakon potresa. Svaka od navedenih tema utječe na kvalitetu svakodnevnog života svih Zagrepčana, bez iznimke.

4.3.1. Uvod

Kvalitetnim prostornim i strategijskim planiranjem, koje je u Zagrebu izostalo u posljednjih 20-ak godina, Zagreb bi postao grad koji se širi i raste na zadovoljstvo svih ili barem većine svojih građana. Kvalitetno planiranje grada prevenira probleme poput prometnih gužvi, odlaganja i zbrinjavanja otpada te promišlja o budućem razvoju grada uz potrebnu infrastrukturu koja se unaprjeđuje prije same izgradnje, pa stoga nema potrebe za stalnim rješavanjem problema metodom „gašenja požara“ i sl.

Učinkovitim funkcioniranjem lokalne samouprave građani i njihovi predstavnici u predstavničkim tijelima značajno bi utjecali na kvalitetu života u Zagrebu. Sadašnje stanje nažalost nije takvo. Vijeća mjesnih odbora lišena su apsolutno ikakvih ovlasti, a prva su u kontaktu sa svojim stanovnicima. Odluke vijeća mjesnih odbora i gradskih četvrti neobvezujuće su za donošenje odluka u Gradskoj skupštini. Iz svega navedenog proizlazi da se odluke u Gradskoj skupštini donose po ključu političke trgovine.

Potrebna je potpuna reorganizacija mjesnih odbora u cjeline koje teritorijalno i stvarno odgovaraju pojedinom kvartu ili naselju grada Zagreba, osjetno smanjivanje njihova broja prema stvarnim potrebama stanovnika te teritorijalni (pre)ustroj gradskih četvrti po stvarnim cjelinama, kako bi se stvorila kvalitetna osnova za ispunjavanje svakodnevnih potreba stanovnika.

Grad Zagreb obiluje područjima u različitim režimima zaštite prirode (park-šuma Medvednica, zaštićeno područje Savice...), za čije su istraživanje i izradu studija o upravljanju u posljednje vrijeme izdvojena značajna sredstva. Unatoč tome, rezultati tih istraživanja nedostupni su javnosti na službenim mrežnim stranicama Grada Zagreba.

Potres koji je pogodio Zagreb i šteta koja je njime prouzročena novi je veliki problem za građane našega grada. Problem je to za sve naše građane: nekima su oštećeni ili uništeni domovi, mnoge škole izgubile su svoje prostore, zdravstvene ustanove i bolnice dijelom su iseljene, pješacima u središtu Zagreba prijete opasnost od ozljeda zbog pada dijelova fasade. Nažalost, mnoge bi štete bile manje da je održavanje objekata bolje, da je konzervatorska struka fleksibilnija i da se imovinsko-pravni problemi brže i bolje rješavaju.

4.3.2. Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu

Iz navedenih razloga ova radna skupina predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti kao prioritetni problemi odrede:

1. **prostorno i strategijsko planiranje** – provedba mjera koje će prostorno i strategijsko planiranje grada vratiti u domenu neovisne struke, u skladu s jasno definiranim pravilima i ciljevima
2. **lokalna samouprava** – teritorijalna reorganizacija mjesnih odbora i gradskih četvrti, promjena broja i načina biranja vijećnika mjesnih odbora i gradskih četvrti
3. **zaštita prirode** – utvrđivanje prirode i krajobraznih vrijednosti, određivanje prioriteta, svrha i ciljevi zaštite
4. **poljoprivreda i šumarstvo** – promocija domaćeg proizvoda i održivo gospodarenje biološkim resursima
5. **obnova nakon potresa** – provedba mjera koje će otkloniti prepreke i ubrzati obnovu Zagreba, kvalitativno poboljšanje upravljanja zgradama.

4.3.2.1. Prioritetni problem 1 – Prostorno i strategijsko planiranje

Kvalitetno prostorno i strategijsko planiranje ključ je dobrog funkcioniranja grada, a samim time i zadovoljstva njegovih stanovnika. Promišljenim pristupom razvoju grada osigurava se ujednačena kvaliteta življenja u svim njegovim dijelovima.

4.3.2.1.1. Analiza stanja

Domovinski pokret utvrdio je kako je stanje u tom području izuzetno loše, s obzirom na činjenicu da se grad već 20-ak godina razvija stihijski i da je ustaljena praksa da vladajuća politika u sprezi s kapitalom određuje razvoj našega grada, bez suradnje sa strukom i javnošću. Prostor grada ne sagledava se kao cjelina koju treba razvijati planski, gdje svi zahvati u gradu imaju međusobnu poveznicu. Umjesto toga, zahvati se vrše „točkasto“, izolirano, bez temeljitog planiranja i razvijene infrastrukture koja bi podržala takve projekte. U uređenom društvu urbanističke institucije provode detaljne, multidisciplinarnе i dugotrajne procese usmjerene prema budućnosti, infrastruktura se gradi pet do deset godina unaprijed, a u čitav proces uključena je javnost uz medijaciju struke.

Svrha postojanja i rada Gradskog ureda za strategijsko planiranje i Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba urbani je razvoj grada u interesu i na korist kvalitete života svih građana, bez preferiranja interesa određenih skupina. To su tijela struke i kompetencije koja moraju optimalno promišljati gradski prostor kao resurs i živi organizam. Unatoč tome, Gradski ured za strategijsko planiranje i Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba pokazali su se u dosadašnjoj praksi kao nestručna i nekompetentna tijela, čija je jedina svrha bila davanje legitimiteta gradonačelniku u realizaciji projekata i poslova koji pogoduju njegovim interesnim skupinama i pojedincima. Jedan od brojnih takvih poslova bio je pokušaj prenamjene prostora današnjeg Hipodroma, što je prvenstveno bilo nezakonito i nasilno.

Domovinski pokret značajan problem vidi u činjenici da je GUP koji je trenutačno na snazi izrađen još 1986. godine, a prema iskazu brojnih stručnjaka već odavno nije u skladu sa suvremenim metodama urbanističkog i prostornog planiranja. Izradu novoga GUP-a Domovinski pokret vidi kao prioritet, koji je ujedno i temelj budućeg kvalitetnog promišljanja o razvoju i oblikovanju grada.

Dosadašnja gradska vlast često je pokušavala započeti, a vrlo je često uspijevala i realizirati, bilo u manjim ili većim zahvatima, nove megalomanske i nadasve sumnjive projekte, dok je istovremeno zanemarivala lokacije na području grada Zagreba koje predstavljaju veliku vrijednost i potencijal, kako u ekonomsko-financijskom tako i u arhitektonsko-oblikovnom smislu. Riječ je o prostorima Gredelja, zagrebačke klaonice, prostoru oko zgrade Hrvatske radiotelevizije, Paromlina, bolnice u Blatu i ŠRC Svetice, koji je devastiran intervencijama same gradske uprave.

4.3.2.1.2. Prijedlog aktivnosti

Reorganizacijom postojećih nadležnih gradskih službi postigao bi se bolji i učinkovitiji rad. Time su osigurani preduvjeti za pripremu i izradu novog, kvalitetnoga Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba. Uz obveznu sukladnost s novim GUP-om, u realizaciji projekata postiže se transparentan i stručno utemeljen razvoj grada te se osiguravaju sadržaji koji su doista potrebni građanima.

4.3.2.1.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Na temelju dosadašnjeg rada Gradskog ureda za strategijsko planiranje zaključuje se da je to apsolutno nepotrebno tijelo, nastalo u svrhu lakše provedbe gradonačelnikovih ideja. Potrebno je vratiti samostalnost i autoritet Zavodu za prostorno uređenje grada Zagreba, na čije čelo treba postaviti kompetentnu osobu iz planerske struke i čije djelovanje treba biti definirano Zakonom koji osigurava samostalnost u planiranju i predlaganju kratkoročnih i dugoročnih razvojnih planova, a ne statutom, kao što je sada slučaj. U njegovu sastavu trebaju biti zastupljene sve moguće struke, od sociologije do građevine, prometa, geografije, ekonomije i graditeljske baštine.

- ukidanje Gradskog ureda za strategijsko planiranje
- temeljita reorganizacija Zavoda za prostorno uređenje grada Zagreba
- postavljanje autoriteta iz područja urbanizma na vodeće pozicije Zavoda za prostorno uređenje grada Zagreba.

4.3.2.1.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Potrebno je izraditi novi GUP grada Zagreba jer je sadašnji iz 1986. godine, izrađen je u drugim društvenim uvjetima, a također više nije u skladu sa suvremenim metodama urbanističkog i prostornog planiranja. Domovinski pokret predlaže da Zavod za prostorno uređenje grada Zagreba osnuje Stručno povjerenstvo koje će raditi na pripremi polaznih smjernica za izradu novoga GUP-a. U tom Povjerenstvu trebaju biti zastupljene sve relevantne institucije Grada Zagreba i Zagrebačke županije, HAZU, odgovarajući fakulteti, komore i udruženja te nadležna Ministarstva. U primjerenom roku od oko 6 mjeseci to Povjerenstvo treba izraditi dokument prema kojem će Zavod za prostorno uređenje grada Zagreba započeti s izradom novoga GUP-a. Rok za takvu izradu može biti, uz dobru organizaciju, dvije godine. Nakon toga slijedi javna rasprava.

- izrada novoga Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba
- osiguravanje ravnomjernog razvoja grada Zagreba u svim njegovim dijelovima i doprinos grada Zagreba zadovoljavanju potreba svih stanovnika, bez obzira na to žive li u središtu grada ili na rubnim područjima
- očuvanje zelenih javnih gradskih površina u najvećoj mogućoj mjeri.

4.3.2.1.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Glavni zadatak razvoja Zagreba jest popunjavanje lokacija na području grada koje su ostale preskočene i zanemarene. Taj proces potrebno je provesti stručno i transparentno, uz multidisciplinarni pristup, u suglasju i na zadovoljstvo građana Zagreba.

Potrebno je kvalitetno definirati i realizirati sljedeće prostore:

- prostor Gredelja
- zagrebačka klaonica
- okolica HRT-a
- Paromlin
- bolnica u Blatu
- ŠRC Svetice.

4.3.2.1.3. Zaključak

Navedenim aktivnostima osigurala bi se bolja kvaliteta življenja u našem gradu. Uvjereni smo da bi se time postigli pozitivni učinci i u mnogim drugim segmentima, kao npr. poduzetništvu, demografiji, prometu, sportskoj aktivnosti građana itd.

4.3.2.2. Prioritetni problem 2 – Lokalna samouprava

Sadašnja organizacija lokalne samouprave vrlo je neučinkovita i skupa, što je veliki teret za gradske financije. U gradu Zagrebu postoji velik broj mjesnih odbora, a njihova učinkovitost vrlo je mala iako su oni u prvom i najboljem kontaktu s građanima. Razlog tome leži u činjenici da odluke i zaključci mjesnih odbora ne obvezuju gradsku upravu na njihovu realizaciju. Isto tako, suradnja i koordinacija između mjesnih odbora i gradskih četvrti vrlo je loša. Dodajmo tome da odluke mjesnih odbora i gradskih četvrti nisu obvezujuće za donošenje odluka u Gradskoj skupštini.

4.3.2.2.1. Analiza stanja

Mjesna samouprava Grada Zagreba sastoji se od 17 gradskih četvrti i 218 mjesnih odbora, a temelji se na odlukama donesenim u Gradskoj skupštini Grada Zagreba, sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Navedenu organiziranu mjesnu samoupravu u Gradu Zagrebu uvelike čine nekadašnje općine i mjesne zajednice, od kojih su brojne samo preimenovane u gradske četvrti i mjesne odbore. Tako su uglavnom ostale istih ili sličnih teritorijalnih oblika. Njihova stvarna nadležnost djelotvorno je ograničena i svrhovitost im je često upitna zbog financijskih ograničenja i onemogućavanja djelovanja, a ne daju im se ona nadležnost i mogućnosti koje su im stvarno potrebne za poboljšavanje svakodnevnog života stanovnika tih pojedinih dijelova grada Zagreba.

4.3.2.2.2. Prijedlog aktivnosti

Temeljitom analizom djelovanja i teritorijalnim preustrojem, promjenom načina izbora i broja vijećnika u mjesnim odborima i gradskim četvrtima značajno će se poboljšati sudjelovanje građana u funkcioniranju grada, a istovremeno će se smanjiti financijski izdaci za izabrane zastupnike.

4.3.2.2.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Potrebno je detaljnom analizom utvrditi potrebe i mogućnosti gradskih četvrti i mjesnih odbora te ih odlukama Gradske skupštine Grada Zagreba istima, uz pripadajuća novčana sredstva, predati u stvarnu nadležnost i djelokrug rada. Tako bi se osiguralo kvalitetnije ispunjavanje svakodnevnih potreba stanovnika svih dijelova grada Zagreba u njihovu neposrednom okruženju.

4.3.2.2.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Nakon sveobuhvatne analize svakog pojedinog mjesnog odbora potrebno je provesti reorganizaciju mjesnih odbora u stvarne cjeline koje teritorijalno i svakodnevnim životom odgovaraju pojedinom kvartu ili naselju grada Zagreba. Na taj će način biti provedeno osjetno smanjivanje njihova broja

prema stvarnim potrebama stanovnika svakog pojedinog dijela grada Zagreba. Analogijom je potrebno i na razini gradskih četvrti provesti teritorijalni preustroj po stvarnim cjelinama, kako bi se stvorila kvalitetna osnova za ispunjavanje svakodnevnih životnih potreba Zagrepčana na području svake četvrti.

4.3.2.2.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Iniciranje izmjena i dopuna Zakona omogućilo bi neposrednije i izravnije biranje predstavnika u vijeća nadležnih organizacija mjesne samouprave kako bi svaki oblik nanovo organiziranih vijeća mjesnih odbora i gradskih četvrti bio na korist stanovnicima tog područja i izravno dostupan svakom građaninu grada Zagreba. Domovinski pokret predlaže da se Vijeća gradskih četvrti formiraju od izabраниh predsjednika Vijeća mjesnih odbora. Takvim načinom formiranja Vijeća gradskih četvrti osigurala bi se provedba programa prema željama stanovnika tog područja, svi mjesni odbori bili bi podjednako zastupljeni u investicijama i smanjili bi se izdaci potrebni za funkcioniranje lokalne samouprave jer ne bi postojali troškovi za vijećnike gradskih četvrti, s obzirom na to da bi oni već bili financirani putem svojih mjesnih odbora.

4.3.2.2.3. Zaključak

Predloženim će mjerama rad izabраниh vijećnika postati učinkovitiji, a građani će biti uključeni u odluke koje utječu na kvalitetu života u njihovoj sredini. Istovremeno će se smanjiti trošak funkcioniranja mjesne samouprave.

4.3.2.3. Prioritetni problem 3 – Zaštita prirode

Zaštita prirode danas se često doživljava kao leno urbanog zelenog aktivizma i progresivne ljevice. Međutim, briga za prirodu ne može se smatrati ideološkim vlasništvom. Ona je doseg civilizacije društva i postaje pitanje osobne odgovornosti svakog pojedinca da ono što je povjereno našoj generaciji predamo očuvano generaciji koja dolazi. Upravo je „briga za stvoreno“ jedna od glavnih tema različitih vjeroispovijesti današnjice, uz naglašenu odgovornost svakog čovjeka za njegov odnos prema „Božjem stvorenju.“²⁹

Grad Zagreb kao urbana cjelina raspolaže značajnim prirodnim potencijalom, a odgovornost je vlasti da taj potencijal očuva, ali i održivo koristi u skladu s ciljevima zaštite na korist svih građana.

4.3.2.3.1. Analiza stanja

Na području grada Zagreba postoji veći broj površina u različitim režimima zaštite prirode, poput regionalnog parka, značajnog krajobraza, park-šume, spomenika parkovne arhitekture i spomenika prirode. Grad Zagreb posljednjih je godina izdvojio znatna sredstva za istraživanje tih područja i izradu relevantnih studija upravljanja tim bogatstvom. Međutim, rezultati tih istraživanja nisu dostupni javnosti – barem ne putem službene mrežne stranice Grada Zagreba.

Potrebno je uključiti ta područja u postupak planiranja razvoja grada Zagreba na način da se dokumentiraju i utvrde prirodne i krajobrazne vrijednosti, odrede prioritete, svrha i ciljevi zaštite, predlože stručne mjere zaštite i nadzora te potom strategijski planira njihovo uključivanje u život grada Zagreba i njegovih stanovnika na svim razinama. Nešto je od toga tijekom godina napravljeno, tako da je postojeću izrađenu i plaćenu dokumentaciju potrebno redovito ažurirati putem osmišljenih planova istraživanja i njihove provedbe, a provedbu mjera zaštite potrebno je ocjenjivati u odnosu na postavljene ciljeve. U provedbi treba koristiti i sredstva EU-a, poput onih za unaprjeđenje urbane bioraznolikosti i razvoj zelene infrastrukture.

Razmatrajući prirodna bogatstva, ne treba se zadržavati samo u okvirima onoga što je zaštićeno, već treba velika područja grada poput podsljemenskog područja u GČ Sesvete ili Savice u GČ Peščenica – Žitnjak ili pak područja GČ Brezovica, uključujući bogata šumska i poljoprivredna područja, gospodarski održivo uključiti u očuvanje i zaštitu prirode promovirajući ih kao nove, dodatne lokacije za odmor, rekreaciju pa i uključujući ih u promociju lokalne turističke ponude i poljoprivrednih proizvoda.

Kao i u svim drugim planovima, građani moraju imati riječ o razvoju, korištenju i očuvanju prirodnog bogatstva grada Zagreba putem javnih rasprava, savjetodavnih i lokalnih referenduma.

4.3.2.3.2. Prijedlog aktivnosti

Priroda se najbolje štiti dobrim planiranjem. Razvoj i očuvanje prirodnih posebnosti ne mora se smatrati proračunskom rupom, već ga se mora osmisliti na način da daje dodatnu vrijednost – uk-

29 http://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_encyclica-laudato-si.html

ljučujući ekonomsku – prostoru koji ga okružuje. Kao i u svakoj djelatnosti, prvo je nužno znati kojim se inventarom raspolaže. Taj inventar prirodnih vrijednosti, planova upravljanja i sve dokumentacije plaćene javnim novcem treba biti javno dostupan na mrežnim stranicama na jednome mjestu.

Politike koje Domovinski pokret predlaže uključuju:

- transparentnost u upravljanju zaštićenim vrijednostima
- razvoj zelene infrastrukture, istraživanje i monitoring
- zaštitu bioraznolikosti.

Transparentnost u upravljanju zaštićenim vrijednostima prirode uključuje javnu objavu inventara, dokumentacije, planova i svih ugovora koji se odnose na zaštićena područja prirode grada Zagreba i poslove povezane s njima.

Razvoj zelene infrastrukture pruža značajan opseg usluga ekosustava urbanim stanovnicima i pomaže u sprečavanju negativnih učinaka koje stvaraju sami gradovi. Zelene površine različitih vrsta pružaju prostor za rekreaciju, socijalne kontakte, doživljavanje prirode i obrazovanje. Također filtriraju čestice, pročišćavaju vodu, smanjuju buku i ublažavaju ekstremne klimatske uvjete poput vrućina.

Zaštita bioraznolikosti očituje se u zaštiti genetskog bogatstva zaštićenih vrsta u njihovim zaštićenim staništima, ali i onih vrsta koje se razvijaju usporedno s ljudskim aktivnostima. Pažljivim gospodarenjem dopuštaju se prirodna evolucija i prilagodba u kojoj različite vrste uspješno napreduju, pa i uz postojeće antropogene utjecaje, čuvajući genetski potencijal (i fenotipsku plastičnost) za buduće procese lokalne prilagodbe.

4.3.2.3.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

U prvih 100 dana Domovinski pokret predlaže aktivnosti usmjerene na:

Transparentnost upravljanja

- javna objava inventara, dokumentacije, planova i svih ugovora koji se odnose na zaštićena područja prirode grada Zagreba i poslova povezanih s njima na jednome mjestu – mrežnoj stranici Grada
- otvaranje bijele knjige za prijedloge građana i struke usmjerene na zaštitu prirode na području grada Zagreba
- utvrđivanje s vlasnicima šumskih područja – prvenstveno Hrvatskim šumama – jesu li njihovi planovi gospodarenja u skladu sa zakonodavstvom EU-a i je li prilikom njihova donošenja poštivano pravo sudjelovanja javnosti
- uspostava javne baze podataka o dosadašnjim istraživanjima i monitoringu prirode na području grada Zagreba.

Zelena infrastruktura, istraživanje i monitoring

- uspostava javne baze podataka o dosadašnjim istraživanjima i monitoringu prirode na području grada

- urbana bioraznolikost:³⁰
  - završetak EU projekta modernizacije (II) parka Maksimira i uspostava posjetiteljske infrastrukture prostora značajnog krajobraza Savice
  - prikupljanje prijedloga novih projekata za sljedeću financijsku perspektivu EU-a
  - uključivanje napuštenih industrijskih i gospodarskih kompleksa u zelenu infrastrukturu gdje je to moguće.

4.3.2.3.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Transparentnost upravljanja

- uključivanje javnosti u gospodarenje zaštićenim prirodnim vrijednostima
- javne rasprave o svim strategijama, planovima i programima upravljanja, uključujući i lokalne referendume
- predlaganje načina uključivanja gospodarstva u zaštićena područja na temelju prijedloga građana u bijeloj knjizi (razvoj djelatnosti dopuštenih u zaštićenim područjima kao jedan od izvora financiranja zaštićenih područja).

Zelena infrastruktura, istraživanje i monitoring

- uspostava jedinstvene linije u proračunu Grada namijenjene projektima istraživanja i monitoringa usmjerenim na potencijalne nove projekte
- nastavak modernizacije Zoološkog vrta
- priprema za uređenje novog botaničkog vrta u Novom Zagrebu u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu i gospodarskim sektorom
- integracija zelene infrastrukture u turističku ponudu.

Zaštita bioraznolikosti

- osmišljavanje i provedba programa utvrđivanja genetskog potencijala i zaštite bioraznolikosti
- uspostava lokalne oznake za promociju poljoprivrednih proizvoda temeljenih na odluci Grada o „GMO-Free“ (bez GMO-a) regiji grada Zagreba (u sinergiji s mjerama za poljoprivredu)
- programi zaštite oprašivača na području grada Zagreba (u sinergiji s mjerama za poljoprivredu)
- programi za potporu ekološkim programima poljoprivrednika unutar mogućnosti koje daje Zajednička poljoprivredna politika (u sinergiji s mjerama za poljoprivredu).

30 <https://biodiversity.europa.eu/topics/ecosystems-and-habitats/urban>

4.3.2.3.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Transparentnost upravljanja

- održivo gospodarenje zaštićenim područjima:
  - razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva/gospodarstva temeljenog na pristupu zaštićenim područjima.

Zelena infrastruktura, istraživanje i monitoring

- trajna provedba monitoringa i istraživanja usmjerenih na ocjenjivanje dugoročne uspješnosti projekata i razvoj novih projekata
- bolje povezivanje i promocija institucija (Zoološki vrt, Botanički vrt, Prirodoslovni muzej)
- uređenje novog botaničkog vrta u Novom Zagrebu
- očuvanje površina pod zaštitom i dugoročno planiranje proširenja zelene infrastrukture.

Zaštita bioraznolikosti

- promocija „GMO-Free“ regije grada Zagreba kao oslonca domaćim proizvođačima
- programi za potporu ekološkim programima poljoprivrednika unutar mogućnosti koje daje Zajednička poljoprivredna politika.

4.3.2.3.3. Zaključak

Briga o očuvanju prirode odgovornost je društva u cjelini, ali je i odgovornost svakog pojedinca. Zaštita prirode širenjem zelene infrastrukture u funkciji je građana grada Zagreba. Zelene površine pružaju prostor za rekreaciju, socijalne kontakte, doživljavanje prirode i obrazovanje. Također filtriraju čestice, pročišćavaju vodu, smanjuju buku i ublažavaju ekstremne klimatske uvjete poput vrućina.

Zato Domovinski pokret predlaže ojačavanje politika usmjerenih na zaštitu tog bogatstva grada Zagreba putem povećanja transparentnosti upravljanja. Istraživanja i monitoring u funkciji su prepoznavanja potencijala i ocjenjivanja uspješnosti politika koje se provode.

4.3.2.4. Prioritetni problem 4 – Poljoprivreda i šumarstvo

Hrvatska kao članica EU-a provodi Zajedničku poljoprivrednu politiku. U provedbi te politike vidljive su mnoge propuštene prilike, sve boljke loše raspodijeljenog poljoprivrednog proračuna, uskraćivanje dijela potpora na koje su poljoprivrednici imali pravo u prijelaznom razdoblju i izostanak iskorištenja punog potencijala sredstava za ruralni razvoj, koja su u prošlom Višegodišnjem financijskom okviru ugovorena do svega 80 % od predviđenog ukupnog iznosa za Republiku Hrvatsku.³¹ Uspostavljen je sustav koji hrvatske poljoprivrednike čini nekonkurentnima u EU-u. Domovinski pokret svjestan je te problematike, koja se mora rješavati prvenstveno na državnoj razini.

Međutim, treba maksimalno iskoristiti mogućnosti koje postoje na lokalnoj razini. Dužni smo iskoristiti sve mogućnosti koje nam stoje na raspolaganju za jačanje položaja domaćih poljoprivrednika i domaće proizvodnje. Radi se o poljoprivrednicima koji žive i rade na području grada Zagreba, koji proizvode i prodaju svoje proizvode na području grada Zagreba. Njima treba pomoći da sačuvaju svoju proizvodnju i radna mjesta.

Grad Zagreb mora svoju poljoprivrednu politiku vezati i za područje Zagrebačke županije kao prirodnog zelenog prstena koji ga okružuje.

Iako šumarstvo nije dio zajedničke politike EU-a, šumska područja značajan su rezervoar ugljika, prostor prirode, bioraznolikosti, izvor sirovine i izvor obnovljive energije, prostor koji štiti od erozije, pročišćava zrak i vodu te mjesto za razonodu i rekreaciju. S obzirom na navedeno, korištenje šuma ograničeno je politikama povezanim s energijom i klimatskom politikom te kružnim gospodarstvom. Imajući na umu njihovu multifunkcionalnu ulogu, šume je potrebno uključiti u razvoj grada Zagreba putem potrajnog gospodarenja, brižnom pažnjom dobrog gospodarara, u stalnoj komunikaciji s njihovim vlasnicima i s javnošću.

4.3.2.4.1. Analiza stanja

Gotovo jedna trećina cijelog prostora grada Zagreba pokrivena je poljoprivrednim površinama. Grad Zagreb značajno je odredište za prodaju poljoprivrednih proizvoda uzgojenih na području grada ili na području Zagrebačke županije. Nažalost, te pogodnosti za naše poljoprivrednike nisu u većoj mjeri iskorištene niti su lokalni proizvodi u dostatnoj mjeri promovirani ili prisutni na stolovima građana grada Zagreba. Pristupačnost i prepoznatljivost domaćih proizvoda na tržnicama gotovo da i ne postoji.

Sadašnja kriza uzrokovana koronavirusom utjecala je i na domaće poljoprivredne proizvođače. Postojeća mjera objave adresa proizvođača i OPG-ova na mrežnim stranicama Grada Zagreba može se pohvaliti, ali bez promocije donesenih mjera poduzete su aktivnosti nedostatne.

Gotovo jedna trećina površine grada Zagreba pokrivena je šumama. Šume predstavljaju značajan rezervoar bioraznolikosti i drugih prirodnih vrijednosti, ali su i značajan gospodarski potencijal za sirovine i kao prostor za odmor, rekreaciju i turizam. Posljednjih godina mnogo je zabrinutosti iskazano oko upravljanja tim potencijalom, posebice u vezi sa sječom, širenjem urbanih zona i prometnica ili pak, po mišljenju mnogih građana, neodrživim gospodarenjem. Nikad do kraja razjašnjena situacija, uz izostanak potrebne transparentnosti kada se govori o javnom resursu, traži sudjelovanje svih zainteresiranih dionika, ako već ne u upravljanju, onda zasigurno u razmjeni informacija.

31 <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/HR>

Korištenje EU sredstava namijenjenih ruralnom razvoju velika je nepoznanica o kojoj na razini Grada Zagreba ne postoje lako dostupne informacije. S obzirom na iskorištenost EU sredstava od samo 80 %, može se postaviti pitanje gdje je to i koliko sredstava iskorišteno na području grada Zagreba. Transparentnost u mobilizaciji EU sredstava u području poljoprivrede na teritoriju grada Zagreba nedostatna je.

4.3.2.4.2. Prijedlog aktivnosti

Kada je riječ o poljoprivredi, Domovinski pokret ima samo jedan moto: **Kupujmo lokalno – kupujmo hrvatsko.**

Aktivnosti za poljoprivredu predviđaju jačanje položaja OPG-ova i drugih proizvođača poljoprivrednih proizvoda s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije putem promocije proizvoda, pomoći u savjetodavnim poslovima i odabiru najboljih konzultanata na temelju informacija, baze podataka i savjetodavne pomoći koje daje relevantni Gradski ured.

Sadašnja kriza uzrokovana koronavirusom negativno utječe i na domaće poljoprivredne proizvođače koji nemaju pristup policama velikih trgovačkih centara. Naši poljoprivrednici moraju imati iste uvjete kao i njihovi europski konkurenti.

Posebne mjere demografske politike moraju sinergijski djelovati s mjerama koje se predviđaju u ovom poglavlju te će se međusobno nadopunjavati. Problem koji muči poljoprivredne proizvođače, pogotovo mlade poljoprivrednike, dostupnost je poljoprivrednih površina za uzgoj. To je problem koji treba rješavati dugoročno i transparentno, pogotovo kad se radi o raspolaganju državnim poljoprivrednim zemljištem. Dodjela poljoprivrednog zemljišta u zakup mora biti lišena svake netransparentnosti, a prednost moraju imati obiteljska poljoprivredna gospodarstva čiji članovi rade i žive od poljoprivrede.

Također, aktivnosti moraju uključivati i poticaje za zelene politike predviđene novom poljoprivrednom politikom u mjeri i na način na koji će nova poljoprivredna politika uključivati lokalnu razinu. Dobra poljoprivredna praksa i politike očuvanja kvalitete tla, zaštita voda i zraka, energetska učinkovitost i korištenje OIE-a moraju biti poticaj i motiv za potporu, a ne uteg oko nogu poljoprivrednika.

Aktivnosti za šume moraju uključiti veću transparentnost u upravljanju šumskim gospodarstvom. Sve mjere gospodarenja trebaju biti komunicirane s javnošću, pogotovo kada se radi o javnom vlasništvu kojim upravljaju Hrvatske šume.

Domovinski pokret nije protiv ekonomskog iskorištavanja potencijala, ali to iskorištavanje mora biti smisljeno, razložno i s posvećivanjem posebne pozornosti prevladavajućem javnom interesu.

Kratkoročne mjere koje se predlažu u sektorima poljoprivrede i šumarstva moraju imati osjetan i prepoznatljiv učinak na proizvođače poljoprivrednih proizvoda, trebaju polučiti dobre i brze rezultate te utrti put srednjoročnim i dugoročnim mjerama koje će biti prepoznate kao model dobrog upravljanja i biti vrijedan politički zalog za prepoznavanje uspješnosti politika Domovinskog pokreta za buduće parlamentarne i europske izbore.

4.3.2.4.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Jačanje položaja poljoprivrednika

- uspostava kontaktne savjetodavne točke Grada Zagreba za poljoprivredne proizvođače u gradu Zagrebu
- uspostava baze konzultanata u poljoprivredi s popisom projekata i stručnjaka
- reforma Razvojne agencije Grada Zagreba kao koordinatora poljoprivrednih projekata³²
- jačanje održivosti mikro i malih poljoprivrednih proizvođača.

Jačanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda proizvedenih isključivo u Hrvatskoj

- uspostava oznake proizvoda Grada Zagreba i Zagrebačke županije u suradnji s poljoprivrednim organizacijama
- uspostava oznake proizvoda „GMO-Free“ regije u suradnji s drugim županijama i u suradnji s poljoprivrednim organizacijama
- poljoprivrednik koji proizvodi lokalno ne smije biti opterećen troškom korištenja oznake
- organiziranje redovitog održavanja otvorenih tržnica lokalnih proizvoda u gradskim četvrtima i mjesnim odborima („street market“). Sinergijski učinak može se povezati s tržnicama proizvoda putem mrežnih stranica (online tržnicama), jačanje urbanih prostora u kojima će se ljudi okupljati.

Uključivanje šuma u razvoj grada

- analiza stanja i potencijala šuma
- redovita komunikacija s vlasnicima šuma
- javna rasprava o planovima upravljanja šumskim potencijalom.

4.3.2.4.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Jačanje položaja poljoprivrednika

- višenamjensko korištenje tržnih prostora s ciljem smanjivanja naknada koje plaćaju korisnici (igrališta za košarku ili „cage football“ ili kina na otvorenom)
- transparentno korištenje EU sredstava iz programa ruralnog razvoja
- potpora zaštiti bioraznolikosti (vidi poglavlje 4.3.2.3.4.2.2. u Zaštita prirode).

32 <https://www.razvojnaagencijazagreb.hr/>

Jačanje konkurentnosti te promocija proizvoda i usluga

- potpora uspostavi online tržnica domaćih proizvoda
- potpora udruživanju poljoprivrednika
- poticanje redovitog istraživanja zastupljenosti domaćih proizvoda na policama u tržnim centrima i komunikacija s javnošću
- osuvremenjivanje tržnica i tržnih centara poljoprivrednih proizvoda
- natkrivanje tržnica i druge aktivnosti za poboljšavanje uvjeta prodavača, a da se ne izgubi tradicionalna vrijednost i „štih“ otvorenih tržnica poput Dolca.

Uključivanje šuma u razvoj grada

- uređenje novih staza i proširenje mreže staza za pješake, bicikliste, jahanje i ostalo
- promocija rekreativnih aktivnosti u šumama
- promocija rekreativnih staza i prilagodba podataka za GPS praćenje tjelesnog napora
- povezivanje s ponudom ruralnog turizma.

4.3.2.4.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Jačanje položaja poljoprivrednika

- proširenje skladišnih kapaciteta i snižavanje cijene najma prostora
- unaprjeđenje korištenja EU sredstava iz programa ruralnog razvoja
- potpora zaštiti bioraznolikosti (vidi poglavlje 4.3.2.3.4.2.2. u Zaštita prirode).

4.3.2.4.3. Zaključak

Grad Zagreb značajno je tržište poljoprivrednih proizvoda i ima značajan turistički potencijal koji se ne iskorištava dostatno na korist građana grada Zagreba i proizvođača poljoprivrednih proizvoda. Predloženim aktivnostima i mjerama poput:

- jačanja položaja poljoprivrednika
- jačanja konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda proizvedenih isključivo u Hrvatskoj
- promocije poljoprivrednih proizvoda i usluga
- uključivanja šuma u razvoj grada

Domovinski pokret brine i promovira interese poljoprivrednika Grada Zagreba i Zagrebačke županije te iskorištava sve dostupne resurse kako bi građani grada Zagreba živjeli i jeli zdravo i kvalitetno.

Kupujmo lokalno – kupujmo hrvatsko!

4.3.2.5. Prioritetni problem 5 – Obnova nakon potresa

Obnova nakon potresa gorući je problem Zagreba i njegovih građana. Mnogi naši građani ostali su bez svojih domova, đaci bez škola, studenti bez fakulteta. Mnogi javni objekti ne ispunjavaju uvjete za daljnji rad, a opasnost od pada dijelova fasade još uvijek postoji. Domovinski pokret smatra da se obnova nakon potresa ne razvija na dobar način, što je velikim dijelom posljedica lošeg Zakona o obnovi. U svojem programu Domovinski pokret inzistira na transparentnoj, kvalitetnoj, brznoj i ekono- mičnoj provedbi obnove našega grada.

4.3.2.5.1. Analiza stanja

Potres koji je pogodio Zagreb i prouzročio silne štete doveo je u fokus nedostatke u određenim sfera- ma koji su doprinijeli tome da su štete veće nego što su trebale biti. Tu se primarno cilja na loše odr- žavanje nekretnina za što su odgovorni njihovi vlasnici i korisnici, nefleksibilnost i netransparen- tnost konzervatorske struke te neraščišćene imovinsko-pravne odnose. Domovinski pokret smatra da je sada prilika za ispravak očitih nedostataka kako bi se minimizirala šteta u nekim budućim si- tuacijama.

Najveća šteta nastala je kao posljedica pada znatnog broja dimnjaka i zabatnih zidova, koji su se uslijed potresa naprosto raspali, te pada dijelova fasade, što još i danas predstavlja opasnost za sve sudionike prometa u središtu Zagreba, a posebno za pješake.

Uzrok neodržavanja nekretnina treba sagledati iz više kutova. Kod određenog broja nekretnina su- vlasnici dugi niz godina nisu uplašivali dostatan iznos pričuve, te stoga nije ni bilo zajedničkih sred- stava za održavanje.

Tu je problem zakonodavac, koji nije propisao način obračuna minimalne pričuve potrebne za odr- žavanje nekretnina u skladu s njihovim stanjem.

Svrha upravitelja višestambenih objekata, kao što je Gradsko stambeno komunalno gospodarstvo (GSKG), koje je upravitelj najvećem broju nekretnina u Zagrebu (njih 173.000, s oko 10.000.000 m² površine) trebala bi biti savjetodavno-stručne naravi. Upravitelji bi se trebali posvetiti nekretninama koje su im povjerene na upravljanje izradom detaljne analize svake pojedine nekretnine, izradom elaborata stvarnog stanja nekretnine, prijedlogom aktivnosti koje su potrebne za održavanje ne- kretne i prijedlogom adekvatnog iznosa pričuve potrebnog za održavanje nekretnine. Takvim pri- stupom nekretninama spriječit će se daljnja devastacija i drastično umanjene vrijednosti istih. Na- ravno, suvlasnici nekretnine bili bi obvezni prihvatiti i financirati takvo održavanje uplatom pričuve.

Neodržavana nekretnina gubi na vrijednosti, umanjuje atraktivnost grada i predstavlja opasnost za prolaznike. Stoga je potrebno definirati zakonski okvir koji omogućava da se pričuva formira u skla- du sa stanjem pojedine nekretnine i da poduzeća upravitelji nekretnina imaju svoju svrhu, a ne samo da mjesečno obračunavaju iznos naknade za tzv. upravljanje.

Druga prepreka koja je velikim dijelom zaslužna za katastrofalne posljedice potresa zakonski je okvir koji je većinu nekretnina u središtu grada svrstao u spomenike kulture. Te zaštićene građevine nije moguće obnoviti ni vršiti bilo kakve zahvate na njima bez odobrenja konzervatora. Vrlo su često kon- zervatorski zahtjevi nerealni i teško provedivi uz današnje tehnologije i materijale. Stoga je često odustajanje investitora od renoviranja ili, još gore, prisutni su zahvati „na crno“. Ako se investitor ipak odluči na zakonitu obnovu svoje nekretnine, ona vrlo često traži restauratorske zahvate. Re-

stauratorske poslove obavljaju posebno licencirana poduzeća koja imaju i posebne cijene za svoje radove, puno veće od cijena klasičnih građevinskih radova. Stoga nekretnine gdje i postoje određena sredstva u pričuvi nije moguće adekvatno obnoviti jer troškovi restauracije višestruko nadmašuju iznos koji bi trebalo investirati da se nekretnina redovito održava.

Kod takvih restauratorskih radova moraju se koristiti materijali koji su se koristili prije više od 150 godina, od kada datira većina nekretnina koje su najviše stradale u potresu. Pojedini moderni građevinski materijali bili su nepoznanica u vrijeme nastanka tih nekretnina, poput aluminijska – aluminijska ili PVC stolarija s IZO staklom ima višestruko veću vrijednost iskoristivosti toplinske energije, a i zvučna izolacija neusporedivo je veća nego kod drvene stolarije iz 1850. godine.

Kamena vuna koja služi za oblaganje kuća i povećava energetska učinkovitost također je moderan materijal i neprihvatljiv je konzervatorima jer ima svoju dimenziju koja narušava izvorne dimenzije nekretnine. Puno je primjera gdje treba mijenjati propise i omogućiti vlasnicima jednostavniju brigu o njihovim nekretninama. Samim time povećala bi se kvaliteta nekretnina, njihova se vrijednost ne bi smanjila, vizure grada ne bi gubile na atraktivnosti i ne bi predstavljale opasnost za prolaznike zbog zapuštenosti.

Treći problem koji otežava obnovu nekretnina u središtu Zagreba jesu imovinsko-pravni odnosi, točnije nekretnine u kojima obitavaju zaštićeni najmoprimci. Kao što je dobro poznato, Hrvatska je jedina članica EU-a koja nije zakonski riješila problem vlasnika kojima su u komunizmu u sklopu tzv. 'stambene reforme' oduzimani stanovi i kuće. Radi se mahom o elitnim stanovima na elitnim lokacijama u središtu Zagreba, Splita i Dubrovnika pa srž problema treba tražiti u toj činjenici. Dovoljno je spomenuti činjenicu da cijena četvornog metra najma koju država propisuje za tu povlaštenu kategoriju najmoprimaca iznosi 2,4 kn, dok ta ista država plaća najam od 70 kn po četvornome metru za smještaj osoba stradalih u potresu u Zagrebu, Petrinji i Sisku. Napomenimo da status zaštićenih najmoprimaca u nekretninama u elitnim dijelovima Zagreba uživaju mnoge utjecajne osobe iz domene politike, državnih institucija, pravosuđa i medija. Nakon potresa u Zagrebu neuseljivo je 2.583 stanova, mahom u središtu grada. Tu se i nalazi najveći broj stanova sa statusom tzv. 'zaštićenih najmoprimca', ali ta činjenica nije uzeta u obzir prilikom donošenja Zakona o obnovi Zagreba. Prema tom Zakonu, vlasnici trebaju sufinancirati obnovu kako bi se u obnovljene stanove vratili zaštićeni najmoprimci. Takva ideja graniči s ludilom pa vlasničke udruge odgovorno tvrde da nitko od vlasnika neće pristati na takvu ucjenu, a udruge će svim sredstvima koja su im na raspolaganju sabotirati provedbu tog Zakona dok se ne riješe vlasnički odnosi. Domovinski pokret smatra da je sada prilika za rješavanje tog problema i samim time omogućavanje lakše provedbe obnove mnogih nekretnina. Treba spomenuti podatak da grad Zagreb posjeduje 4.886 stanova, od čega je 900 useljeno bez ikakve pravne osnove, a država u svom vlasništvu ima 23.000 stanova. S druge strane, broj nekretnina u kojima su zaštićeni najmoprimci iznosi oko 1.500 pa je jasno da se taj problem može riješiti odmah, ali za to i ne postoji politička volja.

4.3.2.5.2. Prijedlog aktivnosti

Sve mjere i aktivnosti mogu se realizirati u srednjoročnom razdoblju.

4.3.2.5.2.1. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

- temeljito praćenje aktivnosti Fonda za obnovu i Ministarstva graditeljstva na poslovima obnove Zagreba, inzistiranje na transparentnosti i javnosti procesa, zahtijevanje brzine i pojednostavljenja u realizaciji obnove, kontrola provedbe procesa javne nabave
- smanjivanje ovlasti Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode
- uspostava transparentnosti i kontrole rada Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode
- uspostava javno dostupnih podataka za sve dane i odbijene suglasnosti Gradskog ureda za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Domovinski pokret smatra da prednost pred konzervatorskim zahtjevima treba dati sigurnosti i kvaliteti objekta, kako sada u obnovi tako i u redovitom održavanju nekretnina. Time se ne želi eliminirati uloga konzervatora u procesu sanacije i obnove, ali se ne smije dopustiti da se zbog konzervatorskih zahtjeva otežava i onemogućava proces održavanja nekretnina. Tu se mora napomenuti da su zahtjevi konzervatora često subjektivne naravi i bez ujednačene prakse te su vrlo često prilagodljivi, ovisno o objektu i investitoru:

- unaprjeđenje djelokruga i odgovornosti upravitelja višestambenih građevina
- formiranje protokola za renoviranje pojedinačnih stanova unutar višestambenih objekata s ciljem očuvanja statike zgrade.

Domovinski pokret smatra potrebnim istaknuti veću odgovornost i obvezu praćenja stanja nekretnina za koje su zaduženi upravitelji. Upravitelji u svom sastavu moraju imati službe (pravnike, inženjere, ekonomiste) koje će transparentno i kvalitetno davati savjete – naputke suvlasnicima o održavanju nekretnine. Potrebno je predvidjeti mehanizam koji obvezuje suvlasnike da takve naputke prihvate i financiraju. Takve odluke ne smiju biti prepuštene dobroj volji suvlasnika jer se u takvom slučaju suvlasnici vrlo često ne dogovore pa nekretnina gubi na kvaliteti i tijekom vremena predstavlja opasnost za sugrađane. Obveza upravitelja trebala bi biti i osiguravanje povoljnih kredita za vlasnike nekretnina. Također, upravitelj bi bio obavezan kontrolirati procese renovacije pojedinačnih stanova u sklopu objekta koji mu povjeren na upravljanje, kako bi se osiguralo poštivanje svih važćih zakona i pravilnika.

Domovinski pokret predlaže donošenje novog Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o najmu stanova po hitnom postupku, kojim bi se nekretnine otete u komunizmu bezuvjetno i u najkraćem roku vratile vlasnicima, kao osnovni preduvjet obnove Zagreba. Tzv. zaštićene najmoprince iz oštećenih stanova treba odmah premjestiti u zamjenske stanove, što je osnovni preduvjet da vlasnici pristanu na financiranje obnove. U protivnom postoji rizik da bi vlasničke udruge pred međunarodnim sudom mogle podnijeti tužbe zbog kršenja ljudskih prava, čime će se ionako loša situacija za RH još više pogoršati.

- 4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine
- 4.4. Obrazovanje, sport, kultura, mladi i demografija.....96

4.4. Obrazovanje, sport, kultura, mladi i demografija

Demografska obnova i budućnost mladih gorući su problemi Republike Hrvatske. Iseljavanje, depopulacija i migracije građana realnost su Hrvatske, kako tijekom povijesti, tako i danas. Radna skupina za obrazovanje, sport, kulturu, mlade i demografiju predlaže politike i aktivnosti koje bi trebale pomoći da se ti negativni trendovi zaustave u gradu Zagrebu, ali i na razini države, a da se građani grada Zagreba i Hrvatske pripreme i osposobe za svekoliku demografsku obnovu.

4.4.1. Uvod

Obrazovanje djece, osobito djece zaposlenih roditelja, započinje već u jasličkoj dobi, a u vrtićkoj je gotovo neizbježno, nastavlja se dugim obveznim osnovnim i srednjim obrazovanjem, a često i nastavkom obrazovanja na visokoškolskoj razini. Tijekom tog dugog niza godina moguće je i potrebno u znatnoj mjeri unaprijediti odgojne i obrazovne procese na svakom pojedinom stupnju.

4.4.2. Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu

Radna skupina predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti kao prioritetni problem odrede:

1. mladi, demografija i pronatalitetna populacijska politika
2. jaslice i vrtići
3. obrazovanje
4. kultura
5. sport
6. povratak iseljeničkih obitelji.

4.4.2.1. Prioritetni problem 1 – Mladi, demografija i pronatalitetna populacijska politika

4.4.2.1.1. Analiza stanja

Briga o demografskoj obnovi stanovništva gotovo je u cijelosti prepuštena lokalnoj upravi, bez djelovanja države. Grad Zagreb trebao bi poticati preusmjeravanje određenih gradskih mjera s obzirom na to da su demografski problemi gorući problemi cijele zemlje. Među najzahtjevnijim problemima stambeni su problemi mladih obitelji, imajući u vidu, između ostalog, i potpuno neuređen i nezaštićen status podstanara. Jednom kada se mlada obitelj ipak osnuje i mladi postanu roditelji, suočavaju se s nelogičnostima u ostvarivanju mjera predviđenih upravo za njih, poput potrebnog petogodišnjeg registriranog prebivališta za ostvarivanje mjere za opremu novorođenog djeteta, isplate financijske pomoći za novorođeno dijete u više obroka i slično.

U programu za mlade razrađuju se opcije za budućnost mladih u gradu Zagrebu jer su jedino mladi perspektiva i budućnost, a kao najveći problem u fokus se stavljaju radna mjesta.

4.4.2.1.2. Prijedlog aktivnosti

Domovinski pokret stoga kao prioritetne probleme ističe:

- poticanje aktivnijeg uključivanja države u projekte demografske obnove
- skraćivanje potrebnog razdoblja registriranog prebivališta za ostvarivanje roditeljskih mjera
- dodatno osiguravanje mjere „roditelj-odgojitelj“
- osiguranje sustavnog organiziranja dječjih aktivnosti tijekom školskih praznika za djecu školskog uzrasta
- pomoć višečlanim obiteljima u stambenom zbrinjavanju.

U politici za mlade Domovinski pokret predlaže:

- omogućavanje poticaja za mlade vlasnike OPG-ova
- ostvarivanje programa „Mladi su naša budućnost“
- otvaranje novih smjerova u obrazovanju, cjeloživotno obrazovanje i prekvalifikacije
- financijske olakšice za mlade.

4.4.2.1.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne aktivnosti tijekom 6 do 12 mjeseci:

- skraćivanje potrebnog razdoblja registriranog prebivališta za ostvarivanje roditeljskih mjera:
  - identifikacija demografske suficitarnosti za razvoj grada Zagreba, ali i dugoročni opstanak nacije, treba voditi bržem, logičnijem i učinkovitijem djelovanju u domeni poticaja mladim obiteljima. Budući da grad raste, razvija se i demografski oživljava, između ostaloga i zbog priljeva stanovništva iz drugih područja, nužno je skratiti potrebno razdoblje registriranog prebivališta za ostvarivanje financijskih mjera za poticanje roditeljstva s pet na jednu godinu. Povrh toga, potrebno je uredno i cjelovito ispunjavati financijske obveze prema mladim roditeljima na način da se sve predviđene i odobrene financijske mjere kao pomoć i poticaj mladim roditeljima isplaćuju promptno po rođenju djeteta i jednokratno ako su određene kao takve, s obzirom na povećane troškove s kojima se mlada obitelj susreće rođenjem djeteta.
- osiguravanje mjere „roditelj–odgojitelj“ za čitavo vrijeme prava na ostvarivanje mjera:
  - pronatalitetna mjera „roditelj–odgojitelj“, kojom se jednom roditelju u obitelji s troje i više djece omogućuje plaćena briga za djecu do navršene 15. godine najmlađeg djeteta u obitelji, provodi se uz nedostatnu pravnu sigurnost, čime se utječe na nesigurnost u pogledu ostvarivanja cjelokupne mjere za korisnika mjere. Naime, Grad korisnicima izdaje dokument naziva „Zaključak“, a poziva se na „Odluku o novčanoj pomoći za roditelja odgojitelja“. Domovinski pokret stoga će osigurati sklapanje dugoročnih ugovora s korisnicima mjere „roditelj–odgojitelj“ do kraja trajanja predviđene mjere prema trenutnom brojčanom stanju članova obitelji, odnosno Domovinski pokret promptno će potpisivati nove ugovore nakon rođenja nove djece u obiteljima koje koriste mjeru „roditelj–odgojitelj“. Na taj će način obitelji moći bezbrižno računati na sva prava koja tom mjerom stječu, kao i na njihovu provedbu tijekom svih godina, te shodno tome planirati obiteljske financije.
- osiguravanje sustavnog organiziranja dječjih aktivnosti tijekom školskih praznika:
  - roditelji djece školske dobi, a naročito zaposleni roditelji, kontinuirano se susreću s problemom čuvanja djece za vrijeme školskih praznika, posebice za vrijeme ljetnih praznika. Potrebno je u suradnji sa školama i njihovim kreativnim i sportsko–rekreativnim aktivnostima organizirati sustavnu brigu o djeci, osobito mlađoj djeci, tijekom praznika dok roditelji rade. Takav pristup nadzoru nad djecom i upućivanje djece u korisne aktivnosti trebao bi se provoditi uz financijsku pomoć Grada, s obzirom na to da bi trebalo osigurati djelatnike za provođenje te mjere, prehranu i određena sredstva za druge aktivnosti, izlete i sl. U tom pogledu razmatra se mogućnost otvaranja sezonskih radnih mjesta.
- omogućavanje poticaja za mlade obrtnike i vlasnike OPG–ova:
  - s obzirom na manjak mladih obrtnika i učestalo nezadovoljstvo mladih perspektivnih osoba koje sa završenim obrtničkim zanatima odlaze iz Hrvatske, Grad Zagreb kao primjer drugim sredinama trebao bi omogućiti izdašne poticaje za otvaranje obrta i OPG–ova u smjeru razvijanja i omogućavanja prilika za mlade sa završenim stručnim zanatima. Program poticaja omogućio bi pozitivan rast kako gradske tako i nacionalne demografske slike, koja se nameće kao glavni nacionalni problem, te bi doprinio sprječavanju iseljavanja mladih.

4.4.2.1.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročne aktivnosti tijekom četverogodišnjeg mandata:

- poticanje aktivnijeg uključivanja države u projekte demografske obnove:
  - Grad Zagreb trebao bi potaknuti inicijativu, moguće i uz suradnju s drugim tijelima lokalne uprave u Hrvatskoj, za preusmjeravanje određenih demografskih mjera na državnu razinu, s obzirom na to da su demografski problemi nacionalnog karaktera.
- pomoć mladim obiteljima i obiteljima s troje i više djece u rješavanju stambenog pitanja:
  - mladim obiteljima, osobito onima s troje i više djece, Grad bi trebao pomoći u rješavanju stambenog pitanja. To se može provesti na način da se zaštiti status podstanara, čime bi mlade obitelji mogle dugoročno planirati razvoj svojih obitelji, odnosno da se onim obiteljima koje planiraju kupovinu vlastite nekretnine pomogne otplatom dijela rate kredita i to tijekom više godina, barem do navršene 15. godine najmlađeg djeteta u obitelji.
- pokretanje programa „Mladi su naša budućnost“:
  - predlaže se program koji bi na razini Grada Zagreba trebao omogućiti mladima bilo koje obrazovne razine i profila stjecanje nultog radnog iskustva kao preduvjeta za polaganje stručnog ispita ili apliciranja na radne natječaje koji uvjetuju radno iskustvo. Poslodavca bi se financijski poticalo za omogućavanje takvog prvog radnog iskustva, a dugoročno bi se obrazovni sustav usklađivao sa stvarnim potrebama za radnim mjestima u gradu Zagrebu.

4.4.2.1.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

Dugoročne aktivnosti tijekom više mandata:

- otvaranje novih smjerova u obrazovanju:
  - u bliskoj suradnji obrazovnih institucija sa Zavodom za statistiku i Zavodom za zapošljavanje poticalo bi se profiliranje novih obrazovnih smjerova u skladu s razvojem stvarnih potreba na tržištu rada.
- financijske olakšice mladima za pokretanje vlastitih poduzeća i obrta:
  - otvaranje poduzetničkih zona s istaknutim olakšicama za mlade kao nastavak provođenja srednjoročne mjere „Mladi su naša budućnost“. Takvom mjerom izravno bi se poticalo samozapošljavanje i otvaranje novih radnih mjesta. Davao bi se djelomičan ili potpun poticaj na određeno razdoblje za pokretanje novog poduzeća, obrta ili OPG-a kao osnove zdravoga gospodarstva, sa svrhom zadržavanja mladih poduzetnika, obrtnika i vlasnika OPG-ova u Zagrebu.
- dodatna financijska pomoć mladima za stambeno zbrinjavanje:
  - po istome modelu kao i kod poticaja za obitelji s troje i više djece i poticaja za povratnike, Grad Zagreb trebao bi olakšati stambeno zbrinjavanje mladima koji su se odlučili za otvaranje vlastitih poduzeća, obrta ili OPG-ova osiguravanjem zajamčenih iznosa najma ili sufinanciranjem stambenog kredita.

4.4.2.1.3. Zaključak

Domovinski pokret podupirat će i nastaviti provoditi postojeće pronatalitetne mjere potpore za prvorodeno, drugorođeno, a posebno trećerođeno i svako naredno dijete u obitelji do polaska trećerođenog i svakog narednog djeteta u školu. Pronatalitetna demografska politika i politika usmjerena na mlade za osiguravanje sigurnog i ugodnog života u gradu Zagrebu nikako se može i ne smije smatrati troškom, već, naprotiv, investicijom u razvoj ne samo grada Zagreba nego i cijele domovine!

4.4.2.2. Prioritetni problem 2 – Jaslice i vrtići

Obrazovanje djece, osobito djece zaposlenih roditelja, započinje već u jasličkoj dobi, a u vrtićkoj je gotovo neizbježno, nastavlja se dugim obveznim osnovnim i srednjim obrazovanjem, a često i nastavkom obrazovanja na visokoškolskoj razini. Tijekom tog dugog niza godina moguće je i potrebno u znatnoj mjeri unaprijediti odgojne i obrazovne procese na svakom pojedinom stupnju.

4.4.2.2.1. Analiza stanja

Bez obzira na statističke pokazatelje o postojanju zadovoljavajućeg broja mjesta za djecu u jaslicama i vrtićima u gradu Zagrebu, u stvarnosti se radi o mikro lokalnoj potkapacitiranosti smještaja. U brojnim gradskim četvrtima nedostaje jaslica i vrtića ili su kapaciteti postojećih premali, kao što su Novi Zagreb istok – Veliko polje, Novi Zagreb zapad – Sv. Klara, Žitnjak – Borovje, Stenjevec, Trešnjevka jug, Trnje, Črnomerec i ostali. Povrh toga nameće se pitanje godišnjeg termina upisa i ulaska djeteta u sustav jer je potpuno upitna usklađenost upisa u jaslice i vrtiće s početkom školske godine. Na to se nadovezuje situacija redovito velikih jasličkih i vrtićkih grupa s premalim brojem odgajatelja. Također se nameće problem radnog vremena jaslica i vrtića, naročito za roditelje koji rade u smjenama.

4.4.2.2.2. Prijedlog aktivnosti

S obzirom na navedeno, Domovinski pokret predlaže reorganizaciju radi poboljšanja usluga prema potrebama roditelja i racionalno plansko ulaganje u povećanje kapaciteta jaslica i vrtića u gradu Zagrebu te ističe sljedeće prioritetne probleme:

1. besplatne jaslice i vrtići za svu djecu u gradu Zagrebu
2. reorganizacija upisnog načela za ulazak u sustav predškolskog odgoja
3. povećanje kapaciteta jaslica i vrtića prema stvarnim i budućim potrebama gradskih četvrti i smanjenje broja djece u jasličkim i vrtićkim grupama
4. plansko osiguravanje rasprostranjenosti predškolskih institucija u gradu Zagrebu
5. reorganizacija radnog vremena jaslica i vrtića.

4.4.2.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne aktivnosti tijekom 6 do 12 mjeseci:

- besplatne jaslice i vrtići za svu djecu u gradu Zagrebu:
  - prema preliminarnim procjenama financijskog opterećenja u gradu Zagrebu roditelji od jeseni 2021. godine više ne bi plaćali jaslice i vrtiće za svoju djecu predškolskog uzrasta, već bi im te usluge bile potpuno besplatne, odnosno sve bi troškove snosio Grad Zagreb. Tom stimulativnom mjerom Domovinski pokret konstruktivno pokazuje pronatalitetne prioritete svoje politike.
- reorganizacija upisnog načela za ulazak u sustav predškolskog odgoja:
  - potpuno je neopravdano i neobjašnjivo usklađivanje upisa djeteta u jaslice i vrtić, odnosno djetetova ulaska u sustav predškolskog odgoja, s početkom školske godine jer se roditelj koji je koristio roditeljski dopust vraća na posao s obzirom na djetetovu dob bilo kada tijekom kalendarske godine. Ukidanjem trenutačno važećeg nelogičnog načela roditeljima bi se uvelike olakšalo i reducirala bi se improvizirana rješenja u prepuštanju brige o djetetu.
- reorganizacija radnog vremena jaslica i vrtića:
  - jaslice i vrtići trebali bi osigurati dvosmjenski rad zbog roditelja koji rade u smjenama ili im radno vrijeme zalazi u poslijepodnevene termine. Nije prihvatljivo da s djecom ostaju odgajatelji u dežurstvima, što je slučaj sa svim predškolskim institucijama u gradu, jer se kod djece stvara osjećaj napuštenosti. Potrebno je osigurati rad odgajatelja u smjenama radi bezbrižnog i kvalitetnog boravka djece u predškolskim ustanovama tijekom zauzetosti roditelja poslom
  - za provođenje te mjere potrebna su relativno mala ulaganja u povećanje broja odgajatelja u predškolskim ustanovama.

4.4.2.2.1. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročne aktivnosti tijekom četverogodišnjeg mandata:

- povećanje kapaciteta jaslica i vrtića prema stvarnim i budućim potrebama gradskih četvrti i smanjenje broja djece u jasličkim i vrtićkim grupama:
  - čest je slučaj u gradu Zagrebu da su neke predškolske ustanove prenapučene djecom, dok su u drugima kapaciteti nepopunjeni. Presudno bi bilo povećati kapacitete postojećih prenapučenih institucija nadogradnjom ili ih rasteretiti izgradnjom novih institucija. Te bi se mjere trebale provoditi u bliskoj suradnji s više gradskih službi, od onih za prostorno planiranje, demografiju i prometnu regulaciju do onih za proračun i dugoročno ulaganje. Roditeljska bezbrižnost koja bi se tom mjerom postigla neusporediva je sa stresom koji mladi roditelji doživljavaju strahujući gdje će i u kojoj instituciji osigurati mjesto za svoje dijete. Povrh toga, u povećanju kapaciteta predškolskih institucija treba voditi brigu i o budućem razvoju određenog dijela grada, o budućim potrebama shodno urbanizaciji i na taj način osigurati roditeljima da će se u istu predškolsku ustanovu moći upisati i njihova buduća djeca

- nastavno na planiranje povećanja kapaciteta predškolskih ustanova, neophodno je planirati smanjenje broja djece u grupama pod nadzorom jednog odgajatelja, a sve s ciljem povećanja kvalitete usluge koju ustanova pruža. Na taj bi se način osigurala bolja usredotočenost odgajatelja na djecu u grupi, povećala bi se sigurnost djece i cjelokupan rezultat odgojnog procesa podigao bi se na još višu razinu.
- plansko osiguravanje rasprostranjenosti predškolskih institucija u gradu Zagrebu:
  - uz planiranje povećanja kapaciteta predškolskih ustanova vrlo je važno proučiti i prostorno smjestiti takve ustanove da bi se osigurala njihova rasprostranjenost u skladu s potrebama i budućim potrebama, s ciljem da svako dijete može biti dopraćeno u jaslice i vrtić pješice, odnosno da udaljenost između istovjetnih institucija ne prelazi 1,5 km, gdje god i kad god je to moguće. Takvo načelo, koje bi se trebalo primjenjivati prilikom prostornog planiranja, doprinosi ne samo sigurnosti djece, već i smanjenju prometnih gužvi u blizini tih institucija.

4.4.2.2.3. Zaključak

Pristupanjem brizi oko smještaja najmanje djece u jaslice i vrtiće Domovinski pokret pokazuje svoju istinsku brigu o samoj djeci, o njihovim zabrinutim roditeljima i općenito o pronatalitetnoj politici. Uz ne pretjeranu reorganizaciju i sredstva usluga brige o maloj djeci može se dovesti na zavidnu razinu, roditeljima se mogu olakšati brojni problemi, među kojima ne bi smjelo biti nerješivih problema, od kapaciteta takvih ustanova do njihove rasprostranjenosti u gradu prema stvarnim potrebama. To će obiteljima omogućiti daljnje planiranje obitelji.

4.4.2.3. Prioritetni problem 3 – Osnovno i srednje školstvo

Razdoblje osnovnog i srednjeg obrazovanja dugo je razdoblje tijekom kojeg se djeca formiraju u mlade ljude, a kasnije tijekom čitavog života nose lijepe ili manje lijepe uspomene na to razdoblje. Dužnost je gradske vlasti trajno se i aktivno baviti temom obrazovanja radi ostvarivanja podjednako obrazovnih i odgojnih uspjeha kod djece, kao i osiguravanja da su učitelji, nastavnici i profesori zadovoljni i cijenjeni.

4.4.2.3.1. Analiza stanja

Organizacija osnovnog i srednjeg obrazovanja u gradu Zagrebu u pravilu u dvosmjenskom, a ponekad i u trosmjenskom radu s djecom nije samo loša, već je i štetna! Tijekom boravka u školi djeca u pravilu nemaju osiguran kvalitetan rekreativni sportski program ni adekvatnu prehranu. Paralelno s time, sva briga o djeci izvan školskih termina prepuštena je roditeljima, što ponekad za djecu znači brigu o samima sebi u slučajevima kad oba roditelja rade. Povrh toga, djeca nužno moraju sama učiti ili su upućena na vanjsku pomoć pri učenju kada im ne mogu pomoći roditelji. Nadalje, djeca znatan dio radnog dana provode u izvanškolskim aktivnostima, od stranih jezika i glazbenih škola do sportskih aktivnosti, a sami roditelji brinu o njihovu provođenju.

4.4.2.3.2. Prijedlog aktivnosti

Domovinski pokret predlaže nužnu, žurnu i sveobuhvatnu reorganizaciju cjelokupnog školskog sustava u gradu Zagrebu uvođenjem koncepta cjelodnevne nastave uz obvezno uključivanje svih aktivnosti i učenja u vrijeme boravka djeteta u školi. Takav reorganizacijski pothvat provodio bi se u svim školama u gradu uz nužne nadogradnje ili izgradnje novih škola i njihovo opremanje svim potrebnim objektima radi postizanja jedinstvenoga gradskog standarda uređenja škola. Stoga se kao prioritetni problemi ističu:

1. uvođenje koncepta cjelodnevne nastave
2. povećanje školskih kapaciteta u svim gradskim četvrtima, izgradnja novih škola i uređenje svih škola prema jedinstvenom gradskom standardu uređenja škola
3. sportska dvorana u svakoj školi ili za korištenje svake škole
4. osnivanje Centra izvrsnosti za darovite učenike osnovnih i srednjih škola
5. razvoj ideje uvođenja vaučera za glazbeni odgoj u glazbenim školama i vaučera za bavljenje sportom.

4.4.2.3.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne aktivnosti tijekom 6 do 12 mjeseci:

- uvođenje koncepta cjelodnevne nastave gdje god je to moguće s obzirom na postojeće kapacitete škola:
  - predlaže se uvođenje koncepta dnevne, tj. cjelodnevne nastave u svim osnovnim školama, od 8 ili 9 sati do 16 ili 17 sati, koji bi uključivao nastavu raspoređenu ravnomjerno tijekom cijelog dana, kvalitetnu prehranu s više obroka u danu, uključujući kuhani ručak, odmor, učenje i pisanje zadaća pod nadzorom učitelja/nastavnika te sportsku rekreaciju i ostale aktivnosti prema željama i afinitetu djece. Uz organiziranje kreativnog izražavanja učenika u domeni tehničkog ili umjetničkog djelovanja moglo bi se daleko kvalitetnije prepoznavati i razvijati vještine učenika. Sve navedeno organiziralo bi se bez dodatnog učenja kod kuće. Navedeni koncept dnevne nastave ostavio bi potpuno slobodne dijelove popodneva i večeri za razonodu, obiteljska druženja i sl.

4.4.2.3.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročne aktivnosti tijekom četverogodišnjeg mandata:

- povećanje školskih kapaciteta u svim gradskim četvrtima, izgradnja novih škola i uređenje svih škola prema jedinstvenom gradskom standardu uređenja škola:
  - povećanje kapaciteta postojećih škola i izgradnja novih škola u skladu s potrebama svake gradske četvrti (na primjer GČ Trnava) i planovima budućih potreba u suradnji s gradskim službama za urbanističko planiranje, čime bi se uklonio sadašnji nedostatak kapaciteta školskih mjesta za svu djecu prema mjestu prebivališta, kao i nužnost smjenskog rada škola čak i za najmlađe učenike
  - planiranje bi se načelno trebalo voditi idejom da svako dijete može pješice od mjesta stanovanja doći barem do osnovne škole, odnosno da udaljenost između škola ne bude veća od 1,5 do 2 km
  - ujednačeno opremanje svih škola u gradu Zagrebu postavlja se kao gradski standard uređenja škola s ciljem da se svoj djeci omoguće jednaki uvjeti za obrazovanje u svim gradskim četvrtima. Na taj bi se način dodatno poticalo pohađanje kvartovskih škola, što bi se posebno pozitivno odrazilo na osnivanje školskih sportskih klubova. Preduvjet za osnivanje takvih sportskih klubova bilo bi uređenje postojećih i izgradnja novih sportskih kapaciteta u krugu ili u blizini svake škole.
- osnivanje Centra izvrsnosti za darovite učenike osnovnih i srednjih škola:
  - potrebno je usvojiti cjeloviti model praćenja darovite djece u gradu Zagrebu, kojemu bi cilj bio sustavna briga o odgojno-obrazovnim potrebama iznimno darovite djece za sva područja i teme natprosječne darovitosti djece. Centar izvrsnosti djelovao bi u suradnji nastavnika i profesora s posebno nadarenom djecom iz svih gradskih škola u adekvatno opremljenoj ustanovi, djelovao bi po načelu mentorskog rada, a uz profesionalnu suradnju sa stručnjacima iz pojedinih područja, strukovnih udruga, visokih škola i fakulteta, prema dobnim skupinama nadarene djece.

- razvoj ideje uvođenja vaučera za glazbeni odgoj u glazbenim školama:
  - pristupilo bi se razvoju koncepta uvođenja vaučera određene procijenjene vrijednosti za upis djece u glazbene škole, kako bi se to omogućilo svoj djeci u gradu Zagrebu.
- razvoj ideje uvođenja vaučera za bavljenje sportom u sportskim ustanovama:
  - pristupilo bi se razvoju koncepta uvođenja vaučera određene procijenjene vrijednosti za organizirano bavljenje sportom. Cilj je Domovinskog pokreta da djeca steknu naviku bavljenja sportom, a bez dodatnog utjecaja na kućni budžet obitelji, da bolje upoznaju svoj preferirani sport i da dobri treneri ili kvalitetnije škole sporta ostvare bolji prihod putem većeg broja vaučera djece koja se kod njih bave sportom.

4.4.2.3.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

- sportska dvorana u sklopu svake škole ili za korištenje svake škole:
  - izgradnja ili uređenje školske dvorane u krugu svake škole ili postojanje sportskog centra za korištenje više škola u radijusu do 1 km od škola korisnica trebalo bi osigurati svakodnevno bavljenje rekreativnim sportom sve djece uključene u školski sustav. Aktivno bi se poticalo osnivanje školskih sportskih klubova i njihova gradska natjecanja, a preduvjet za osnivanje takvih sportskih klubova bilo bi uređenje postojećih i izgradnja novih sportskih kapaciteta u krugu svake škole, gdje god je to moguće s obzirom na postojeće kapacitete škola, odnosno u smislu racionalizacije sredstava bilo bi poželjno unaprijed planirati izgradnju škola i njihovo prostorno pozicioniranje na način da više škola koristi istu sportsku dvoranu.

4.4.2.3.3. Zaključak

Konceptom uređenja postojećih škola, njihovom dogradnjom i izgradnjom novih škola prema stvarnim potrebama građana i u skladu s prostornim planiranjem rasta gradskih četvrti, a uz sustavno uvođenje cjelodnevne nastave i jedinstvenoga gradskog opremanja škola, Domovinski pokret omogućit će jednakomjerno visokokvalitetno obrazovanje djece i mladih, uz brigu o njihovu razvoju putem sportskih i ostalih aktivnosti.

4.4.2.4. Prioritetni problem 4 – Kultura

Na području kulturnih aktivnosti Domovinski pokret predstavlja viziju profiliranja Zagreba kao grada duge kulturne i umjetničke tradicije, bogate kulturne baštine i raznolike suvremene kulturne produkcije, koji je po svim obilježjima nedvojbeno središte hrvatske nacionalne kulture i dinamična europska metropola. Već ukupan broj od 38 kulturnih ustanova kojima je osnivač i dviju kojima je suosnivač (HNK u Zagrebu i Galerija Klovićevi dvori) te prosječno 5.000 kulturnih i umjetničkih događanja godišnje (koncerti, predstave, izložbe, projekcije, festivali) govore kako je Zagreb grad iznimne kulturne ponude koja bitno utječe na način i kvalitetu života građana, a također je privlačna i svim hrvatskim građanima, posjetiteljima i turistima.

4.4.2.4.1. Analiza stanja

Gradske institucije utječu na djelovanje u području kulture i umjetničke produkcije na dvjema razinama, financijski i organizacijski. Grad je obvezan financirati rad kulturnih ustanova kojima je osnivač i suosnivač, a dodatno financira izvaninstitucionalno djelovanje odobrenih programa ili na drugi način ugovorenih projekata i aktivnosti. Organizacijski, gradske institucije moraju omogućiti i potaknuti izraženiju pristupačnost kulturnih sadržaja građanstvu svih uzrasta. Usprkos iznosu koji se u proračunu izdvaja za kulturu, a koji se približava iznosu na nacionalnoj razini, već godinama ne postoji promišljena razvojna kulturna politika grada Zagreba, što je rezultiralo smanjenjem interesa građana za kulturu; oni smatraju da je prevelik broj kulturnih programa prosječne kvalitete, a da je ponuda vrhunskih kulturnih programa premala. Provedena analiza mišljenja publike govori i da je kulturna ponuda Zagreba dostatna, ali sadržaj, kvaliteta i teritorijalna zastupljenost nisu prilagođeni stvarnim potrebama građana (vidjeti: Strategija kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba 2015.–2022., 2015.). Sve je to posljedica lošega upravljanja, klijentelističko-ideološkog kadroviranja, između ostalog i dugotrajnog neodgovarajućega sustava vrednovanja programa i projekata te potpune nepromišljenosti u određivanju prioriteta i ciljeva za prijeko potrebno pokretanje procesa mijenjanja slike Zagreba kao grada kulture koji utječe na kvalitetu života građana, kreirajući tako njihovu svakodnevicu.

4.4.2.4.2. Prijedlog aktivnosti

Kako bi Zagreb postao grad s novim kulturnim identitetom, kulturna politika Domovinskog pokreta u sljedećem četverogodišnjem razdoblju usredotočit će se kako na rješavanje brojnih i nagomilanih razvojnih prepreka u području kulture i umjetnosti, tako i na kreiranje nove kulturne slike grada. Domovinski pokret ističe sljedeće prioritetne opće strateške ciljeve:

- obnova potresom oštećenih kulturnih ustanova
- obnova zgrada i infrastrukture kulturnih ustanova
- izrada nove Strategije kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba 2022.–2029.

- poticanje razvoja različitih kulturnih djelatnosti i umjetničkoga stvaralaštva, posebno uključujući promicanje nacionalnih vrijednosti i stvaralaštva u kontekstu europskog i globalnog okruženja
- zaštita, očuvanje i ulaganje u razvoj kulturne baštine
- poticaji za sudjelovanje građana u kulturnom životu.

4.4.2.4.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

- obnova nakon potresa i zaštita kulturne baštine:
  - projekti obnove potresom oštećenih kulturnih ustanova grada Zagreba
  - osmišljavanje novog sveobuhvatnog pristupa zaštiti, očuvanju i korištenju kulturne baštine.
- pokretanje novih projekata, poboljšavanje kapaciteta i uvjeta za razvoj kulture:
  - izrada nove Strategije kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba 2022.–2029.: koncept, ciljevi i načini ostvarivanja nove kulturne politike
  - poticanje razvoja različitih kulturnih djelatnosti i umjetničkoga stvaralaštva: osnaživanje kulturnih ustanova kao poligona razvoja suvremenog umjetničkog stvaralaštva; poticanje novih programskih inicijativa i osnaživanje programskih kapaciteta izvaninstitucionalne kulture; suradnja u poticanju razvoja zajedničkih ustanova grada i države (Galerija Klovićevi dvori, HNK u Zagrebu); podržavanje programa inovativne i popularne kulture (strip, glazba); promjena zastarjelog i neodgovarajućeg sustava vrednovanja programa i projekata; promjena načina raspodjele financijskih sredstava potpore za programe i projekte.
- približavanje kulturne ponude građanima:
  - poticaji za sudjelovanje građana u kulturnom životu: osmišljavanje programa poticaja za sudjelovanje građana u kulturi; osmišljavanje programa poticanja suradnje kulturnih i obrazovnih ustanova; poticanje novih programa Centara za kulturu kao kulturnih središta kvartova; poticanje razvoja kulturno-umjetničkog amaterizma (rješavanje nedostatka prostora za rad).

4.4.2.4.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

- obnova nakon potresa i zaštita kulturne baštine:
  - obnova potresom oštećenih kulturnih ustanova
  - obnova zgrada i sustavna obnova infrastrukture kulturnih ustanova (rješavanje brojnih nedostataka postojećih prostora, posebice u muzejima i kazalištima).

- pokretanje novih projekata, poboljšavanje kapaciteta i uvjeta za razvoj kulture:
  - pokretanje projekata izgradnje dvorane Zagrebačke filharmonije, multifunkcionalnog izvedbenog centra, nove gradske knjižnice, novog glazbenog kazališta, obnove dvorane i prostora Pučkog otvorenog učilišta
  - poticaji za otvaranje novih muzeja adaptiranjem postojećih neiskorištenih gradskih prostora: kazališnog muzeja, muzeja fotografije, muzeja glazbe, muzeja filma
  - stvaranje uvjeta za razvoj kulturnih i kreativnih industrija
  - stvaranje uvjeta za inovativno poduzetništvo u kulturi
  - poticanje programa razvoja kulturnog turizma s ciljem povećanja prihoda.
- kvaliteta kulturnog sadržaja i međunarodna suradnja:
  - osnaživanje međunarodne prepoznatljivosti grada
  - poticanje razvoja programa kulturnog i umjetničkog obrazovanja te novih umjetničkih škola i novih obrazovnih programa za kulturu
  - poticanje programa za intenziviranje kulturne i umjetničke suradnje Zagreba s drugim hrvatskim gradovima (simpozija, konferencija, rezidencija) i poticanje međunarodne suradnje.

4.4.2.4.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

- izgradnja dvorane Zagrebačke filharmonije, multifunkcionalnog izvedbenog centra, nove gradske knjižnice, novog glazbenog kazališta.

4.4.2.4.3. Zaključak

Utemeljena na viziji društva slobodnog razvoja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva te očuvanja i razvoja hrvatskoga kulturno-nacionalnog identiteta i samobitnosti, vizija grada Zagreba kao suvremene hrvatske i europske metropole prepoznatljivoga kulturnog identiteta i otvorenoga grada kulture podrazumijeva osmišljavanje novoga koncepta, ciljeva i načina ostvarivanja kulturne strategije. Kultura čini život ljepšim i boljim te pridonosi razvoju društva općenito, a spoznaja o vrijednosti kreativnog stvaralaštva kao pokretača gospodarskog rasta danas je bitno promijenila suvremene europske koncepte kulturnih strategija gradova. Naime, ključna bi se promjena trebala dogoditi u poimanju kulture, jer se u Hrvatskoj kultura još uvijek tretira kao potrošnja, kao proračunski trošak, za razliku od razvijenih država gdje se kultura tretira kao produkcija (proizvodnja) i veže se uz kreativne industrije. U dosadašnjoj kulturnoj politici Zagreba nisu dovoljno poticane ni kreativne industrije kao generatori društvenog i gospodarskog razvoja.

Naposljetku, mora se sustavno raditi na kulturnom identitetu Zagreba, što se može postići kvalitetnim i korjenitim preustrojem postojećega sustava, a svi raznovrsni aspekti kulture moraju se sagledavati kao poluge razvoja unutar šireg društvenog, gospodarskog i znanstvenog konteksta života našega grada.

4.4.2.5. Prioritetni problem 5 – Sport

Program za sport daje prijedloge koje možemo podijeliti u tri vremenska horizonta: kratkoročni, srednjoročni i dugoročni ciljevi. Glavna ideja programa za sport jest da se postojeći objekti obnove i unaprijede suvremenom tehnologijom, što bi bilo većinski financirano sredstvima iz EU fondova. Isto tako, ideja je potaknuti građane svih dobnih skupina grada Zagreba na aktivnije bavljenjem fizičkom aktivnošću, posebice tijekom pandemije uzrokovane koronavirusom.

4.4.2.5.1. Analiza stanja

Okvirno stanje, tj. prioritetni problemi koji muče građane grada Zagreba prvotno su manjak sportskih dvorana za dvoranske sportove, još jedne ledene dvorane, bazena i školskih igrališta, kao i njihova nedovoljna opremljenost. Nadalje, problem je u neodržavanju gradskih parkova, koji isto tako mogu poslužiti za rekreativno i profesionalno bavljenje sportom, a to su Maksimir, Jarun, Bundek, Medvednica, Savski nasip i drugi. Isto tako, važno je spomenuti i kvartovske parkiće koji su u derutnom stanju i bez adekvatnog sadržaja. Potrebno je iz temelja obnoviti Dom Sportova, Centar Mladost, ŠRC Šalata i cjelokupni kompleks Zagrebačkog Velesajma, unutar kojeg bi se trebala sagraditi ledena dvorana, a koji u svojim mnogobrojnim paviljonima obuhvaća više od 20 sportova. I na kraju ostaje pitanje nogometnih stadiona, a pritom se misli na stadion Maksimir i stadion u Kranjčevićevoj ulici.

4.4.2.5.2. Prijedlog aktivnosti

Radna skupina predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti prioritetni problemi odrede i podijele prema trima vremenskim horizontima:

Kratkoročne aktivnosti tijekom 3 do 6 mjeseci:

- uređenje i obnova školskih igrališta i odgovarajućih kvartovskih parkića
- unaprjeđenje postojećih gradskih vrtova i parkova Maksimir, Jarun, Medvednica, Bundek i Savski nasip.

Srednjoročne aktivnosti tijekom 4 godine:

- manjak sportskih dvorana i uređenje postojećih
- obnova sportskih centara Šalata, Mladost i Zagrebački Velesajam.

Dugoročne aktivnosti u razdoblju duljem od 4 godine:

- izgradnja stadiona.

4.4.2.5.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

- uređenje i obnova školskih igrališta i odgovarajućih kvartovskih parkića:
  - s obzirom na stanje školskih igrališta i opasnosti koje ona predstavljaju za djecu, potrebna je adekvatna obnova, poput promjene golova, koševa, dotrajalih i zahrđalih stupova i ograda itd. Što se tiče kvartovskih parkova, potrebno je ponuditi veći sadržaj za sve dobne skupine i obnoviti rekvizite, zamijeniti derutne klupice, dotrajale ljuljačke, zahrđale klackalice itd. Uza sve navedeno, potrebno je upotpuniti sadržaj parkića ugradnjom bočališta, stolova za stolni tenis i teretana na otvorenom.
- uređenje postojećih gradskih vrtova i parkova Maksimir, Jarun, Medvednica, Bundek i Savski nasip:
  - opće je poznata činjenica da su gradski parkovi i vrtovi mjesto relaksacije, rekreativnog bavljenja sportom, šetnje s djecom i sveukupnog uživanja u prirodi. Nažalost, Jarun i Bundek kao mjesta okupljanja svih dobnih skupina ne pružaju adekvatnu uslugu što se tiče sadržaja, pa su tako potrebna dodatna ulaganja u biciklističke i atletske staze, sustave teretana na otvorenom, kućice za odmor i javne sanitetske čvorove. Što se tiče Maksimira i Medvednice, treba napraviti prave staze koje su ograđene i označene, a ne kakve su sada – utabane, blatnjave i neoznačene. Savski nasip treba kompletnu obnovu od mogućnosti izgradnje terena, npr. za odbojku na pijesku, do postavljanja punktova s pitkom vodom, parkova za pse i staza za trkače
  - potrebni koraci za ispunjavanje svih navedenih ciljeva mogu se vrlo lako ostvariti sredstvima iz gradskog proračuna i iz proračuna gradskih četvrti, kao i privatnim donacijama roditelja školama.

4.4.2.5.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

- izgradnja novih i uređenje postojećih sportskih dvorana, nova ledena dvorana:
  - ovim programom za početak bi se odabrale četiri točke u gradu: istok, centar, zapad i Novi Zagreb, a oko njih organizirale bi se osnovne i srednje škole novom gradnjom, dogradnjom ili prenamjenom. Omogućilo bi se korištenje školskih dvorana nakon 17 h pa do 22 h i vikendima za rekreativno bavljenje sportom različitih dobnih skupina
    - centar – sadašnji POU Zagreb, Vukovarska ulica
    - zapad – Centar za kulturu Gajnice – dogradnja centra za srednju školu s više traženih programa, zbog kojih djeca masovno putuju u središte grada, i izgradnja sportske dvorane
    - istok – sadašnje četiri škole i jedna osnovna škola u Ulici Gjura Prejca, slobodan prostor na istoku i sjeveru škole
    - Novi Zagreb, Bundek – dorada projekta škole.
  - takvim projektom uz navedene osnovne i srednje škole trebale bi biti obuhvaćene i sportske dvorane, čime bi se definitivno riješio njihov manjak u velikoj većini gradskih

četvrti. Takve dvorane trebale bi obuhvaćati sve dvoranske sportove, a uz njih je gradu Zagrebu prijeko potrebna izgradnja barem jedne ledene dvorane, u kojoj bi vrijeme provodili profesionalni sportaši i djeca unutar svojih školskih aktivnosti

- što se tiče uređenja postojećih dvorana, potrebno je staviti naglasak na Dom Sportova, kojem je nakon dvaju potresa dodatno narušena statika te je sigurnost sportaša dodatno ugrožena.
- obnova sportskih centara Šalata, Mladost i Zagrebački Velesajam:
  - nažalost, nekad poznati sportski centri danas su neprepoznatljivi, neobnovljeni, neadekvatno opremljeni, neodrživi, a sve zbog toga što su gradske vlasti dugogodišnjim ignoriranjem realnog stanja omogućili da ti nekadašnji sportski biseri propadnu i time postanu sigurnosna prijetnja za građane Zagreba. Navedeni sportski centri trebaju kompletnu i adekvatnu obnovu kako bi vratili svoju primarnu ulogu i funkcionalnost
  - kako bi se navedeni ciljevi mogli ostvariti, potrebno je napraviti iscrpan projekt kojim bi se zadovoljili uvjeti povlačenja novca iz EU fondova, uz sufinanciranje iz proračuna Grada Zagreba.

4.4.2.5.2.3. Prijedlog dugoročnih aktivnosti

- izgradnja stadiona:
  - u posljednje vrijeme čuju se najave kako sadašnja vlast razmišlja o ideji izgradnje nacionalnog stadiona. Naravno, drugo i puno važnije pitanje za građane grada Zagreba jest zašto hrvatski prvak Dinamo Zagreb, koji ugošćuje svjetski renomirane klubove, nema svoj stadion koji zadovoljava FIFA-ine i UEFA-ine standarde. Dinamo je oduvijek igrao na Maksimiru pa bi Dinamov novi stadion tako trebao biti na mjestu gdje je današnji. Uz navedeni maksimirski stadion važno je spomenuti i stadion u Kranjčevićevoj, koji također zahtjeva temeljitu obnovu, a možda čak i prenamjenu u atletsko igralište
  - navedeni projekti zahtijevaju pomno planiranje i znatna sredstava, no postoji mogućnost korištenja novca iz EU fondova.

4.4.2.5.3. Zaključak

Aktivnom i iskrenom brigom te ulaganjem u sportske prostore i dvorane Grad bi stvorio predispoziciju za aktivno bavljenje sportom za cjelokupno građanstvo, što je cilj Domovinskog pokreta. Omogućavanjem preduvjeta za svakodnevno bavljenje sportom djece školskog uzrasta stvaraju se zdrave navike za cijeli život i preveniraju brojne bolesti, što jednako vrijedi i za sve ostale dobne skupine. Domovinski pokret želi omogućiti istinski zdrav i aktivan život za građane dostupnošću i održavanjem svih sportskih objekata u gradu, postojećih i novih.

4.4.2.6. Prioritetni problem 6 – Povratak iseljenika i iseljeničkih obitelji

4.4.2.6.1. Analiza stanja

U gradu Zagrebu prisutna je potpuna nebriga oko otvaranja mogućnosti za povratak iseljenika i njihovih obitelji, a takva bi aktivnost doprinijela znatnom demografskom i gospodarskom oporavku. Polazišna platforma za omogućavanje povratka iseljenika i njihovih obitelji bila bi identifikacija deficitarnih zanimanja, čime bi se povratnicima osiguralo pronalaženje radnog mjesta ili prostor za samozapošljavanje. Nastavno na radno mjesto, nužna je pomoć u rješavanju stambenog pitanja, a nije manje važna ni briga oko pune socijalizacije povratnika, posebno djece povratničkih obitelji.

4.4.2.6.1.1. Prijedlog aktivnosti

Domovinski pokret ističe prioritetne probleme u pogledu omogućavanja povratka iseljenika i njihovih obitelji:

- omogućavanje sustavne pomoći mladima i mladim obiteljima za povratak
- sustavna pomoć mladima i mladim obiteljima u stambenom osamostaljivanju
- sustavna pomoć pri rješavanju administrativne dokumentacije
- aktivno djelovanje radi integracije djece povratnika u društvo.

4.4.2.6.1.2. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kratkoročne aktivnosti tijekom 6 do 12 mjeseci:

- omogućavanje sustavne pomoći mladima i mladim obiteljima za povratak, poglavito u deficitarnim zanimanjima:
  - osnivanje inicijative za poticanje povratka iseljenih obitelji u bliskoj suradnji s konzularnim službama Republike Hrvatske i katoličkim misijama diljem svijeta, putem kojih su iseljenici povezani s domovinom. Na taj bi se način u oba smjera mogla provoditi kampanja za povratak iseljenika i njihovih obitelji, poglavito predočavanjem razrađene liste deficitarnih zanimanja koja bi potencijalnim povratnicima osigurala radno mjesto ili bi predstavljala određenu sigurnost prilikom samozapošljavanja. Institucionaliziranom razmjenom podataka, odnosno uspostavom određenih centara za informiranje, postigla bi se neophodna kvalitetna komunikacija tijekom čitavog procesa, imajući u vidu osjetljivost donošenja odluka o mogućem preseljenju i delikatnost prilikom uspostave svakog pojedinog kontakta.

4.4.2.6.1.3. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Srednjoročne aktivnosti tijekom četverogodišnjeg mandata:

- sustavna pomoć mladima i mladim obiteljima u stambenom osamostaljivanju:
  - jedan od najvažnijih čimbenika kod mogućeg povratka, odmah nakon radnog mjesta, za mlade obitelji predstavlja rješavanje stambenog pitanja. U tom pogledu Grad treba osigurati nekoliko mjera koje bi povratničkim obiteljima jamčile sigurnost, a jedna od tih mjera može se ostvariti osiguranim najmom pod fiksnim uvjetima, sufinanciranjem kreditnih obveza tijekom određenog niza godina ili do navršene 15. godine života najmlađeg djeteta. Te se mjere mogu početi provoditi u obliku pilot-projekta, poglavito putem EU fondova, tako da čitav trošak projekta ne padne na teret gradskog proračuna, posebno u poželjnom slučaju većeg broja povratničkih obitelji.
- sustavna pomoć pri rješavanju administrativne dokumentacije:
  - gradska bi se tijela trebala pobrinuti za potpunu i sustavnu pomoć povratnicima i na način da ih se vodi u administrativnim obvezama i njihovu rješavanju, od registracije, ishođenja dokumenata, prijava u sustave i sl. Prepuštanje rješavanja neophodnih koraka te vrste samim povratnicima može lako dovesti do odustajanja od povratka zbog složenosti administrativnih koraka i teškog snalaženja, osobito ako postoji jezična barijera. Takvim bi pristupom grad dokazao svoju iskrenu, a ne deklarativnu brigu oko povratnika, a provođenje mjera pomoći u tom segmentu postupka povratka vrlo bi pozitivno djelovalo na povratnike i članove njihovih obitelji.
- bolja i učinkovitija usluga učenja hrvatskog jezika za povratnike i integracija djece povratnika u školski sustav:
  - uza sve spomenute oblike pomoći u snalaženju prilikom povratka, Grad bi trebao posvetiti punu pozornost omogućavanju učenja hrvatskog jezika za povratnike, a posebno za njihovu djecu, koja se uz učenje jezika trebaju uključiti u školski sustav. Stoga je dužnost nadležnih gradskih ureda omogućiti kvalitetnu, dosljednu i aktivnu pomoć djeci povratnika oko integriranja u hrvatski školski sustav, što se može dodatno olakšati uvođenjem privremenog asistenta u nastavi. Ta se mjera može u određenom razdoblju financirati putem EU fondova.

4.4.2.6.2. Zaključak

Otvaranjem mogućnosti povratka za iseljeničke obitelji Domovinski pokret pruža ruku onima koji su nerado otišli iz domovine zbog različitih problema. Povratak je često složeniji od odlaska jer se poteškoće ne predviđaju, a one su brojne, tako da Domovinski pokret, u iskrenoj želji da mogućim povratnicima i njihovim obiteljima omogući uspješan život i rad u domovini, planira aktivnosti oko rješavanja povratničkih problema, od prikaza stvarnog stanja deficitarnih zanimanja na gradskoj razini do pomoći oko stambenog zbrinjavanja, od pomoći oko administrativnih problema do problema integracije djece i ostalog.

- 4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine
- 4.5. Zdravstvo, branitelji, umirovljenici i socijalna skrb 116

4.5. Zdravstvo, branitelji, umirovljenici i socijalna skrb

4.5.1. Uvod

Područje zdravstva unutar nadležnosti Grada Zagreba obuhvaća široki spektar institucija, programa i mjera na temelju kojih se treba postići visoka razina zdravstvene zaštite u javnom zdravstvenom sustavu na lokalnoj razini.

Grad Zagreb osnivač je odnosno ima vlasništvo i upravljačka prava u brojnim zdravstvenim ustanovama. To su Klinička bolnica „Sveti Duh“, Dječja bolnica Srebrnjak, Specijalna plućna bolnica Rockefellerova, Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „Sveti Ivan“, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Specijalna bolnica za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama Golljak, Poliklinika za prevenciju kardiovaskularnih bolesti i rehabilitaciju Zagreb „Srčana“, Poliklinika za reumatske bolesti, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Dr. Drago Čop, Stomatološka poliklinika Zagreb, Poliklinika za bolesti dišnog sustava, Poliklinika SUVAG, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Poliklinika Zagreb, Dom zdravlja Zagreb istok, Dom zdravlja Zagreb centar, Dom zdravlja Zagreb zapad, 42 gradske ljekarne, Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“, Nastavni zavod za hitnu medicinu Grada Zagreba, Ustanova za zdravstvenu njegu u kući.

Sustav zdravstva trebao bi služiti za zaštitu zdravlja građana grada Zagreba i biti ustrojen na način da se sustavom upravlja putem izrade programa promicanja zdravlja i zdravih stilova života i programa prevencije ovisnosti, izrade programa i osiguravanja sredstava za provođenje javnozdravstvene, epidemiološke i zdravstveno-ekološke djelatnosti, a iznad svega radom na prevenciji bolesti i podizanju kvalitete života onih kojima je potrebna zdravstvena zaštita na području grada Zagreba. U tom smislu trebalo bi kvalitetno osmišljavati programe i provedbu mjera zdravstvene ekologije putem izrade prijedloga programa i mjera za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti, preventivne dezinfekcije, dezinfekcije, deratizacije, ispitivanja hrane i predmeta opće uporabe, ispitivanja vode za piće, ispitivanja štetnih utjecaja onečišćenja zraka na zdravlje ljudi, ispitivanja buke, ispitivanja onečišćenja tla i voda namijenjenih za kupanje i rekreaciju. Za realizaciju programa i mjera nužno je adekvatno uključivanje građana putem javnog financiranja i praćenja programa udruga iz područja zdravstva i područja povezanih sa zdravstvom.

Tu je potrebno napomenuti jednu temu od nacionalnog značaja, ali kojoj će se morati pristupiti i s pozicije glavnoga grada Republike Hrvatske. Davne 1893. godine osnovan je Kraljevski zemaljski zavod za proizvodnju animalnog cjepiva protiv boginja sa zadaćom očuvanja zdravlja hrvatskoga naroda. Ta institucija danas nam je poznatija kao Imunološki zavod. Preživio je sve države i režime da bi na kraju u Republici Hrvatskoj dočekaio pretvorbu i privatizaciju, zanemarivanje, sustavno uništavanje i svoj kraj. Domovinski pokret kao istinski nacionalni pokret koji je nastao iz naroda ima za cilj osnažiti Republiku Hrvatsku na svim pozicijama na kojima se njezina suverenost brani, a pitanje revitalizacije Imunološkog zavoda u tom je pogledu prvorazredna tema.

Domovinski pokret Grada Zagreba, za razliku od drugih političkih stranaka, nudi u gradu Zagrebu drukčiji pristup braniteljskoj populaciji i u toj populaciji i dalje vidi potencijal te se ne miri s čestom nepravедnom percepcijom da su hrvatski branitelji teret našeg društva.

Hrvatski branitelji ugrađeni su u temelje moderne Republike Hrvatske, čega je Domovinski pokret u gradu Zagrebu itekako svjestan, i tu vrijednost ne samo deklarativno, nego i praktično poštuje i baštini u svim svojim programima.

Domovinski pokret želi na kvalitetan način pomoći mladim osobama koje su posrnule u pakao ovisnosti i smatra nužnim potaknuti mjere za suzbijanje takvih pojava i uključiti brojne dionike u prevenciju i liječenje ovisnosti te u izgradnju osobe na zdravim temeljima.

Domovinski pokret smatra da su starije osobe u našem društvu i umirovljenička populacija bitan izvor mudrosti i očuvanja povijesne istine hrvatskoga čovjeka u proteklim bremenitim vremenima za opstojnost hrvatskoga naroda i države te da zaslužuju kvalitetnu i dostupnu skrb koja im je potrebna.

Domovinski pokret posebnu pozornost pridaje suzbijanju dječjeg siromaštva i pomoći roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju te osobama s invaliditetom.

4.5.2. Stanje i prioritetni problemi u gradu Zagrebu

Ova radna skupina stoga predlaže da se u predstavljanju Programa članovima i javnosti kao prioritetni problemi odrede:

1. zdravstvo – poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti zdravstvene zaštite
2. zdravstvo – sveučilišna bolnica Blato
3. zdravstvo – Imunološki zavod
4. socijalna skrb – prevencija ovisnosti
5. socijalna skrb – suzbijanje dječjeg siromaštva i pomoć roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju
6. socijalna skrb – osobe s invaliditetom
7. hrvatski branitelji – potencijal Grada Zagreba i Republike Hrvatske
8. umirovljenici – izvor mudrosti.

4.5.2.1. Prioritetni problem 1 – Zdravstvo – poboljšanje učinkovitosti i dostupnosti zdravstvene zaštite

4.5.2.1.1. Analiza stanja

U sustavu trenutno vladaju velika neorganiziranost i neučinkovite procedure unutar zdravstvenih institucija, što uzrokuje liste čekanja od nekoliko mjeseci.

Na to se nadovezuje niska razina informiranosti pacijenata i drugih zdravstveno osjetljivih skupina u pogledu vlastitog medicinskog stanja, terapije i preventive. Informacije o zdravstvenim uslugama i mjestima na kojima se mogu pružiti nedostatne su, a u vezi s time, s obzirom na veliku opterećenost sustava, komunikacija između liječnika i pacijenata nedovoljna je.

Događa se odljev stručnog kadra zbog lošeg političkog upravljanja zdravstvenim sustavom i slabe perspektive u znanstveno-istraživačkom sektoru jer se u kvalitetan razvoj i istraživanje premalo ulaže. Nažalost, zbog takvog političkog upravljanja iznimno kvalitetni stručnjaci koji žele prosperirati u zdravstvenom području prisiljeni su otići u inozemstvo.

Pritom duge liste čekanja pogoduju privatnomu medicinskom sektoru, što podrazumijeva da je za brzi dijagnostički pregled potrebno platiti, a to si mogu priuštiti samo imućni građani, i što narušava jednaku dostupnost zdravstvene zaštite i solidarnost.

Domovi zdravlja dužni su pružati hitnu medicinsku pomoć, dijagnostičke usluge (laboratorijske i radiološke) i javnozdravstvene usluge. Većina domova zdravlja ne zadovoljava u potpunosti te uvjete na razini na kojoj bi trebali. Za vađenje krvi ili rendgenskih snimaka bolesnik često mora otići po uputnicu kod svog liječnika opće/obiteljske medicine, voziti se do ustanove koja pruža dijagnostičke usluge, nekoliko sati nakon pretrage doći ponovno da bi podigao nalaze i onda se vratiti svom liječniku opće/obiteljske medicine s nalazima. To je nepotrebno i takvim se postupcima dodatno ugrožava zdravlje.

Dijagnostički aparati u bolnicama često se više ne upotrebljavaju nakon 14:00 ili 15:00 sati, što rezultira dugim listama čekanja za CT, MRI, PET itd. U drugim zemljama dijagnostika radi 24 sata dnevno i nema duljeg čekanja.

Liječnici su iznimno opterećeni administracijom i imaju obvezu odraditi brojne aktivnosti, od sale do odjela i poliklinike, zbog čega pacijenti moraju hvatati svog liječnika za rukav i nadati se da će im se liječnik, zbog politički loše uređenog sustava, moći posvetiti barem 5 minuta.

Fizikalna terapija koja bi se trebala primijeniti odmah nakon liječenja primarnog uzroka (npr. cerebralni insult) slijedi tek nekoliko tjedana nakon bolničkog liječenja, što znatno smanjuje njezin učinak.

Grad Zagreb nema posebnu ustanovu za palijativnu skrb, izuzev mobilnih jedinica i volontera za pacijente čije stanje nije više lječivo, a radi se o osobama kojima je potrebna 24-satna njega i njihovim bližnjima potrebna je podrška. U tom pogledu postoje jedino privatni umirovljenički domovi koji imaju odjel palijativne skrbi, ali to je većini pacijenata nedostupno zbog ograničenog kapaciteta i zbog cijene.

4.5.2.1.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.1.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Informacijska točka

U kratkoročnom razdoblju – 6 mjeseci:

- uspostava kontaktne referentne točke u Gradskoj upravi na kojoj će raditi educirani službenici upoznati s cjelokupnim zdravstvenim sustavom i u kojoj će građani na jednome mjestu moći dobiti sve informacije o zdravstvenim uslugama i ustanovama u kojima se pružaju u gradu Zagrebu i na nacionalnoj razini te detaljne informacije o upućivanju i o načinima ostvarivanja prava.

Tečajevi za kronične pacijente

U kratkoročnom razdoblju – 1 godina – uspostaviti u bolnicama i/ili u domovima zdravlja:

- tečajevi za kronične pacijente koje vode liječnici i/ili medicinske sestre:
  - fokus na srčane bolesnike i dijabetičare s naglaskom na podizanje kvalitete života, a kao posljedica ostvarivanja tog programa postoji veliki potencijal za smanjenje troškova liječenja ako se poveća samoosnaživanje pacijenata („patient empowerment“). Tzv. *disease management* programi provode se uspješno u mnogim zemljama.

Bolja i učinkovita organizacija radnog vremena svih ustanova

U kratkoročnom razdoblju – 1 godina – unaprijediti organizaciju radnog vremena svih ustanova:

- u skladu s kvalitetnom raspodjelom radnog vremena dogovarali bi se termini s pacijentima i osigurala bolja iskoristivost svih uređaja.

4.5.2.1.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Osnivanje ustanove Grada Zagreba za palijativnu skrb

U srednjoročnom razdoblju od 2–4 godine treba pokrenuti osnivanje ustanove Grada Zagreba za palijativnu skrb (moguće je iskoristiti dio prostora bolnice u Blatu), u kojoj bi se pružala aktivna i cjelovita skrb za osobu čija bolest više ne reagira na kurativno liječenje, kao i pomoć kod psihičkih, socijalnih i duhovnih poteškoća i poboljšanja opće kvalitete života bolesnika, a ujedno i podrška članovima obitelji tijekom pacijentove bolesti i u žalovanju nakon bolesnikove smrti.

4.5.2.2. Prioritetni problem 2 – Sveučilišna bolnica Blato

4.5.2.2.1. Analiza stanja

Potres koji je 2020. godine pogodio grad Zagreb pokazao je koliki su nedostaci u viziji i razvoju grada jer u razvoju grada uopće nisu predviđene takve prirodne katastrofe i scenarij u kojem bi uslijed takvih prirodnih nepogoda i eventualnog rušenja mostova stanovništvo Novog Zagreba moglo ostati odsječeno od svih bolnica.

Sveučilišna bolnica u Blatu već desetljećima stoji pokraj rijeke Save kao nedovršeni monstrum, kao dokaz gradske/državne nesposobnosti i investicijske netransparentnosti te kao dokaz nepostojeće vizije smjera u kojem bi se mogla kretati moderna medicina.

4.5.2.2.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.2.2.1. Prijedlog srednjoročnih i dugoročnih aktivnosti

Centar izvrsnosti

- u srednjoročnom do dugoročnom razdoblju (4–6 godina)
- u Hrvatskoj još uvijek (ali pitanje je dokad) postoje vrhunski stručnjaci u medicinskom, biotehnološkom i informatičkom sektoru (FER, Institut Ruđer Bošković). Sveučilišna bolnica mogla bi postati Centar izvrsnosti za istraživanje medicinske tehnologije, kao npr. medicinske nanotehnologije i slično, te na takav način privući visokoobrazovane stručnjake, koji bi ostali u gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj i promovirali stručnu izvrsnost u inozemstvu.

Centar liječenja i zdravstvene zaštite Novi Zagreb

- u srednjoročnom do dugoročnom razdoblju (4–6 godina)
- jedan dio bolnice morao bi se iskoristiti kao centar liječenja za Novi Zagreb. Potres u Zagrebu pokazao je da bi Novi Zagreb u slučaju jačeg potresa mogao ostati medicinski odsječen od dijela grada sjeverno od rijeke Save, u kojem se nalaze sve bolnice.

Dječja bolnica

- u srednjoročnom do dugoročnom razdoblju (4–6 godina)
- jedan dio bolnice može postati dječja bolnica, u tom smislu bilo bi dobro da se djelatnosti okupljaju i organiziraju na mjestu gdje će sve usluge u tom području medicine biti umrežene i ujedno dostupnije, s lakšim prilazom i dostavom.

Osnivanje ustanove Grada Zagreba za palijativnu skrb (vidjeti pod 4.5.2.1.2.2.)

- u srednjoročnom do dugoročnom razdoblju (4–6 godina)
- jedan dio bolnice može postati Ustanova za palijativnu skrb Grada Zagreba (vidjeti pod 4.5.2.1.2.2.).

4.5.2.3. Prioritetni problem 3 – Imunološki zavod

4.5.2.3.1. Analiza stanja

“Država bez vojske, policije i Imunološkog zavoda nije država”, svojedobno je ponavljao zasigurno najpoznatiji hrvatski virolog, pokojni dr. sc. Eugen Šooš. I nije pogriješio.

Zdravlje je najvažnija stvar koju čovjek u životu ima, a zaštita ljudskog zdravlja jedna je od najvažnijih obveza koju suvremena država mora ispunjavati.

Zavod se bavio istraživanjem, razvojem i proizvodnjom lijekova iz ljudske plazme, prirodnog interferona, antitoksina zmijskih otrova, cjepiva i drugih bioloških pripravaka i lijekova. Zavod su krasili i vrhunski stručnjaci svjetskog ugleda, a na svom vrhuncu imao je preporuku čak i Svjetske zdravstvene organizacije te je bio i svjetski referentni centar.

Posebno su nam bili važni pripravci i lijekovi koje je Imunološki zavod proizvodio iz ljudske plazme od naših dobrovoljnih darivatelja krvi i plazme. Radi se o esencijalnim i životno važnim proizvodima koje bi, prema preporukama Svjetske zdravstvene organizacije i Vijeća Europe o samodostatnosti, svaka država trebala osigurati za potrebe svojeg stanovništva.

Imunološki zavod proizvodio je i cjepiva protiv ospica koja su bila među najboljima na svijetu, vrhunski prirodni interferon i koktel protuotrova europskih zmija.

To što smo imali svoj Imunološki zavod ključno je doprinosilo našem javnozdravstvenom suverenitetu, nacionalnoj sigurnosti i neovisnosti o uvozu. Zavod je zapošljavao naše stručnjake, surađivao sa znanstvenom i akademskom zajednicom i bio važan temelj naše opstojnosti.

Danas je Imunološki zavod bankrotirana i neperspektivna organizacija s više od 100 milijuna kuna duga, s imovinom pod hipotekama, zapuštenim pogonima, s oko 150 uglavnom nekvalificiranih ili pomoćnih radnika koji žive na proračunu (Ministarstvo zdravstva RH) i troši svake godine više od 34 milijuna kuna našeg novca, za koji mi kao zajednica ne dobivamo doslovno ništa natrag. Stanje je takvo već pet i pol godina, što znači da je više od 180 milijuna kuna uzalud potrošeno.

Dok nema funkcionalnog Imunološkog zavoda, mi uvozimo lošije lijekove iz tuđe i rizičnije krvi i plazme te trošimo više od 100 milijuna kuna godišnje umjesto da to zarađuje naš Zavod. Oni koji su uništili Imunološki zavod i koji godinama ne pokreću proizvodnju na taj način zapravo namjerno pogoduju strancima, koji sada zarađuju na proizvodima koje smo nekad sami proizvodili.

Zavod, umjesto da je sam prerađuje, tajnim ugovorima preprodaje plazmu koju su darovali naši dobrovoljni davatelji i na kojoj onda strani farmaceutski proizvođači ostvaruju debele profite.

4.5.2.3.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.3.2.1. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Revitalizacija Imunološkog zavoda

- u srednjoročnom razdoblju (2–4 godine)
- Domovinski pokret zalagat će se putem institucije glavnoga grada Republike Hrvatske, utjecajem na nacionalnu razinu, za naše zdravlje u pogledu hitne obnove strateških djelatnosti i vlastitog istraživanja, razvoja i proizvodnje imunobioloških pripravaka i lijekova koje je nekad proizvodio Zavod, ali i drugih za nas važnih lijekova i medicinskih proizvoda. Posebno je važno da te djelatnosti budu u našim rukama jer na taj način najbolje ostvarujemo javnozdravstveni suverenitet, nacionalnu sigurnost i neovisnost o uvozu
- Domovinski pokret učinit će sve kako bi se stvorili uvjeti koji će osigurati i dodatno potaknuti djelatnosti prikupljanja i obrade naše sigurne i čiste krvi i plazme, kao i pouzdanu opskrbu našeg stanovništva esencijalnim lijekovima kako bismo za svoju domovinu osigurali samodostatnost, zdravlje i budućnost.

4.5.2.4. Prioritetni problem 4 – Socijalna skrb – prevencija ovisnosti

U posljednjih 20 godina mijenjaju se vrste ovisnosti. Prije se ovisnost odnosila na konzumiranje opijata, no sve je prisutnija ovisnost o kockanju i internetu. Svakako su najranjiviji mladi, koji upadaju u ovisnost zbog neiskustva i najčešće stanja u obitelji. Od početka praćenja ovisnosti u Hrvatskoj Centri za socijalnu skrb bili su orijentirani samo na edukaciju mladih, dok se u potpunosti zapostavila edukacija roditelja, koji su ključ oslobođenja od ovisnosti u svakoj obitelji.

4.5.2.4.1. Analiza stanja

Postoje razni načini izlječenja od ovisnosti, a najrasprostranjeniji je putem rada Centara za socijalnu skrb. Nažalost, rezultati u rješavanju ovisnosti putem Centara nisu na visokoj razini jer se orijentiraju samo na izlječenje od ovisnosti, a ne na stabilnost osobe nakon što se izliječi. Mladi uopće nisu svjesni opasnosti jer su pod velikim utjecajem medija, koji im često mijenjaju sliku uspješnog čovjeka.

U potpunosti je zapostavljena suradnja Centara za socijalnu skrb s udrugama koje na drukčiji način pomažu roditeljima i mladima u rješavanju problema ovisnosti.

Ovisnost o kockanju u posljednje je vrijeme najopasnija i najteža vrsta ovisnosti. Mnoge obitelji padaju u dugove koji se često ne mogu vratiti te prodaju sve što imaju i još uvijek ne uspijevaju podmiriti dug. Kako se mladu populaciju čak i u osnovnoj školi podučava o problemu ovisnosti, tako je potrebno podučavati i roditelje da na vrijeme prepoznaju ovisnost kod svoje djece.

4.5.2.4.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.4.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Izrada programa prevencije i podrške obiteljima

- u kratkoročnom razdoblju (1 godina)
- prvenstveno su usmjereni na roditelje koji se bore s problemom ovisnosti na način da se osnaži potreba sudjelovanja u prevenciji ne samo zaposlenika Centara za socijalnu skrb, MUP-a i sudstva, već i udruga koje pomažu u liječenju ovisnosti i izgradnji osobe na drukčiji način, kao što je slučaj sa zajednicama Cenacolo i Ivan XXIII., čiji postotak izlječenja te tjelesnog i duhovnog oporavka osobe iznosi oko 95 %.

Izrada programa pomoći i podrške za mlade i osobe s problemom ovisnosti

- u kratkoročnom razdoblju (1 godina)
- provodio bi se u suradnji s institucijama i udrugama, koje bi slale korisnike koji su prošli program odvikavanja. Projekt bi se sastojao od održavanja triju kuća ili stanova (3 × 5, ukupno 15

osoba) s ciljem resocijalizacije i organizacije života te pripreme za povratak u život i rad za osobe koje su prošle program rehabilitacije. Tijekom 12-15 mjeseci korisnici bi boravili u kućama koje bi trebali održavati (kuhanje, spremanje, popravci i radionice itd.) te bi radili i štedjeli kako bi imali zalihu novca za otpočinjanje samostalnog života. Dvije stručne osobe, koje bi pomagale u organizaciji i duhovno osnaživale, nadgledale bi i pomagale u osamostaljivanju korisnika te ih usmjeravale i pružale druge vrste pomoći.

4.5.2.5. Prioritetni problem 5 – Socijalna skrb – suzbijanje dječjeg siromaštva i pomoć roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju

4.5.2.5.1. Analiza stanja

U gradu Zagrebu postoji nedostatna briga oko identificiranja i iskorjenjivanja dječjeg siromaštva. Potrebno je aktivno praćenje obiteljskog standarda u svrhu prevencije dječjeg siromaštva, poglavito u obiteljima s više djece i jednoroditeljskim obiteljima, a potrebna je i realna procjena obiteljskog standarda i opremljenosti za praćenje nastave na daljinu.

Zaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju koji koristi dopust u punom radnom vremenu ima pravo na naknadu u iznosu od 2.328,20 kuna koju isplaćuje HZZO, no taj iznos nije dostatan za njegu koja bi se trebala i mogla pružati u gradu Zagrebu.

4.5.2.5.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.5.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Kvalitetna analiza za ostvarivanje programa i mjera za suzbijanje dječjeg siromaštva

- u kratkoročnom razdoblju (1 godina)
- potrebno je opskrbiti obitelji potrebnom opremom za praćenje nastave na daljinu, pripremiti organizirana ljetovanja za obitelji nižeg materijalnog statusa i osmisliti dječje aktivnosti tijekom školskih praznika, poglavito ljetnih, u suradnji sa školama i sportsko-rekreacijskim planovima.

Pomoć zaposlenim roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju

- u kratkoročnom razdoblju (1 godina)
- potrebno je ciljano osnažiti i individualizirati pomoć te pružiti adekvatnu novčanu pomoć, uključujući povećanje doplatka, i drugu pomoć zaposlenim roditeljima djece s težim smetnjama u razvoju iz grada Zagreba.

4.5.2.6. Prioritetni problem 6 – Osobe s invaliditetom

4.5.2.6.1. Analiza stanja

Grad Zagreb nije grad jednakih mogućnosti za sve osobe s invaliditetom. U gradu Zagrebu živi oko 85.000 osoba s invaliditetom, što je oko 11 % ukupnog broja stanovnika, no za njih Zagreb nije grad jednakih mogućnosti, čime se krši temeljno ljudsko pravo osoba s invaliditetom – pravo na mobilnost. Treba naglasiti kako je u prometu samo 55 % niskopodnih tramvaja, 70 % stajališta prilagođeno je invalidnim osobama, postoji samo 26 vozila za specijalizirani prijevoz, mnoge institucije nisu prilagođene za ulazak invalidnih osoba, 80 % kolnika u gradu Zagrebu nije prilagođeno za prelazak invalidnih osoba. Sve to govori da grad Zagreb nije grad jednakih mogućnosti.

4.5.2.6.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.6.2.1. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Ulaganje u infrastrukturu i prilagodbu postojeće infrastrukture

- u srednjoročnom razdoblju (2 godine)
- popravak svih stajališta javnoga gradskog prijevoza uz nabavku novih niskopodnih tramvaja i autobusa. Prilagođavanje kolnika i prilaza za ulazak u javne institucije.

4.5.2.7. Prioritetni problem 7 – Branitelji

4.5.2.7.1. Analiza stanja

Domovinski pokret potpuno je svjestan toga da se zanemaruju problemi braniteljske populacije, a osobito obolijevanje i prerana smrt hrvatskih branitelja. Međutim, u nadi da bi najmlađi hrvatski branitelji i njihove obitelji kao nositelji očuvanja povijesne istine o stvaranju države mogli aktivno živjeti i doprinosti Republici Hrvatskoj i u desetljećima koja su pred nama, Domovinski pokret želi ponuditi kvalitetne programe resocijalizacije, zdravstvene skrbi, stambenog zbrinjavanja, edukacije, prekvalifikacije, samozapošljavanja, zapošljavanja, aktiviranja braniteljskih udruga i obiteljskih gospodarstava u zagrebačkom prstenu.

Ministarstvo hrvatskih branitelja na nacionalnoj razini i Odjel za branitelje Grada Zagreba i dalje ne daju adekvatan odgovor i rješenja za sve potrebe hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji – čak štoviše, stvoren je paralelni sustav koji nije kvalitetno koordiniran između samih institucija. Vertikalni pristup drugih institucija prema hrvatskim braniteljima i njihovim obiteljima uzrokuje česte nepravde i promovira birokraciju kod korištenja prava te blokira učinkovitost rješavanja problema. U tom smislu najvažnije je ponovno naglasiti kako je cilj Domovinskog pokreta učiniti sve kako bismo pomogli našim sugrađanima koji još traže svoje članove obitelji (branitelje i civile) koji su nestali u Domovinskom ratu.

4.5.2.7.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.7.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Središnja informacijska točka hrvatskih branitelja

- u kratkoročnom razdoblju (6 mjeseci)
- uspostava kontaktne referentne točke u Gradskoj upravi na kojoj će raditi educirani službenici upoznati s cjelokupnim pravno-normativnim sustavom iz svih područja koja se tiču hrvatskih branitelja, a u kojoj će hrvatski branitelji na jednome mjestu moći dobiti sve informacije o svim pravim i načinima njihova ostvarivanja na svim razinama (gradskoj i državnoj razini te razini javnih ustanova).

Organizacija zajedničke koordinacije braniteljskih udruga na razini grada Zagreba

- u kratkoročnom razdoblju (6 mjeseci)
- istodobno će se potaknuti osnivanje zajedničke koordinacije braniteljskih udruga na razini grada Zagreba i na taj način objediniti sve braniteljske udruge. Bit će uključene kao korektiv u sve procese organizacije povezane s braniteljskom populacijom kako bi se dostojanstvenije, domoljubno, istinoljubivo i transparentnije obilježavali važni događaji iz Domovinskog rata koje financira Grad Zagreb.

4.5.2.7.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Nacionalni muzej Domovinskog rata kao središnja informacijska točka turističke zajednice Grada Zagreba

- u srednjoročnom razdoblju (2–4 godine)
- glavni grad Republike Hrvatske i glavni grad svih Hrvata zaslužuje Nacionalni muzej Domovinskog rata i hrvatskih branitelja te Informativni centar kao središnju točku turističke zajednice za informiranje svih zainteresiranih turista o modernoj vojnoj i hrvatskoj povijesti, velikosrpskoj agresiji, obrani Republike Hrvatske i načinu stvaranja moderne države.

4.5.2.8. Prioritetni problem 8 – Umirovljenici – izvor mudrosti

4.5.2.8.1. Analiza stanja

Grad Zagreb mora voditi veću brigu o umirovljeničkoj populaciji. Nije dovoljno dati određena sredstva umirovljeničkim udrugama i smatrati da je time problem riješen. Velik broj starijih osoba i umirovljenika u Zagrebu žive sami te im je često potrebna samo lijepa riječ. Grad Zagreb mora poticati što češća druženja umirovljeničke populacije, a za to ne treba izdvajati dodatna sredstva jer umirovljeničke udruge ionako koriste prostore mjesne samouprave za svoje aktivnosti. Češća druženja besplatna su terapija koja je korisna za psihičko zdravlje umirovljeničke populacije. Grad Zagreb treba poticati organizaciju raznih radionica za umirovljenike, ali i edukaciju ljudi starije životne dobi kako se ne bi osjećali beskorisno i suvišno (financijska pismenost, informatičke radionice). Glavni fokus za koji će se Domovinski pokret zalagati jest osnaživanje sustava gerontodomaćica u gradu Zagrebu jer tu živi puno ljudi starije životne dobi koji žive sami i o kojima se nema tko brinuti.

Budući da cjelokupno hrvatsko društvo stari, treba staviti naglasak na povećanje dostupnosti smještaja u domovima za umirovljenike i starije osobe putem adaptacija i izgradnje domova za umirovljenike, kako osobe starije životne dobi ne bi morale čekati na mjesto u domu za umirovljenike 5–10 godina.

Također treba pojačati sustav socijalne skrbi u segmentu brige o osobama starije životne dobi, a potrebno je umrežavanje i suradnja lokalne samouprave Grada Zagreba sa sustavom socijalne skrbi radi lakšeg detektiranja osoba starije životne dobi kojima je potrebna skrb, uz pružanje adekvatnih informacija o takvim osobama.

4.5.2.8.2. Prijedlog aktivnosti

4.5.2.8.2.1. Prijedlog kratkoročnih aktivnosti

Gerontodomaćice

- u kratkoročnom razdoblju (1–2 godine)
- osnaživanje i uspostava jakog sustava podrške osobama starije životne dobi koje nisu u mogućnosti ostvariti smještaj u domu za umirovljenike ili još uvijek nemaju potrebu za tim, ali im je potrebna pomoć u obavljanju određenih svakodnevnih životnih aktivnosti, kao što su osobna higijena, kupovina, priprema i serviranje hrane, pomoć pri kretanju i korištenju ortopedskih pomagala, održavanje čistoće doma, odlazak kod liječnika, briga o redovitom uzimanju lijekova, odlazak u banku i trgovinu, na poštu, odlazak u šetnju, na misu, rekreacijsku aktivnost, kulturni događaj. Na taj će način starije osobe ispuniti i svoje potrebe za razgovorom, pružanjem utjehe i emocionalne podrške.

4.5.2.8.2.2. Prijedlog srednjoročnih aktivnosti

Domovi za umirovljenike i starije

- u srednjoročnom razdoblju (2–4 godine)
- uspostavljanje kvalitetne i održive javne, ali i privatne mreže domova za umirovljenike i starije osobe u gradu Zagrebu s potrebnim kapacitetima, kako bi se u javnim domovima za umirovljenike izbjeglo višegodišnje čekanje (5–10 godina) na ostvarivanje prava na smještaj, a pomoću kojih bi se omogućio smještaj svim umirovljenicima i starijim osobama koje imaju potrebu za takvim smještajem i žele takav smještaj.

- 4. Program Domovinskog pokreta za lokalne izbore u gradu Zagrebu 2021. godine

- 4.6. Rasprava o Programu s predstavnicima društvenih skupina u gradu Zagrebu..... 132

- 4.7. Zaključak Programa i poveznica na programe Domovinskog pokreta u gradskim četvrtima i mjesnim odborima 133

4.6. Rasprava o Programu s predstavnicima društvenih skupina u gradu Zagrebu

Članovi radne skupine za izradu Programa zagovaraju raspravu o stranačkom programu s članovima Domovinskog pokreta, ali i s predstavnicima različitih društvenih skupina: poduzetnicima, obrtnicima, gospodarstvenicima, sindikatima i drugim predstavnicima radnika u gospodarstvu, sindikatima u gradskoj upravi i javnoj upravi, vjerskim ustanovama i drugima.

Samo otvorena rasprava koja uvažava argumente može dovesti do približavanja stavova i zadobivanja povjerenja većine građana grada Zagreba za provedbu programa. Iako se radi o političkom programu na lokalnoj razini, uspješnost njegove provedbe može povećati uvjerenje građana da su pozitivne promjene moguće i da Domovinski pokret ima političku snagu i sposobnosti usvojiti nužne politike i napraviti željene promjene u cijeloj Hrvatskoj.

4.7. Zaključak Programa i poveznica na programe Domovinskog pokreta u gradskim četvrtima i mjesnim odborima

Program je izrađen na temelju podataka i prijedloga vrijednih članova Domovinskog pokreta, koji su prikupljeni na terenu po mjesnim odborima i gradskim četvrtima od rujna 2020. godine te tijekom sastanaka i rada na organiziranju ustrojstvenih jedinica Domovinskog pokreta po gradskim četvrtima i mjesnim odborima. Dobar politički rad u lokalnoj sredini uvijek daje dobre rezultate.

Članovi radne skupine ovime zahvaljuju predsjednicima gradskih četvrti i svim članovima Domovinskog pokreta na njihovu trudu i radu s članstvom kako bismo u ovaj Program uključili što više kvalitetnih prijedloga.

Program na razini grada Zagreba sadrži smjernice za izradu i poboljšanje izbornih programa u gradskim četvrtima i mjesnim odborima. Rješenja predložena na razini grada lako je moguće implementirati na lokalnoj razini, a članovi radne skupine spremni su pomoći savjetom u rješavanju lokalnih problema.

